

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910.

Andra Kammaren.

Nr 58.

Måndagen den 30 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 29 samt 31—33.

§ 3.

Till afgörande förelåg andra särskilda utskottets utåtande, nr 6, i anledning af dels de i Kungl. Maj:ts proposition nr 96 innefattade förslagen till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken, lag om ändring af 2 § lagen angående medling i arbetstvister den 31 december 1906, lag angående ändring af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, dels åtskilliga med föranledande af nämnda förslag väckta motioner.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

I en till Riksdagen aflåten proposition nr 96 af den 11 sistlidne mars hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare;
- 2) lag om särskild domstol i vissa arbetstvister;
- 3) lag om vissa arbetsaftal;
- 4) lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken;
- 5) lag om ändring af 2 § lagen angående medling i arbetstvister den 31 december 1906;
- 6) lag angående ändring af 158 § utsökningslagen;
- 7) lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907; samt

Lag om kollektivaf-tal mellan arbets-gifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

8) lag om ändrad lydelse af 19 kap. 22 § samt 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen.

Nämnda proposition hade af Riksdagens båda kamrar hänvisat till behandling af särskilda utskottet nr 2.

Härjämte hade utskottet fått till sig för handläggning öfverlämnade följande inom Riksdagen väckta motioner, nämligen:

- 1) af herr af *Petersens* (motion i Första kammaren nr 27);
- 2) af grefve *Hamilton, Alexander* (motion i Första kammaren nr 73);
- 3) af friherre *Fleming* (motion i Första kammaren nr 74);
- 4) af herr *Hildebrand* (motion i Första kammaren nr 75);
- 5) af herr *Pettersson* i Södertälje (motion i Andra kammaren nr 269);
- 6) af herr *Åkerman* (motion i Andra kammaren nr 270);
- 7) af herr *Jansson* i Edsbäcken (motion i Andra kammaren nr 271);
- 8) af herr *Lindqvist m. fl.* (motion i Andra kammaren nr 272);
- 9) af herr *Söderbergh* i Karlshamn (motion i Andra kammaren nr 273);
- 10) af herr *Pettersson* i Bjälbo (motion i Andra kammaren nr 274);
- 11) af herr *Hellberg* (motion i Andra kammaren nr 275);
- 12) af herr *Schotte* (motion i Andra kammaren nr 276);
- 13) af *densamme* (motion i Andra kammaren nr 277);
- 14) af herr *Jönsson* i Refvinge (motion i Andra kammaren nr 278);
- 15) af herr *Tynell* (motion i Andra kammaren nr 279);
- 16) af herr *Pålsson* (motion i Andra kammaren nr 280);
- 17) af herr *Wilson* (motion i Andra kammaren nr 281);
- 18) af herr *Karlsson* i Fjäl (motion i Andra kammaren nr 282);
- 19) af herr *Johansson* i Stockholm (motion i Andra kammaren nr 283); samt
- 20) af herr *Lindley* (motion i Andra kammaren nr 284);

Utskottet hemställde,

1) att Riksdagen med förklarande, att de i Kungl. Maj:ts förvarande proposition innefattade förslagen till lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare samt till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister icke kunde oförändrade godkännas, måtte antaga vid punkten fogade förslag till

- a) lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare;
- b) lag om särskild domstol i vissa arbetstvister;

2) att Riksdagen, under förutsättning att förslag till lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare samt till lag om särskild domstol i vissa arbetstvister blefve af Riksdagen antagna, måtte

dels antaga vid punkten fogadt förslag till lag angående medling i arbetstvister,

dels för år 1911 på extra stat anvisa ett förslagsanslag af 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till bestridande af kostnaden för en förlikningskommission för medling i arbetstvister;

3) att Riksdagen med förklarande, att det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag om vissa arbetsaftal icke kunde oförändradt godkännas, måtte antaga ett punkten vidfogadt förslag till lag om vissa arbetsaftal;

4) att Riksdagen måtte antaga det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken;

5) att Riksdagen, under förutsättning att förslag till lag om vissa arbetsaftal blefve af Riksdagen antaget, måtte antaga det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag angående ändring af 158 § utsökningslagen;

6) att Riksdagen, under förutsättning att förslag till lag om vissa arbetsaftal blefve af Riksdagen antaget, måtte antaga det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907; samt

7) att a) grefve *Alexander Hamiltons* motion nr 73 i Första kammaren,

b) herr *Hildebrands* motion nr 75 i Första kammaren,

c) herr *Åkermans* motion nr 270 i Andra kammaren,

d) herr *Janssons* i Edsbäcken motion nr 271 i Andra kammaren,

e) herr *Lindqvists m. fl.* motion nr 272 i Andra kammaren,

f) herr *Söderberghs* i Karlshamn motion nr 273 i Andra kammaren,

g) herr *Petterssons* i Bjälbo motion nr 274 i Andra kammaren,

h) herr *Hellbergs* motion nr 275 i Andra kammaren,

i) herr *Schottes* motioner nr 276 och 277 i Andra kammaren,

j) herr *Jönssons* i Refvinge motion nr 278 i Andra kammaren,

k) herr *Pålssons* motion nr 280 i Andra kammaren,

l) herr *Wilsons* motion nr 281 i Andra kammaren,

m) herr *Karlssons* i Fjäl motion nr 282 i Andra kammaren,

n) herr *Johanssons* i Stockholm motion nr 283 i Andra kammaren,

o) herr *Linåleys* motion nr 284 i Andra kammaren,

— motionerna i Andra kammaren nr 270, 272, 274, 283 och 284 i hvad de ej afsåge det i förevarande proposition innefattade förslaget till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 22 § samt 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen — måtte, där de ej kunde anses besvarade genom hvad utskottet ofvan hemställt, icke föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Slutligen anmälde utskottet i punkten 8), att i anledning af det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition innefattade förslaget till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 22 § samt 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen, äfvensom de ofvan omförmälda motioner eller delar af

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivaf- motioner, öfver hvilka utskottet icke i utlåtandet yttrat sig, utskottet komme att afgifva särskildt utlåtande.
 mellan ar-
 betsgifvare
 och arbetare
 m. m.

(Forts.)

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, be-
 gärdes ordet af

Herr Schotte, som anförde: Herr talman! Jag ber att få hemställa:

att föreliggande utlåtande föredrages punktvis och att vid 1 § i kollektivaf-talslagen diskussionen får röra sig om utlåtandet i dess helhet;

att, därest en eller annan del af de i utlåtandet omförmälda lagförslagen af båda kamrarna eller endera af dem återremitteras till särskilda utskottet, detta må äga befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller anses böra vara en följd af återremissen;

att i fråga om nummerbeteckning af paragrafer och moment utskottet må äga vidtaga sådana ändringar, som påkallas af kamrarnas beslut;

samt att af lagtextingen uppläsning behöfver ske annat än när sådant särskildt begäres.

Den af herr Schotte gjorda hemställan bifölls af kammaren.

I anledning häraf företogs till en början det under punkten 1) a upptagna förslaget till lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare.

För 1 § hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:ts föreslagit denna lydelse:

1 §.

Arbetsgifvare eller förening af arbetsgifvare äge att med de här nedan eller eljest i lag stadgade inskränkningar sluta aftal med fackförening, fackförbund eller annan dylik förening af arbetare om villkor, som skola lända till efterrättelse vid arbetsaftals ingående, samt om förhållandena i öfrigt mellan arbetsgifvare och arbetare.

Såsom arbetare anses enligt denna lag äfven arbetsförman, handelsbiträde och annan, som innehar därmed jämförlig anställning.

Uti en vid denna paragraf fogad reservation hade herrar Lindqvist och Persson i Malmö på anförda grunder hemställt, att såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets förslag till lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af paragrafen yttrade:

Herr Lindqvist: Herr talman, mina herrar! Redan vid remissen af Kungl. Maj:ts proposition nr 96, innehållande förslag

till olika lagar rörande förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare tillät jag mig framhålla, att ifrågavarande lagförslag icke måtte vinna Riksdagens bifall. Såväl i den debatt, som då hölls, som i den motion, som jag sedermera i anledning af propositionen haft tillfälle att framlägga inför Riksdagen, äro vägande skäl för detta yrkande framförda. Efter den hetsjaksbehandling, som ifrågavarande lagförslag sedermera hafva undergått i vederbörande utskott, dit de hänskjutits för behandling, har såväl jag som min medreservant, herr Nils Persson, som antecknat vid paragrafen vår skiljaktiga mening, funnit, att ännu mera vägande skäl uppstått för afslagsyrkande än de, som förut varit framförda.

Äfven vid den flyktiga granskning, som utskottet haft tillfälle att ägna detta utomordentligt stora och i vidsträckt medborgargrupperns lif djupt ingripande lagverk, har det visat sig, att stor tvekan uppstått äfven hos många af utskottets ledamöter, oaktadt de icke velat gå med på att redan från början säga ifrån, att dessa lagförslag icke i år borde upphöjas till lag. Jag tror, att jag vågar uttala det påståendet, att denna tvekan sträckt sig ganska långt, framför allt då man behandlat förslaget till lag om vissa arbetsaftal, de personliga arbetsaftalen. Ehuru utskottet ingalunda ägt till sitt förfogande ens tillnärmelsevis den tid, som varit behöflig för att noggrant kunna pröfva detta omfattande lagverk, så visar sig dock, när man granskar utskottets utlåtande, att utskottet ändå funnit sig föranlåtet att från Kungl. Maj:ts förslag göra afsevärda och många afvikningar. Detta har skett, oaktadt utskottet dessutom varit i afsaknad af den sakkunniga belysning, som eventuellt kunnat föreligga från den aflifvade s. k. arbetsaftalskommittén, om denna kommitté fått fullfölja sitt arbete. Jag har funderat på, hur exempelvis lagrådets ledamöter skola känna det, då de nu granska särskilda utskottets utlåtande i dessa frågor och därvid finna, att utskottet trots den ytterst begränsade tid, som det haft sig tillmätt för behandling af dessa lagförslag, ändå vågat sig på de förändringar, som skett. Det synes mig, att äfven på det hållet numera bör kunna råda stor tvekan, huruvida man skall kunna hemställa till Riksdagen att göra dessa ytterst ofullständigt förberedda lagförslag till lagar. Men det visar sig, att oaktadt dessa förändringar, som åstadkommits af utskottet, är, såsom herrarna finna, vid utskottets betänkande fogadt en så stor mängd reservationer, att det torde vara sällan ett ärende så splittradt lagts fram på kammarens bord, som nu är förhållandet.

Allt detta utgör, efter mitt sätt att se, ett det mest säkra bevis för att dessa frågor icke äro mogna för sin lösning. Det vittnar alldeles oförtydbart om att dessa lagförslag ingalunda äro tillräckligt förberedda, icke fått den granskning, icke undergått den pröfning, som man har rätt att kräfvat, där man skall besluta angående lagar, som hafva en så omfattande och ofantligt ingripande verkan i människornas lif, som ifrågavarande lagar skulle komma att få.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

På tal om förberedelserna till dessa lagförslag skall jag till- låta mig att göra en jämförelse med hur man exempelvis gått till väga åtminstone vid ett tillfälle i vårt broderland Danmark. Jag vet så väl, att då jag tager en jämförelse från det hållet, är det icke många af kammarens ledamöter, som taga hänsyn till skildringen.

Eljest vet jag mycket väl, att man åberopar ställningar och förhållanden i utlandet, framför allt då det gäller att mota en reform, som det reses kraf på att få genomförd här i landet. Då går man gärna till utlandet och söker sina jämförelser. Jag tror som sagdt icke, att man skall fästa stort afseende vid den jämförelse som jag vill göra, men jag anser mig pliktig att göra den, ty jag anser, att samma tillvägagångssätt, som användts i Danmark, äfven borde användas här för att få fram tillfreds- ställande lagförslag. Det hade i Danmark uppstått tanken på att genomföra bestämmelser om obligatorisk skiljedom för lösande af rättstvister. Likaledes ville man åstadkomma bestämmelser rörande medling i arbetstvister. Den tanken uppstod då, att man skulle kunna gå ungefär samma väg som i Sverige och skapa förlikningsmannainstitutioner. För att få fram förslag i detta af- seende tillsattes på inrikesministerns initiativ en kommitté, be- stående af arbetare och arbetsgifvare eller ombud för dessa till lika antal under ledning af en juridiskt bildad ordförande. De parter, som sedermera skulle lyda under dessa bestämmelser, fingo sig sålunda uppdraget att göra upp förslag till desamma. Efter ett omfattande arbete förelade dessa kommitterade ett förslag, om hvilket såväl arbetarnes som arbetsgifvarnes representanter nått fullständig enighet. Den danska riksdagen har nu antagit dessa förslag alldeles fullständigt oförändrade. Ja, mina herrar, så går man till väga i Danmark, och jag undrar, om icke litet hvar af herrarna skall erkänna, att det ligger större trygghet i de förhållanden, som framspringa ur lagar, som blifvit så förberedda och så behandlade, som de blifvit i detta fall.

Hur annorlunda har man icke gått till väga här hemma. De nu föreliggande lagförslagen ha sin upprinnelse, kan man säga, från den s. k. Dicksonska kommittén, där framför allt arbetare- elementet fullständigt saknades vid den första behandlingen af dessa frågor. Kommitténs förslag blef, såsom förut sagts, ett död- födt foster och ledde icke till något resultat, utan fick hvila tyst och stilla i departementet och har icke sett dagens ljus förrän nu för några år sedan, när man åter förde upp frågan på dagord- ningen. Det skedde, när regeringen med orolig aktsamhet sam- mansatte den s. k. arbetsaftalskommittén, där visserligen sakkun- skapen blef företrädd å båda sidor, men där arbetsgifvareintresset med säkert stöd af det juridiska elementet kom att sitta i den allra starkaste majoritet, så att man icke hade det bittersta att riskera, att ett lagförslag, utarbetadt af denna kommitté, skulle bli på något sätt färgadt af arbetaresynpunkter. Men icke ens denna kom- mitté fick göra sitt arbete färdigt. Under nervös stämning splitt-

rades den, och regeringen tog själf hand om hela saken och förklarade, att det nu skulle i en hast åstadkommas ett lagförslag. Därefter timrades upp i stor brådska hela detta lagverk, som är byggdt på de allra starkaste juridiska doktriner, som öfver hufvud taget kunna förekomma. Jag tror sålunda, att man vågar göra det påståendet, att dessa lagförslag icke äro förberedda och pröfvade på ett sådant sätt, att Riksdagen nu skall kunna gå till beslut i det trygga medvetandet, att detta beslut bottnar i den erfarenhet, som dessa lagförslag skulle vara byggda på. Allt detta arbete har emellertid skett under det vilseledande påståendet, att man sträfvade efter att främja arbetsfreden på näringslivets område. När man nu kastar en blick på utskottets utlåtande, finner man redan i inledningen till motiveringen, att utskottet åter understryker den satsen, som ständigt och oafbrutet förts fram, att lagstifningen på detta område är till för att trygga arbetsfreden, för att förminska stridernas antal mellan arbetare och arbetsgifvare, en sträfvan, som, enligt hvad utskottet framhåller, »utan tvifvel alla äro villiga att ägna sin varma tillslutning». Jag ber att få säga, att man skall ha kommit bra långt i konservativ förblindelse, då man såsom utskottet till och med i denna timme, vid behandlingen af dessa lagförslag, vågar göra det påståendet, att det här föreliggande lagförslaget skulle vara ägnadt att befrämja arbetsron i landet.

När man går till en granskning af förevarande förslag, så mötes man redan i bestämmelserna uti paragraf 7 af sådana stadganden, som ingalunda kunna vara ägnade att i något afseende bidra till att stärka tilltron till detta påstående. Dessa bestämmelser äro nämligen sådana, att de redan i och för sig, hur oskyldiga de se ut, tvifvelsutan skola bidra till att åstadkomma flera strider, än vi hittills haft. Jag ber genast att om den bestämmelsen få tillägga, att den redan nu finnes införd i vissa kollektiva arbetsaftal; men det är min bestämda mening, att det bör vara parterna tillåtet att säga ifrån, huruvida en sådan uppsägning som den i paragraf 7 föreskrifna skall förekomma eller ej, och att man icke bör i lagen införa sådana stadganden, som göra de kollektiva aftalens princip mera löslig, än den i sig själf är. Det är sålunda redan detta ett bevis för att man vid utarbetandet af lagen ingalunda hållit på den sats, som man tagit till förvändning för att kunna drifva fram dessa lagförslag, och jag kan därför för min del i den satsen icke se något annat än ett vilseledande af begreppen, som gjorts för att nå det syfte, som man i öfrigt vill komma till.

Se vi vidare på paragraf 12 i lagen om kollektivaftal, så möter oss åter ett stadgande, som skall legalisera ett visst sätt för upphäfvande af kollektivaftal. Äfven detta stadgande ser i och för sig icke oriktigt ut, men säkert är, att många grupper skola begagna sig af den möjlighet, som lagen här skänker, på det sätt, att de befria sig från de band, som ligga i ett slutet

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

kollektivaf-tal; och därigenom har man rifvit upp möjligheten att förekomma förödande strider på detta område.

Det mest märkliga är dock, som väl alla förmodligen redan veta, att bestämmelserna i kollektivaf-talslagens § 8 stadfästa legaliserandet af rätten till generallockouter, och hur man kan påstå, såsom det särskilda utskottet här gör, att denna bestämmelse kan vara ägnad att främja arbetsfreden, det är åtminstone för en vanlig, sundt tänkande människa, synes det mig, alldeles fullständigt ofattbart. Jag har för mitt vidkommande, såsom jag redan förut vid remissdebatten uttalat, funnit, att, om lagstiftaren som sådan skall hafva någon fast och säker grund att stå på, när det gäller för honom att biträda ett förslag till lagar på detta område, den allra säkraste och mest bergfasta plattformen måste vara den, att han som lagstiftare säger ut till dessa parter, arbetare och arbetsgifvare, som han eljest får lof att tillåta använda sig af den öppna stridens vapen, då det gäller att genomföra bestämmelser i kollektivaf-talet, att han säger ifrån till dessa, att, om de hafva slutit ett sådant af lagen legaliseradt kollektivaf-tal, de få vara så vänliga att låta bli att använda detta stridsvapen under den tid, detta aftal gäller. Men nej, det har man icke velat, och hvarför? Jo, därför, att från arbetsgifvaresidan med styrka framhållits, att denna princip är lifsnerven i arbetsgifvarnas organisationer. Arbetsgifvarnas numera starkt byggda organisationer försäkra samfällt, att deras verksamhet, om de icke få äga denna sympatlockoutsrätt, i viss mån måste förintas och omöjliggöras, hvarför de fordra rätt, såsom de säga, att af samhället kräfvat, att de, när helst de finna det med sina arbetsgifvarintressen förenligt, få etablera strid af hvilket omfång som helst, detta oafsedt om kollektivaf-tal är gällande så godt som öfver hela linjen. Det förefaller mig, som om den, som står vid sidan af detta, icke borde hafva svårt att uppfatta innebörden af sådant stadgande. Det synes mig, att det icke skulle vara svårt att intaga ställning till ett sådant förslag, och jag får redan nu säga, att den af ledamöterna i Riksdagen, som biträder ett sådant yrkande endast i det rena arbetsgifvarintresset, han har icke fyllt den uppgift, han har sig ålagd, icke känt det ansvar, som han som lagstiftare har hvilande på sina axlar, då han på det sättet frångår den rena grundläggande princip, som borde vara förhärskande och gällande för ledamöterna i Riksdagen och för lagstiftaren.

Nej, kollektivaf-talslagen innebär i sig ingalunda något, som kan gifva anledning till det påståendet, att här genom en sådan lag skulle kunna åstadkommas större arbetsro och bättre arbetsfred, än som hittills varit rådande, utan tvärtom. Det förbud, som § 8 stadgar mot öppna strider, det rör s. k. rättstvister, d. v. s. då det uppstår tvist angående tolkningen och tillämpning af aftal. Det är icke någon nyhet, och det är ingenting, som enligt mitt förmenande kan sägas fylla måttet af det önskemål, som i det af mig nyss åberopade afseendet framförts, ty den saken har redan förut i stort sedt varit tillfredsställande ordnad så, att det i våra kollektivaf-

tal varit föreskrifvet, att sådana tvister skola lösas genom skiljedom. På senare tider hafva visserligen vissa arbetsgifvarorganisationer förändrat detta förhållande därhän, att de anse, att man bör tillförsäkra sig rätt att upptaga strid om sådana rättstvister, om man icke kan lösa dem genom förhandling. Men på arbetarsidan står den uppfattningen fullständigt säker och rotad, att man icke bör öppna strid, då det gäller att lösa rättstvister. Man skall icke slåss om, säger man, icke låta makten afgöra, hvar rätten ligger, utan det skall afgöras genom tolkning af gällande bestämmelser; därigenom skall man få fram, hvar rätten ligger.

Men, säga nog många, om man går till § 10 i aftalslagen, finner man den bestämmelse, som säkerställer oss för vådorna af strider, ty där är föreskrifvet, att påföljder skola drabba den, som bryter aftal, nämligen skadeståndsskyldighet för den, som bryter mot lagen eller bestämmelse i kollektivafvalet. Nej, mina herrar, detta utgör icke någon säkerhet för arbetsro. Man har icke varit i tillfälle att påvisa, att de strider, som hafva utkämpats här i landet under den tid organisationerna hafva existerat, hafva varit af sådan art, och att dessa strider, som tillkommit med brott mot kollektivafval, varit af sådan omfattning, att ett sådant stadgande af skadeståndsskyldighet, hvilket man nu tror komma att omöjliggöra eller förminska sådana striders tillkomst, verkligen skall kunna sägas i något afseende förminska stridernas antal. Det är sålunda, tror jag, denna skadeståndsskyldighet som där föreskrifves, som nog af mången uttolkas på det sättet, att däri ligger en trygghet för att icke strider skola uppblomma, men den är nog endast ett bländverk, hvarom vi efteråt komma att blifva medvetna. Denna skadeståndsskyldighet har nog bedragit och vilseledd, om man däri sett en säkerhet och däri funnit värdet af föreliggande lagförslag.

Denna skadeståndsskyldighet, som här föreskrifves, kan för öfrigt blifva af utomordentligt ruinerande verkan på våra organisationer. Jag är medveten om, som jag äfven i en annan reservation mot detta utlåtande framhållit, att det icke är möjligt att icke, om man skall genomföra en lag, föreskrifva påföljder för brott mot densamma. Jag är medveten äfven därom, och när man söker efter de påföljder, som kunna anses vara lämpliga, är man nog ense om, att man icke bör föreskrifva böter och ei heller fängelsestraff för brott mot ett kollektivafval. Då har man kanske icke någon annan väg att gå än att föreskrifva skadeståndsskyldighet. Jag ber dock att få säga, att man i Danmark gått en annan väg i detta afseende och föreskrifvit, att part, som bryter, kan ådömas bot, som det heter; men den boten afpassas efter de omständigheter, som kunna föreligga vid tillfället. Här skulle nu emellertid skadeståndsskyldighet inträda dels för den enskilde och dels för de organisationer, som medverkat till en sådan åtgärd, som enligt lag eller kollektivafval är förbjuden, och som skall medföra skadeståndsplikt, om åtgärden ändock vidtages. Det är vidare föreskrifvet, att der förening, som understöder en organi-

Lag om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

sation, hvilken vidtagit en sådan åtgärd, skall, endast därför, att den lämnat understöd, göras skadeståndspliktig. Följden blir, att, om en förening här i Stockholm lämnar understöd vid en konflikt i Skåne, hvilken konflikt den icke haft tillfälle att undersöka, huruvida den tillkommit på sådant sätt, att den i något afseende tangerar bestämmelse i lagen eller i där gällande kollektivafval, och om det sedermera efter en undersökning framgår, att åtgärden kan rubriceras som brott, denna förening endast af den anledning, att den lämnat ett visst understöd, dömes till skadestånd för detta brott. Sålunda skulle nog denna skadeståndsskyldighet komma att inverka fullständigt ruinerande såväl på enskilda individer som på organisationerna, om den skulle göras till lag. Men det är säkert, att den icke kommer att medföra det, som man nu tror den vara ägnad att medföra, nämligen ett förminskande af stridernas antal, ty det är ju alldeles gifvet, att, om man icke kan påvisa, att strider i sådan omfattning, tillkomna genom brott mot aftal, hittills existerat, striderna genom denna bestämmelse icke i någon mån komma att förminskas.

Nej, hvad man med detta lagförslag, lagen om kollektivafval, och i hufvudsak de andra lagförslagen vill åstadkomma, är nog att med användande af allahanda synvillor söka få fram bestämmelser, genom hvilka man skulle kunna kringskära arbetarnas fri- och rättigheter; det framstår tydligt och klart, att sträfvandet går i den riktningen, då man läser § 9 i kollektivafvalslagen. Där har man löst en hel del af de stora principfrågor, som arbetsgifvarnas organisationer gjort till sin lifsuppgift att få lösta, och därtill har landets regering välvilligt ställt sig till förfogande, då det gällt att skydda dessa arbetsgifvareintressen på arbetarnas bekostnad. Man har från den fria aftalsrätten uteslutit stora betydelsefulla principer och gifvit åt arbetsgifvarna med rund hand, hvad från det hållet begärts. För mig åtminstone är det icke underligt, att så har skett, ty vår regering har ju i det afseendet icke visat någon välvilja mot våra arbetarorganisationer och de lockoutade arbetarna, men däremot i många afseenden visat så stora sympatier för arbetsgifvarna, att det icke förvånar, att man nu, då man går att antaga ett lagförslag, tillgodoser deras intressen så långt, som öfver hufvud är möjligt. Om man emellertid rörande ifrågavarande lagförslag kommer till den slutsats, som jag nämnt, att grundskälen för deras genomförande kan betraktas vara tillgodoseende af arbetsgifvarnas intressen, då man vidare finner, att dessa lagförslag äro opröfvade och icke fått undergå den förberedande behandling, som kan gifva lagstiftaren säkerhet och trygghet för, att de komma att verka jämnt och rättvist i sin tillämpning, om man, säger jag, utgår därifrån, synes det vara tillbörligt och rättvist, att Andra kammaren följer de reservanter, som här föreslå, att Riksdagen icke nu måtte göra dessa förslag till lag.

Af den arbetsordning, som nyss antogs här, om hvilken jag icke ägde kännedom förut, framgick, att man nu skulle äga befogen-

het att yttra sig om hela det lagverk, som ligger inrymdt i detta utlåtande. Jag hade icke trott, att så skulle vara förhållandet, och jag skall därför icke upptaga tiden med någon närmare granskning af lagen rörande de personliga aftalen, hvilka ju vid behandlingen af denna lag komma att få sitt särskilda kapitel eller sin särskilda afdelning, ty om den lagen kan sägas, att den i stort sett är mera skild från de öfriga, under det att vissa andra lagar, som ligga här inrymda, höra mera enhetligt tillsammans.

Om man emellertid betraktar den första afdelningen, som jag vill rubricera lagen om medling i arbetstvister, och de förändringar, som där äro föreslagna, lagen om arbetsdomstol och lagen om kollektivafstal, så finner man, att dessa lagförslag höra i mångt och mycket samman, om icke så mycket alla tre, så dock de två om arbetsdomstolen och kollektivafstalen. Om man granskar dessa lagförslag, så vill jag för min del göra det påståendet, att man i intet af dessa förslag mera än ett kan finna något stöd för påståendet att man sökt tillgodose sträfvandet att minska antalet af intressestriderna mellan arbetare och arbetsgivare. I intet mer än ett af lagförslagen sade jag, och det är lagen om medlingen i arbetstvister. Där har ju, som herrarna funnit, utskottet på herr Schottes förslag föreslagit en omarbetning af hela den lagen. Det har gjorts en påbyggnad i form af en förlikningskommission, som skall taga hand om förlikningen vid utomordentliga tillfällen, när den enskilde förlikningsmannen icke lyckats ena parterna. Det är alltså en ganska omfattande förändring, som här föreslås, men jag vill för min del obetingadt säga ut, att enligt hvad jag kan finna, då jag söker ställa mig opartisk inför den saken, så måste man beteckna denna förändring såsom varande ägnad att åtminstone i stort sett verka i syfte att minska uppkomsten af strider här i landet. Det är emellertid det egendomliga med den lagen, att sedan herr Schotte framfört sin motion i Riksdagen och fått den tillstyrkt af utskottet, så ha Första kammarens representanter i nämnda utskott tagit fasta på detta från liberalt håll framförda förslag till förändring af lagen och förknippat det med de andra lagarna och gjort denna lags antagande villkorlig, så att den endast skall kunna antagas under förutsättning, att lagen om kollektivafstal och lagen om domstol i arbetstvister antagas. Jag får säga, att jag för min del som part icke är så särdeles förtjust i den af herr Schotte föreslagna och af utskottet antagna förändringen i lagen om medling i arbetstvister. Det blir, som jag sagt, så, att det åt båda parterna, arbetsgivare och arbetare, af Riksdagen tilldelas en ny förmyndare, som skall taga hand om dem, och det så, att de nu icke kunna neka att mottaga förmedling, utan när förlikningsmissionen kallar, så äro parterna tvungna att gå till förhandling. Det blir, som jag säger, en ny förmyndare, som skall reglera förhållandena, men jag får säga, att det förefaller mig egendomligt, att Första kammaren har tagit detta förslag och däraf gjort en lockfågel —

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgivare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

som jag tillåtit mig kalla den Schotteska lockfågeln — för att på det sättet söka locka in i bur de andra lagförslagen.

Beträffande lagen om arbetsdomstolar vill jag icke förneka, att äfven den i sig innebär åtskilligt, som kan verka i samma syfte att om möjligt förebygga strider, ehuru väl den icke kan sägas göra det i samma mån som lagen om medling i arbetstvister. Ty om det är sant — hvilket jag fortfarande påstår — att rättstvister redan förut i allmänhet lösts utan strid genom skiljedom, så är det alldeles gifvet, att om denna domstol icke skulle komma att lösa andra tvister än rättstvister, så skall den icke i nämnvärd mån bidraga till att förringa stridernas antal.

Jag är dock ganska sympatiskt stämd för tanken på inrättandet af en sådan domstol, och jag skall icke sky att säga hvarför jag är det. Det är framför allt därför, att det genom en sådan anordning blir staten, som får betala de kostnader, som för närvarande falla på arbetareorganisationerna. Vi ha här i landet upprättat en massa skiljedomstolar, som skola tolka kollektivaftalens bestämmelser och lösa de tvister, som uppstå rörande tillämpningen af desamma, och dessa skiljedomstolar kosta våra organisationer oerhörda summor af penningar. Om nu Riksdagen bifaller detta lagförslag, så få vi en domstol, där staten betalar kostnaden, och då lyftes från organisationerna den börda, som i det afseendet hvilat på dem. Det är därför jag för min del ställer mig sympatiskt stämd gentemot detta förslag. Men det ledsamma med denna sak är, att man icke kan få lagen om arbetsdomstol genomförd, med mindre man äfven tar med åtminstone väsentliga delar af det, som är inlagdt i kollektivaftalenslagen. Man måste forma kollektivaftalets begrepp och i lag fastställa detsamma för att denna arbetsdomstol skall få ett verksamhetsfält och något, som den arbetar efter. Och det är därför, som man blir tacksam, när man finner, att om man skall gå på den vägen, så kommer man genast, på det sätt jag skildrat, och vill taga till sig arbetarnes fri- och rättigheter och skänka dessa förmåner åt arbetsgifvarne.

Det är på alla de grunder, jag nu anfört, som jag liksom min medreservant ansett mig fullt befogad att framkomma till Riksdagen med en hemställan om, att Riksdagen icke måtte bifalla ifrågavarande lagförslag.

Jag vet så väl, att detta afslagsyrkande, som vi här framställa, bottnar fullständigt i den uppfattning, som gör sig gällande hos hundrausentals arbetare i landet, hos de organiserade arbetarna. Dessa hafva genom uttalanden och resolutioner på möten och sammankomster under sista tiden klart och tydligt gifvit till känna sin uppfattning om de föreliggande lagförslagen. Till i går afton hade det till socialdemokratiska riksdagsgruppen influerat icke mindre än 85 sådana resolutioner från landets olika delar, hvilka alla sluta med ett yrkande på att Riksdagen icke måtte bifalla dessa lagförslag.

Det skulle för mig nu kunna vara ett tillfälle att låta dessa hundrausentals arbetare tala direkt till herrarna i denna kam-

mare, om jag föredroge dessa 85 resolutioner, som jag har i min pulpet, men då jag är öfvertygad om, att herrarna icke skulle vara så glada, om jag gjorde det, ty det skulle dra ett par timmars tid, så hoppas jag, att herrarna sätta tillit till mitt meddelande, att sådana uttalanden äro gifna, och gifna efter noggrann granskning af den kungliga propositionen, som varit ute till ompröfning hos de olika organisationerna i landet. Jag anser emellertid, att jag skulle handla oriktigt, om jag icke läte för kammaren blifva bekant något af dessa uttalanden och till Riksdagens protokoll anknöte åtminstone ett prof på hvad dessa uttalanden innehålla, och därför skall jag tillåta mig att föredraga ett enda, hvilket är inkommet från Motala och har följande lydelse:

»Uttryckande den bestämda uppfattningen, att förhållandet på arbetsmarknaden mellan arbetsgifvare och arbetare ej lämpligen kan eller bör regleras af en bindande lagstiftning, då en sådan lagstiftning skulle komma att utgöra tryckande band på parterna utan att tjäna det syfte, som därmed säges åsyftas, få vi särskildt om det föreliggande förslaget uttala vår bestämda förkastelsesdom. Redan den omständigheten, att ifrågavarande lagförslag framskapats utan parternas hörande, innebär i och för sig ett klart vittnesbörd om att förslagen i fråga ej kunnat blifva rättvist afvägda. Vid en granskning af desamma befinnes äfven, att särskildt den ena partens intressen, arbetarnes, blifvit förbisedda, under det att förmåner tilldelats arbetsgifvarne genom lösandet af flera af deras stora principfrågor, med bibehållandet af storlockoutens vapen emot de organiserade arbetarne. Det skall alltid blifva svårt att på detta område framskapa en rättvist verkande lag, då motsvarigheter i förhållandena å ömse sidor icke förefinnas, men på det sätt dessa lagförslag åstadkommit, synes ej heller vederbörande ägnat synnerlig uppmärksamhet åt denna ytterst viktiga sida af saken, och på grund häraf framstå förslagen redan från början såsom rena klasslagsförslag.

Opinionen i landet mot den befintliga Akarpslagen — hvilrens verkningar som klasslag ingen synes kunna bestrida — borde ej inbjuda till förnyade experiment i samma riktning. Af allt att döma skulle dock de nu föreliggande förslagen, upphöjda till lag, komma att i detta afseende verka än mera klasslagsvidrigt, än hittills befintliga lagar i detta afseende gjort.

Med instämmande till alla delar i den motion, som i ärendet framförts från den socialdemokratiska riksdagsgruppen, förklarar mötet de nu föreliggande lagförslagen vara absolut oantagliga, och hoppas mötet, att Riksdagen måtte afslå detta lagförslag, som omöjliga någonsin, om det blir upphöjdt till lag, kan skaffa den ro på arbetsmarknaden, som man möjligen därmed afser.»

Af ungefär samma innehåll äro äfven de 84 andra utlåtandena, som äro insända till socialdemokratiska riksdagsgruppen, och jag är viss om, att utöfver dessa hafva uttalanden gjorts af kanske lika många andra möten och grupper i landet, ehuru de ännu icke ingått till oss.

Lag om kollektivafstämning mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare
m. m.
(Forts.)

Vi finna sålunda, att det råder en bestämd opinion, en bestämd och grundad mening ute hos landets arbetaremassor, hos dem, som nu särskildt skola träffas af dessa lagförslag. Jag vågar därför vädja till kammarens ledamöter, att de måtte taga tillbörlig hänsyn äfven till den stämningen, ty det är alldeles säkert, att icke blir det till lycka för landet att lagstifta emot de grundåskådningar, som hos den stora massan af landets medborgare äro rådande.

Jag skall nu genast upptaga till bemötande den gensaga, som jag är öfvertygad om skall komma fram mot den a min erinran, nämligen den, att dessa uttalanden endast äro hämtade från de organiserade arbetarna, men att intet uttalande finnes från de oorganiserade. Dessa senare hafva ju, såsom herrarna veta, här i kammaren mycket starka företrädare af sin åskådning. De hafva sina förkämpar, som uppträda å deras vägnar och, som jag är säker om, äfven i dag skola komma att uppträda och förfäkta deras meningar. Jag vill redan från början, innan dessa påståenden göras, för min del säga, att hur man än granskar dessa lagförslag, åtminstone förslagen om kollektivafstal, om arbetsdomstol och om medling i arbetstvister, så kunna knappast i något afseende dessa lagar komma att röra de organiserade arbetarna. Arbetsdomstolen skall icke enligt föreliggande lagförslag hafva det minsta att syssla med de organiserade arbetarna eller med de personliga arbetsaftalen. Kollektivafstal existerar ju, som vi veta, icke för de oorganiserade arbetarna, och sålunda kan gifvetvis icke heller lagen om medling i arbetstvister komma att röra sig om dessa oorganiserade arbetare. Jag tror således, att det är af ganska litet värde, om man åter söker köra fram med den kapphästen, som man så ofta begagnat sig af, nämligen de oorganiserade arbetarnas mening, för att slå ner motpartens uppfattning. Jag tror, att den i detta afseende skall vara af litet värde.

Huruvida de oorganiserade arbetarna kunna ha nytta eller skada utaf den föreslagna lagen i fråga om de personliga arbetsaftalen, skall jag i detta sammanhang icke inlåta mig på, då såsom förut sagts, vi komma att alldeles särskildt få behandla den saken.

Det är gifvet, att hvarje ledamot af Riksdagen mycket väl kan säga sig, huru saken ligger, så snart han granskat de särmeningar, som framförts reservationsvis till utskottets utlåtande. Det framgår då ganska lätt, att Andra kammarens största parti icke biträdt yrkandet om afslag på förevarande lagar, och det har ifrån det hållet också inom utskottet betonats, att man inom det partiet vore enig därom, att man bör försöka, så långt det är möjligt, att redan i år få genomförda vissa af dessa lagar. Ja, jag vill icke klandra i något afseende en uppfattning, som är förhärskande hos ledamöter af denna kammare, och jag vill icke heller säga något därom, att de knyta sin sträfvan omkring ett sådant intresse, att så långt det är möjligt försöka få dessa lagar genomförda. Men dock tror jag mig våga säga, att det förefaller mig något obetänksamt att göra detta försök, oaktadt man är i tillfälle att, såsom jag gjort, påvisa, att dessa lagförslag icke kunna anses vara så väl

och tillräckligt förberedda, och att utskottet icke kunnat ägna dem nödig pröfning, som erfordras för att få fram ett betryggande resultat. Det synes mig sålunda vara riktigare, om alla kunde enas om afslag på dessa lagförslag, då de sedermera kunde få undergå den pröfning, som skäligen kan anses vara af behovet påkallad, för att få fram ett förslag, som är byggt på starkare grunder och mera bottnar i det verkliga lifvet, än de föreliggande förslagen göra.

Jag kan icke underlåta att i detta sammanhang särskildt framhålla, att ifrån arbetsgifvarehåll och ifrån regeringshåll, såsom vi märkt, göres allt hvad öfver hufvud taget kan göras för att bringa lagförslagen i hamn — och detta är ju för öfrigt själfklart — oaktadt ett så oriktigt afvägande här skett. Som exempel härpå vill jag påpeka, att samtidigt med det vi fingo in på kammarens bord detta särskilda utskotts utlåtande tilldelades oss två stora böcker i blått band från kommerskollegium, innehållande skildring af hela storstrejken. Man får den uppfattningen, att det rör sig endast om storstrejken. Om man ser noga efter på boktiteln, så står det visserligen där något om det, som framkallade storstrejken, nämligen lockouten, men storstrejken står där angifven med mycket stor stil, under det lockouten angifves med liten sådan. Jag är också öfvertygad om att kammarens herrar ledamöter samtidigt fingo sig tillsända ett tryckalster, hvilket författats af en högerjournalist, som — jag skyr icke att säga det — direkt inspirerats från arbetsgifvarehåll, och där han åstadkommit en fullständigt färgad skildring rörande dessa aftalslagar.

Jag vill emellertid om den berättelse, som regeringen lät oss få i rätta ögonblicket, säga, att jag har icke alls något emot den; jag har tvärtom funnit den intressant i den mån tiden har tillåtit mig att granska densamma. Jag tror också, att den skall komma att bli intressant för många af herrarna, när herrarna hunnit läsa den, hvilket jag skulle önska, att herrarna ville göra allesammans. Man får genom densamma en klar och tydlig inblick i hurudana förhållandena voro under förlidet års strid, och jag är öfvertygad om att vi då skola mera lidelsefritt under kommande debatter kunna bedöma 1909 års händelser än hvad vi förut kunnat göra. Jag har således icke något särskildt att säga härom, men nog ser det ut för mig, som om tanken varit att hänvisa på detta just nu, på det att Riksdagens ledamöter måtte hos sig få djupt och starkt grundad den åsikten, att nu måste vi genomföra denna lagstiftning åtminstone för att skydda oss mot dessa händelser, som skildras i de blå böckerna. Ja, mina herrar, jag tror, enligt hvad jag här påvisat, att äfven om vi skulle antaga dessa lagar oförändrade, såsom Kungl. Maj:t föreslagit dem eller enligt utskottets förslag, så skulle vi redan nästa år kunna få bevittna precis samma händelser, som inträffade 1909. Således är det gifvet, att genomförandet af dessa lagar icke i något afseende skulle medföra den efterlängtade arbetsron.

Lag om kollektivafstäl mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare
m. m.
(Forts.)

Jag tror sålunda, herr talman, att jag har så utomordentligt starka och välgrundade skäl för mitt afslagsyrkande, att jag med fullt fog kan vidhålla detsamma och äfven rikta en vädjan till de af kammarens ledamöter, som nu ansett sig vilja göra något och önska att, såvidt möjligt, åstadkomma något, att icke drifva denna sin önskan så långt, att den medför genomförandet af lagar, hvilka för långliga tider skulle klafbinda vidsträckta medborgarlager här i landet och verka ruinerande på deras lifsintressen.

Huru intensivt man än bedrifver arbetet för att få dessa lagar antagna, står dock faktum kvar, att denna fråga icke är mogen för sin lösning, att de här föreliggande lagförslagen icke blifvit på tillfredsställande sätt pröfvade, innan de framfördes för Riksdagen, och på grund däraf fått ett sådant innehåll, att de, såsom lagar betraktade, icke kunna gagna det med dem afsedda syftet, och slutligen att de äro orättvist afvägda till ena partens, arbetsgifvarnes förmån.

Af dessa anledningar tillåter jag mig att yrka afslag å paragraf 1 i lagen om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare.

I detta anförande instämde herrar *Branting, Lindhagen, Blomberg, Lindley, Tengdahl, Hasselquist, Söderberg* i Stockholm, *Johansson* i Stockholm, *Persson* i Stockholm, *Rissén, Åberg, Wallin, Borg, Kropp, Svensson* i Nyköping, *Persson* i Malmö, *Lindberg, Rydén, Nilsson* i Malmö, *Christiernson, Thorsson, Waldén, Leksell, Forssell, Strömberg, Kristensson, Berg* i Munkfors, *Rundgren, Larsson* i Västerås, *Eriksson* i Grängesberg, *Carlsson* i Malmberget, *Lindblad* och *Linders*.

Herr Schotte: Herr talman! Jag har begärt ordet för att uttala mig i allmänhet om de förevarande lagförslagen och den ställning, som åtskilliga af reservanterna från Andra kammaren intagit till desamma, äfvensom för att i anledning af hvad den föregående ärade talaren yttrade säga några ord.

Jag hade tillfälle att, när den kungl. propositionen remitterades till utskottet, beklaga den osedvanliga brådskan, hvarmed förevarande lagstiftningsärendet bragts inför Riksdagen. Det är uppenbart, att det på ifrågakvarande ytterligt svåra och djupt ingripande lagstiftningsområde är nödvändigt, att till grund för hvarje beslut hafva den bästa möjliga utredning; dessa frågor påkalla det mög-naste öfvervägande och den mest sorgfälliga uppmärksamhet. Det är synnerligen svårt att på ett lagstiftningsområde som detta i förväg bilda sig ett omdöme, huru de olika stadgandena skola verka och utveckla sig, och det är därför också af synnerligen stor betydelse att erfa och känna, huru de närmast intresserade parterna ställa sig till den ena eller andra bestämmelsen. Först därigenom kan man få en något så när klar uppfattning, huru bestämmelserna tänkas verka, och huru de sålunda böra afvägas. Den formella rättvisan, den rättvisa, som gifves genom lagparagrafers affattande, så att de äga lika tillämpning på både arbetsgifvare

och arbetare, innebär icke alltid den verkliga rättvisan, ger icke alltid den verkliga likställighet, som i förevarande ämnen måste vara grundläggande princip.

Det har naturligtvis icke heller varit till gagn för förevarande viktiga frågor, att det föreliggande kungl. förslaget framkommit relativt sent under riksdagen och att behandlingen af detsamma därför måst inom utskottet forceras på ett sätt, som under trycket af allt annat riksdagsarbete varit synnerligen påkostande för utskottets ledamöter. Förslagets afgörande nu i Riksdagens sista timmar under en oerhörd trängsel af ärenden och en öfveransträngning af kammarens ledamöter, som kanske icke någonsin förr, gör, att man naturligtvis har många anledningar till betänksamhet vid beslutens fattande.

Man talar så mycket om, att opinionen i landet fordrar en lagstiftning snarast möjligt på detta område. Jag tror, att den opinionen närmast är riktad mot det ständiga stridstillstånd på produktionsfältet, som rådt under de senaste åren. Man må ju icke undra på att den stora, oberörda allmänheten träder fram och säger: det går icke an, det kan icke fortsättas med dessa strider, vi måste söka göra något mot dem, vi måste söka bringa parterna att taga reson vid lönetvisterna, så att de ej så ofta utmytna i öppen konflikt. Men denna opinion har knappast den öfverdrifna tilltro på lagstiftning i förevarande hänseende, som man vill gifva den sken af. Den skall också säkerligen bli åtskilligt rubbad, när det måste stå klart för en hvar, att äfven om detta Kungl. Maj:ts förslag varit gällande lag under fjoråret, hade de masstrider, som då ägde rum icke därmed kunnat förebyggas. Den opinion, man hänvisar till, kan näppeligen heller fullt bedöma och öfverskåda lagstiftningens möjligheter på detta område. Den är också säkerligen mycket upparbetad i pressorgan af olika färg, som hafva eller icke hafva den sanna kolartron på lagstiftningens verkningar och möjligheter, men som vilja se ett resultat i år på detta lagstiftningsområde, detta resultat må snart sagdt blifva hurudant som helst. Men, äfven med beaktande af allt detta, måste man medgifva, att det finnes en upplyst opinion, som skulle med glädje hälsa en lagstiftning på förevarande område, om man därmed kunde vinna, att arbetsfreden bättre främjades än hittills, men som också tager afstånd från en lagstiftning, som icke framför allt har detta till mål utan i stället skapar nya tvistefrågor. Lagstiftningen har på detta område sin stora begränsning och sina stora faror. De följderna äro ofta svåra att öfverskåda. Mindre möjligheter att ernå en tillfredsställande lagstiftning finnas här än på många andra områden.

De ledamöter i liberala samlingspartiet, som fått kammarens förtroende att insättas i det särskilda utskottet, ha gått till detta sitt arbete med fullt afsikt att om möjligt vinna ett positivt resultat i rimlig omfattning i frågan vid innevarande riksdag. Att såväl utskottet som reservanterna varit besjälade af det allvarligaste uppsåt härutinnan, framgår bland annat däraf, att såväl

Lag om kollektivafial mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

utskottet som reservanternas på så många håll formulerat lagparagrafer, i stället för att afvisa förslag, som härutinnan kommit från Kungl. Maj:t. Detta lagparagrafsformulerande under ett ytterligt jäktande utskottsarbete är naturligtvis icke utan sin risk, och det är kanske icke alla utskott, som skulle vågat sig på det. Vål är det därför möjligt, att såväl i utskottets förslag som i reservanternas formuleringar på någon punkt kan finnas, att man kört fast i juridikens irrgångar i detta ytterligt svåra ämne med dess synnerligen invecklade och svårformulerade paragrafer. Men detta kan väl i så fall rättas under behandlingen i kammaren. Det är nog så, och jag tror, att hvar och en af kammarens ledamöter måste tycka detsamma, att Kungl. Maj:ts förslag är inveckladt och svårförståeligt och på en och annan punkt icke heller alldeles exakt.

För min del har jag under utskottets behandling af den kungl. propositionen kommit till den uppfattningen, att förslagen om kollektivafvalt och om arbetsdomstol, äfvensom, sedan härutinnan af mig väckt motion omfattats med sympatier, den nya lagen om medling i arbetstvister med dess förbyggnad af förlikningsinstitutioner böra kunna föranleda lagstiftning i år. Däremot är lagen om vissa arbetsafvalt enligt vår mening icke i så utbredt skick, att vi kunnat gifva den vår tillslutning. De närmare skälen härför finnas anförda i den reservation af mig och mina kamrater som är bifogad detta lagförslag. Dessa skäl synas oss vägande, då härjämte beaktas de många olika yrkanden, som framkommit rörande de skilda paragraferna, och som också tagit sig uttryck i olika reservationer. af hvilka en är afgifven af utskottsledamoten herr Åkerman och utgör en omskrifning af hela denna lags väsentliga delar. Allt detta måste förmå en hvar till stor tveksamhet och, som jag antager, medföra, att flertalet icke kan nu gifva sin röst åt ett lagförslag, som är så omstridt, och om hvilket så många variationer förekomma. Den lagen behöfver enligt vårt förmenande en ytterligare bearbetning och utredning. Den behöfver i lugn och ro och utan riksdagsslutningens brådska behandlas och öfvervägas med all den omsorg, som ärendets vikt kräfver. Något års dröjsmål med denna lag kan icke medföra några vådor. Vi hafva så länge varit utan en lagstiftning om det individuella arbetsaftalet — en kännbar brist visserligen — att det icke kan vara af någon egentlig betydelse, om denna lag antages ett år förr eller senare. Lagen om vissa arbetsafvalt har icke den betydelse för arbetsfreden i landet, som de öfriga här föreliggande lagarna. Utskottets förslag rörande den individuella arbetsaftalslagen utgör också närmast en försämring af Kungl. Maj:ts förslag, ty det måste erkännas, att här har Kungl. Maj:t sökt att afväga intressena med omsikt och rättvisa, äfven om det ändock är åtskilliga bestämmelser som behöfva ytterligare justeras.

Den ena part, för hvilken denna lagstiftning afses, arbetarne, har ju genom sina representanter i utskottet motsatt sig, att någon lagstiftning alls skulle komma till stånd på detta område, och den senaste talaren har ytterligare utvecklat denna ståndpunkt, som

vi dessutom känna genom den af socialdemokratiska partigruppen afgifna motionen. Jag medgifver gärna, att vissa synpunkter, som härvid framförts, äro värda beaktande. Det är klart, att en viss betänksamhet måste råda mot att antaga lagbestämmelser, som den ena parten, som frågan rör, bestämdt motsätter sig. Det kan medföra en viss fara beträffande lagarnas verkningar, om de endast motvilligt efterföljas; hela lagstiftningen på detta område kan därigenom lätt blifva förfelad. Men jag har dock icke känt mig öfvertygad af de skäl, som härför framförts och som den föregående talaren ytterligare betonade. Jag tror icke, att det föreligger någon särskild risk att nu göra ett försök till lagstiftning i den omfattning, som jag och mina medreservanter här föreslagit. Med nödig försiktighet torde däraf icke uppkomma några vådor. Och det är också för att snarast få praktisk erfarenhet rörande en dylik lagstiftnings verkan, som jag tror, att man bör reflektera på att redan nu slå in på den försökslagstiftning, som reservanterna framlagt. Jag tror också, att det skulle ha varit lyckligt, om de reservanter, som yrkat afslag på Kungl. Maj:ts proposition, icke rest ett så starkt motstånd mot lagstiftningen öfver hufvud taget på detta område. Detta motstånd gör naturligtvis, att det ser mörkare ut att inom rimlig tid få en lagstiftning, rörande arbetsförhållandena, som kan mötas af arbetarnes förtroende. Men det är ju också så, att när de rest sitt motstånd, har det egentligen varit mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. De resolutioner, som den föregående talaren åberopat, hänföra sig ju alla till det kungl. förslaget; det är detta förslag, som arbetarne funnit gifva dem en mycket ojämn ställning i maktkampen om arbetslönerna och arbetsvillkoren i allmänhet. Men jag är däremot för min del benägen att tro, att de tre första lagarna, i den omfattning, som jag och mina medreservanter gifvit dem, icke skola möta samma enstämmiga och enhälliga motstånd från arbetareorganisationerna, som Kungl. Maj:ts förslag. Jag tror för min del, att dessa tre lagförslag, sådana de föreligga i reservanternas förslag, äro ganska tillfredsställande och borde vara rätt antagliga äfven på arbetarehåll. Jag har svårt att förstå, att de ändå icke skulle vilja ge sin anslutning till en försökslagstiftning af den art reservanterna här framlagt. Det kan icke hjälpas, att genom hvarje lagstiftning på förevarande område en del band påläggas; men de som i sådant hänseende nu föreslagits i reservationerna böra icke vara allt för tunga att bära. Det kan väl hända, att en del former synas besvärande, att en del bestämmelser kunna misstolkas, men det är ju fallet med nästan hvarje ny lagstiftning.

Det kan tvistas om, huru mycket af kollektivaftalets begrepp och rättsverkningar, som öfver hufvud taget bör inflyta i en dylik lagstiftning och huru kollektivaftalet bör uppbyggas. Det är något, om hvilket man teoretiskt taget icke kan säga, att en fast mening råder. Men jag tror, att reservanternas förslag är rättvist och klokt, och att dess antagande i allt hufvudsakligt skul-

Lag om kollektivafताल mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivavtal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

le gagna arbetsfreden och bidra till bättre ordnade förhållanden mellan arbetare och arbetsgifvare. Jag önskar därför uppriktigt, att de tre föreliggande lagförslagen måtte antagas, men antagas i enlighet med de reservationer, som jag och andra utskottsledamöter, tillhörande liberala samlingspartiet, framlagt. Det beror emellertid mest på medkammaren. I åtskilliga delar vinna naturligtvis dessa reservationer icke afseende i medkammaren, och kunna skiljaktigheterna icke utjännas vid en eventuell sammanjämkning, så är det fara för, att någon lagstiftning beträffande dessa lagar icke i år kommer till stånd. En god del af ansvaret för, om ett positivt resultat i den omfattning, som jag antydde, kommer till stånd eller icke hvilat således på Första kammaren. I reservanternas förslag finnes intet, som kan afstås från, utan att därigenom lagförslagen försämrats, och mycket litet, som kan afstås från, utan att lagförslagen bli så försämrade, att denna kammare måste taga under allvarligt öfvervägande, huruvida de öfver hufvud taget nu böra antagas.

Jag skall icke nu upptaga frågan om de särskilda paragraferna i föreliggande lagförslag, jag skall endast be att få fästa uppmärksamheten på en sak, som väl står klar för kammarens ledamöter, nämligen att det hufvudsakligen torde vara åttonde och tionde paragraferna i kollektivavtalslagen, om hvilka meningarna mest komma att bryta sig. De stå ju också i visst sammanhang med hvarandra, då ju åttonde paragrafen om sympatistriderna utan tvifvel har bestämmelser, som arbetsgifvarne se med missnöje, och den tionde paragrafen, som handlar om skadeståndsplikten, har bestämmelser, som från arbetarnes sida mötas med opposition och starka betänkligheter.

Jag har med dessa ord, herr talman, velat motivera mitt yrkande om bifall till lagförslaget i enlighet med de reservationer, som föreligga från liberala samlingspartiets ledamöter i utskottet. Jag tror, att i trots af det bristfälliga förberedandet af lagen och trots att tvekan måste förefinnas om åtskilliga bestämmelser, dock lagförslagen om kollektivavtal och arbetsdomstol och om ändringar i lagen om medling, nu kunna och böra antagas, allt under förutsättning att reservanternas förslag i det väsentliga förbli oförändrade.

Jag vill blott ytterligare tillägga, att det är åtskilligt i utskottets motiveringar, som vi icke kunnat i allo biträda, men som vi icke ansett skäl att särskildt reservera oss emot; dessa motiveringar få stå för utskottsmajoritetens räkning och behöfva icke vara reservanternas i hvarje särskildt fall.

Jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till § 1 i det föreliggande lagförslaget om kollektivavtal mellan arbetsgifvare och arbetare.

Med herr Schotte förenade sig herrar *Berg* i Stockholm, *vice talmannen*, *Byström*, *Wallis*, *Kjellberg*, *Fürst*, *Kobb*, *Beckman*, *Petersson* i Södertälje, *Hagberg*, *Stärner*, *Edén*, friherre *Bonde*, *Fors-*

ling, Gustafsson i Vi, grefve R. Hamilton, Ekman i Mo gård, Söderbergh i Karlshamn, Larsson i Klagstorp, Bosson, Pålsson, Jönsson i Refvinge, Thylander, Wijk, Röing, Bogren, Carlson i Herrljunga, Neiglick, Berg i Göteborg, Jansson i Edsbäcken, Igel, Jansson i Bråten, Persson i Tällberg, Sandström, Ström i Transtrand, Olsson i See, Ericsson i Vallsta, Jonsson i Hå, Andersson i Stårte, Hagström, Olofsson, Berglund, Lundström, Bromée i Billsta, Jönsson i Gumboda, Rehn, Wiklund, Bengtson i Glöso, Hellberg, Olausson, Hansson och Bergman.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Innan jag närmare ingår på att i någon mån söka bemöta hvad herr Lindqvist här nyss androg, vill jag endast säga några ord med anledning af ett yttrande, som han hade i början af sitt anförande beträffande aftalskommittén. Han sade nämligen bland annat, att inom denna kommitté hade arbetsgifvarintresset ett stöd i det juridiska elementet. Jag kan icke finna annat än att detta uttalande på visst sätt var ett slags misstroendevotum och ett slags klander emot det juridiska elementet inom kommittén. Då jag har en helt annan uppfattning, i det att jag nämligen anser, att dessa personer som hade det svåra uppdrag, som ålåg dem, skött sig på ett synnerligen förtjänstfullt sätt och enligt min mening verkligen opartiskt sätt, ber jag att för min del åtminstone få taga afstånd från ett sådant yttrande, och jag anser det vara min skyldighet att här offentligen säga detta.

Då man läser det socialdemokratiska partiets motion och då man hör dess eko i arbetarpressen och då man vidare hörde det anförande, som här nyss hölls af herr Lindqvist, skulle hvar och en, som icke är så väl bevandrad i dessa saker, säkerligen få den uppfattningen, att det här är fråga om ett mycket stort ingrepp i eller rent af ett attentat mot arbetarnes rättigheter och deras organisationer. Huru förhåller det sig nu verkligen med den saken? Jag ber att med några ord få besvara de anmärkningar, som i det afseendet gjorts af herr Lindqvist i hans föregående anförande. Jag vill icke här söka att framdraga skälen för denna lagstiftning — jag tror, att behovet däraf torde vara så allmänt erkänt och af senare tidens erfarenhet så bestyrkt, att framdragandet af sådana bevis är i det närmaste öfverflödigt.

Herr Lindqvist vände sig först mot paragraf 7, som handlar om arbetsgifvarnes och arbetarnes rättighet att under vissa förhållanden uppsäga aftal. Jag tror, att det för närvarande icke finnes ett enda kollektivafstal i vårt land, där icke under sådana förhållanden, hvarom här är fråga, arbetarne och arbetsgifvarne skulle äga rätt att häfva aftal. Jag anser för min del, utan att nu vilja ingå på några detaljer rörande denna paragraf 7, att det är en absolut tvingande nödvändighet för båda parterna att under sådana förhållanden kunna uppsäga aftal. Paragrafen är för öfrigt fullständigt reciprok: lika mycket till arbetarnes som till arbetsgif-

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

varnes fördel. I detta sammanhang vill jag säga, att den är icke tvingande, utan kan naturligtvis genom ömsesidig öfverenskom- melse parterna emellan fullständigt sättas ur gällande kraft.

Vi komma så till paragraf 8. Det har varit mycken strid om just den paragrafen, och man har, och det med rätta, velat göra den till så att säga en kärnpunkt i hela detta lagförslag. Herr Lindqvist klandrade, att man icke stadgat absolut förbud för sym- patistrejck och sympatilockout. Jag vill nu icke ingå på alla de förhållanden, som äga sammanhang med denna paragraf; jag vill endast säga, att, jämförd med de nuvarande förhållandena, innebär denna paragraf 8 med den nu föreslagna formuleringen ett ofantligt stort framsteg. Nu är det fullständig frihet för parterna att för hvilken ringa orsak som helst ställa till en strid af hvilken omfatt- ning som helst. Herr Lindqvist säger visserligen, att det för en sundt tänkande människa är omöjligt att komma till det resultat, att paragrafen i dess af utskottet föreslagna formulering skulle be- ffordra arbetsfred. Jag vill vända mig emot detta uttryck och säga, att jag kan icke inse, huru en sundt tänkande människa verkligen kan underlåta att medgifva, att paragrafen med dess nu föreslagna formulering innebär ett alldeles ofantligt stort framsteg i jämförelse med de nuvarande förhållandena. Jag vill i detta sam- manhang blott påminna om, hurusom i paragraf 8 intagits den be- stämmelsen, att under kollektivafतालets giltighetstid få icke par- terna under några förhållanden på grund af tvist sins emellan sätta i gång fientliga åtgärder emot hvarandra, d. v. s. med andra ord, om de tvenne parterna ha kollektivafताल på fem år och tvistig- het uppstår emellan dem, får ingen af dessa parter på grund af denna tvist vidtaga någon sådan åtgärd. Då man vet, att kollek- tivafतालens utveckling går i den riktningen, att de bli allt färre och färre och att det i stället bildas stora s. k. riksafताल med jämförelsevis lång varaktighet, torde det stå alldeles tydligt och klart för en hvar, att stridigheterna i detta fall måste komma att i mycket vidsträckt mån inskränkas.

Herr Lindqvist yttrade sig vidare om den mycket omstridda paragraf 9, hvilken handlar om arbetets frihet och föreningsrät- ten. Detta är ju mycket ömtåliga frågor, och det är många, som säga, att de icke höra hit. Ur juridisk och formell synpunkt kan jag gifva dessa rätt, men det är likvisst dessa föreningsrättsstrider och föreningsrättsförhållanden — förhållanden, som stå i nära samband med aftalsfrågan — som oupphörligt varit af så aktuell natur vid hvarenda strid. För vanligt praktiskt förstånd ställer det sig så, att det vore synnerligen lämpligt att reglera äfven dessa förhållan- den i sammanhang med en arbetsaftalslagstiftning.

Herr Lindqvist vände sig äfven mot de skadeståndsbestäm- melser, som finnas i lagen. Det är verkligen besynnerligt, att man är mycket villig att gå med på att avsluta kollektiva aftal, men då det gäller att sätta något slags säkerhet, lämna garantier för dessa aftal, då är man icke med längre. Jag får verkligen fråga, om icke ett aftal med garantier är bra mycket mera att

hålla i än ett aftal utan garantier. Herr Lindqvist säger i sin reservation — jag kommer nu icke ihåg, om han äfven yttrade det i dag — att dessa allmänna skadeståndsbestämmelser skulle verka till arbetarnes nackdel. Jag får säga, att det är alldeles obefogadt och oriktigt att säga så. De komma i stället att verka till arbetsgifvarnes nackdel. I 1900 års kommittés förslag förekom en anordning med s. k. fixerad skadestånd, d. v. s. att arbetarne och arbetsgifvarne skulle betala utan att behöfva gå till domstol för att få den saken utrönt. Däri låg en ganska stor fördel, men i motiveringen till detta förslag säges uttryckligen, att egentliga anledningen till dessa skadeståndsbestämmelser vore den, att det eljest säkerligen skulle under vanliga förhållanden visa sig nästan omöjligt för en arbetsgifvare att utfå något skadestånd ifrån en arbetare. I första hand skulle det visa sig synnerligen svårt att förete bevisning i fråga om skadeståndsbeloppet, och i andra hand skulle det visa sig så godt som omöjligt att få ut något från arbetaren, äfven om arbetsgifvaren skulle kunna bevisa, hvilken skada han lidit. Ett dylikt fixerad skadestånd skulle, i någon mån, kan man säga, likställa parterna. Men på grund af förhållandenas natur äro dessa skadeståndsbestämmelser så bekaffade, att de ovillkorligen för hvar och en, som vill tänka på saken, måste verka till arbetsgifvarnes nackdel, ty arbetarne å sin sida ha alltid mycket lätt att bevisa hvilken skada de lidit, ty den skadan är ju så godt som alltid den förlorade aflöningen under en viss tid.

Man kan verkligen fråga sig: äro dessa anmärkingar af den beskaffenhet, att man därför kan säga, att hela denna lag är en klasslagstiftning och en orättfärdighet till arbetsgifvarnes fördel. Jag kan för min del icke finna, att så är förhållandet. Jag kan icke finna, att denna lag ger arbetarne en enda ny skyldighet, som de icke förut haft, med undantag af § 8, där en viss inskränkning i fråga om deras rättighet att etablera strejk blifvit gjord, men där drabbas ju på samma gång arbetsgifvarne af en ännu större inskränkning. Jag kan vidare icke finna, att denna lag tillerkänner arbetsgifvarne en enda ny rättighet utöfver hvad de förut haft. Jag tycker därför, att det är bra obefogadt att säga, att denna lag är en tvångströja, som på något sätt skulle strama åt beträffande arbetarne och deras organisationer.

Jag vill nu icke närmare gifva mig in på lagen angående arbetsaftal — vi komma ju till den i ett annat sammanhang — jag vill endast såsom en allmän anmärkning säga, att hvad jag nyss yttrade om lagen angående kollektivafstal, nämligen att den icke medför några nya skyldigheter för arbetarne eller ger arbetsgifvarne nya rättigheter, gäller i mycket högre grad om arbetsaftalslagen. Hela lagens läggning är så godt som uteslutande sådan, att den är en skyddslagstiftning för arbetarne och så godt som ingenting annat.

Herr Lindqvist nämnde i sammanhang med skadeståndsbestämmelserna, att det i Danmark fanns ett slags bot. Denna bot har

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

ju emellertid endast natur af en plikt; den ligger midt emellan kriminellt och civilt skadestånd.

När vi nu utefter hela linjen uteslutit det kriminella ur denna lagstiftning, kan det väl icke vara skäl att i detta fall gå så att säga halfva vägen och slå in på ett slags kriminell anordning.

Det har här sagts, att det är ett arbetsgifvarintresse, som drifvit fram denna lagstiftning. Nej, hvad som drifvit fram densamma, det är oron på arbetsmarknaden och inom arbetsområdena samt den därpå härledande allmänna opinionen — detta och ingenting annat är det, som drifvit fram denna lagstiftning. Denna allmänna opinion har — det vill jag påstå, oakadt herr Lindqvist och många andra kanske komma att opponera sig däremot — visat sig bland såväl arbetare som arbetsgifvare, och det är den, som drifvit fram denna lagstiftning; det är samhället, som behöfver densamma och som därför drifvit fram den. Att arbetsgifvarne skulle vara så särskildt tilltalade af en dylik lagstiftning, vågar jag verkligen betvifla. Det brukar icke vara så här i världen, att den är särskildt belåten, från hvilken det tages en hel del, utan att han får något tillbaka. Det är samhällsintresset, som här i första hand är rådande, och det är därpå och egentligen icke på någonting annat, som vi i detta sammanhang skola tänka.

Hvilket är nu bättre, att antaga en försiktig och väl afvägd lagstiftning och låta den verka i det allmänna praktiska lifvet under några år, för att sedan, på grund af den praktiska erfarenhet, som man sålunda gjort, vidtaga behöfliga förbättringar af lagen, eller att nu sätta i gång med en förnyad undersökning och allsidig pröfning som herr Lindqvist och hans medreservanter föreslå? Denna förnyade undersökning och allsidiga pröfning kunna ju i alla händelser aldrig bli någonting annat än en del teoretiska funderingar, och de kunna aldrig få det reella värde, som det praktiska lifvets erfarenhet skänker.

För öfrigt skall jag också i detta sammanhang be att få säga, att de socialdemokratiska fackföreningarna och deras representanter förklarar, att de under vissa förhållanden skulle kunna vara med på en lagstiftning angående kollektivaftal. Men beträffande arbetsaftalslagstiftningen ställer det sig på ett helt annat sätt. De hafva från första ögonblicket sagt, att de stå på den ståndpunkten, att en arbetslagstiftning, som reglerar förhållandena så, att den stöder de enskilda arbetsgifvarna, äro de aldrig med på och hafva aldrig varit med på och skola aldrig bli med på — och detta utaf skäl, som jag i detta sammanhang icke vill beröra. Jag tycker därför, att det hade varit mera ärligt och uppriktigt från deras sida, ifall man rent ut hade sagt ifrån detta och icke här kommit och talat om en massa undersökningar och en allsidig utredning m. m. sådant. Ty det är säkerligen icke deras mening att gå med på en dylik lagstiftning.

Beträffande herr Schottes anförande skall jag också be att få säga några ord. Herr Schotte kom ju efter många om och men

till det resultat, att han slutligen ändå ville vara med om lagstiftningen. Jag kan emellertid icke i detta fall låta bli att tänka på hvad den gamle biskop Brask skref: »härtill har jag varit nödd och tvungen.» Tanken faller ösökt tillbaka till detta yttrande. Det är endast i afseende å ett yttrande beträffande arbetsaftalslagen, som jag vill göra en gensägelse mot hvad herr Schotte anförde. Han säger beträffande arbetsaftalslagen, att den skola vi vänta med till ett annat år, den är det icke så brådt med; vi skola i år taga kollektivafstalslagen och därmed sammanhängande två lagar samt sedan fundera på saken, i hvad det rör arbetsaftalslagen, och ställa till en vidlyftig undersökning, så få vi se hvad vi kunna hitta på. Jag får för min del säga, att jag anser arbetsaftalslagen vara grundläggande och för hela det fria arbetet i vårt land så ytterst viktig, att jag skulle anse det vara en stor olycka, om denna kammare antog kollektivafstalslagen utan att antaga arbetsaftalslagen. Jag anser mig redan i detta sammanhang böra säga detta. Emellertid vill jag icke nu närmare utveckla den saken, ty jag kommer nog till den sedan.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till första paragrafen i lagen om kollektivafstalt.

Herr Palme: Herr talman, mina herrar! När det är fråga om lagstiftning beträffande arbetsaftal, gäller det för lagstiftaren att, till arbetsfredens fromma och med hänsyn till *hela* samhällets bästa, träffa sitt afgörande under strängt vidhållande af ömsesidig rättvisa mellan stridande parter samt likhet inför lagen.

Särskildt är därvid en betydelsefull uppgift lagd på det liberala partiet, som väl i regel intager en mellanställning mellan de båda alltför ofta mot hvarandra stående parterna på arbetsmarknaden.

Helt visst hafva de högt ärade reservanterna från liberala samlingspartiet gått till sitt arbete inom utskottet, varmt besjälade af de synpunkter, till hvilka jag nu hänvisat, och jag kan icke annat än ägna mitt lifliga erkännande åt det sätt, hvarpå de i det stora hela löst sin svåra uppgift.

Emellertid innehåller reservationen vissa förslag, hvilka icke fullt synas mig motsvara den ståndpunkt, som, enligt min mening, från vårt parti bör iakttagas, eller som icke i önskvärd grad äro ägnade att bidraga till den fred på arbetsmarknaden, som är nödvändig för vårt lands ekonomiska utveckling. Jag kan således icke i allo instämma i samtliga de yrkanden, sagda ärade reservanter göra.

Då jag å andra sidan icke heller torde kunna biträda de beslut, som jag på förhand inser skola omfattas af medkammaren, ställer jag min förhoppning till den sammanjämkning, hvilken efter kamrarnas helt visst skiljaktiga beslut torde komma att föreläggas oss.

Med framhållande af hvad jag nu tillåtit mig i korthet uttala, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till första paragrafen af det föreliggande lagförslaget.

Lag om kollektivafstalt mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Riström, Thor, Jansson* i Krakerud och *Ahlstrand*.

Herr Persson i Malmö: Herr talman, mina herrar! Då jag haft tillfälle att instämma i hvad den förste talaren, herr Lindqvist yttrade, skall jag icke nu närmare ingå på den föreliggande frågan. Då jag dessutom undertecknat såväl reservation som motion i ärendet, synes det mig, som om min allmänna uppfattning i saken bör vara känd. Jag begärde därför ordet närmast för att göra några erinringar med anledning af hvad som nu under öfverläggningen har yttrats.

Herr Pettersson i Bjälbo började med att framhålla de olika lagparagrafernas betydelse för båda parterna, och han förklarade därvid, att 7 § skulle gifva båda parterna lika rätt. Han påstod därtill, att det icke lär finnas något nu gällande kollektivaftal, där icke en sådan form för uppsägning, som däri sägs, af aftalet under vissa villkor är inryckt. Ja, det är nog icke så underligt, om herr Pettersson i Bjälbo icke känner till sådana aftal. Men för min del ber jag att få säga, att jag känner flera aftal, som träffats mellan arbetsgifvare och arbetare, där icke en sådan sammankoppling af olika aftal är genomförd. I det fack, som jag närmast känner till, nämligen byggnadsindustrien, hafva vi en kollektiv öfverenskommelse med sådan uppsägningsrätt, hvilken öfverenskomst träffades under förra året. Det är dock en betydande skillnad, då det lämnas åt parterna själfva att afgöra, i hvad mån de olika arbetargrupperna stå i beröring med hvarandra och när deras intressen korsa hvarandra. Följaktligen är det nödvändigt, att en sådan rätt till uppsägning behandlas något olika vid olika tillfällen. Jag säger att det är en väsentlig skillnad mellan att parterna själfva hafva rätt att härom öfverenskomma, eller att en lag i sådant afseende presumerar ett visst förfarande. Det blir i senare fallet nära nog omöjligt för arbetarna att äfven inom område, där det kunnat vara förmånligt att parterna aftala om uppsägningsbestämmelserna — ja, det blir, om icke omöjligt, så åtminstone mycket försvåradt — att aftala annorlunda än hvad lagen bestämmer.

Jag kan icke underlåta att uttala, att det synes mig något egenomligt, då herr Pettersson i Bjälbo om § 8 uttalade, att det föreföll honom besynnerligt, att en sundt tänkande människa kunde hafva någonting att invända mot formuleringen af denna paragraf. Nu råkar det dock vara så, att af utskottets 22 ledamöter 17 hafva reserverat sig mot den föreslagna formuleringen af § 8. Det förefaller mig då vara ett väl vågadt uttryck att säga, att det är förvånande, om det göres invändning mot hvad utskottet — således 5 af 22 ledamöter — här har ansett vara det lämpligaste.

Vidare skall jag be att med anledning af sagde talares yttrande, att det vore bättre med aftal med garantier än aftal utan garantier, få säga, att, i hvad det afser kollektivaftal — det vågar jag bestämdt försäkra — den ärade talaren icke skall kunna anföra många fall, där fackföreningarna hafva brutit kollektivaftal, då i

dessa aftal har varit inryckt förbud mot arbetsinställelse under aftalstiden.

Då det kanske icke är så lätt att förstå eller känna till, huru dessa saker hafva utvecklats sig, skall jag be att för kammarens ledamöter få framhålla, att, då kollektivafstal började användas, ansågo arbetarorganisationerna, att, när ett aftal var avslutadt, presumerades det förbud mot hvarje arbetsinställelse under aftalstiden. Först sedan sade arbetsgifvarna, att, när ingenting är skrivet i kollektivafstalen i detta afseende, är det icke brott mot aftalen att inställa arbetet. Arbetsgifvarna hafva med den bevisföring, de kunna åstadkomma genom jurister, klargjort — och jag får lof att erkänna, att äfven jag, så vidt jag kunnat bedöma saken, när jag blifvit uppmärksamgjord på den, har ansett arbetsgifvarnas tolkning vara riktig — att, när aftalet icke innehåller något stadgande om vare sig förbud för eller tillåtelse till strejk eller lockout eller med ett ord arbetsinställelse under aftalstiden, så hafva parterna rättighet att inställa arbetet. En sådan tolkning har vunnit insteg hos arbetare såväl som hos arbetsgifvare, och vi hafva fått vänta ända till år 1909 för att se, att arbetsgifvarna försökt urgera en annan uppfattning. Då hafva vi att anteckna åtminstone två fall, där skiljenämnd har enligt arbetsgifvares begäran förklarat kollektivafstal brutet, just där en sådan bestämmelse har saknats i aftalet. När man under sådana förhållanden påstår, att ett aftal med garantier är bättre än ett aftal utan garantier, så synes det mig icke vara för mycket begärdt, om man begär på samma gång att få veta, om ett brytande af kollektivafstal har ägt rum i en sådan omfattning och under sådana former, att det är nödvändigt att på denna grund stifta lag.

Och oafsedt att arbetarna förklarats icke vare sig i ekonomiskt eller juridiskt afseende brottsliga om de bryta mot en sådan aftalsbestämmelse, synes det mig vara för mycket att säga, att dessa aftal äro mindre värdefulla af den anledning, att det icke finnes skadeståndsplikt bakom. Först då det kan visas, att arbetarorganisationerna, utan hänsyn till huruvida aftalen innehölle den ena eller den andra bestämmelsen, hafva brutit dem, först då, menar jag, blir det rättvisa i och anledning till att säga att det är bättre med aftal med garantier än med aftal utan garantier. Sedan är det en annan sak, och det är ju möjligt, att dessa nu föreslagna garantier icke blifva utaf så stor betydelse.

Herr Pettersson i Bjälbo hade också ett annat yttrande, som jag ber få erinra om, nämligen att lagen icke gifver arbetsgifvarna någon ny rättighet. Ja, det är ju svårt att öfvertyga herr Pettersson, men mig förefaller det, som man blott behöfde titta på § 9 för att finna, att det är nya rättigheter, som lagen där presumerar åt arbetsgifvarna på arbetarnas bekostnad. Jag skall icke gå närmare in på den saken nu, ty det blir väl tillfälle därtill vid den speciella behandlingen af de olika paragraferna. Jag skall, som sagdt, därför icke nu gå närmare in på exempelvis att försöka att definiera hvad arbetarna mena, då de icke vilja att i lagen skall utskrifvas

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

arbetsgifvarnas oförytterliga rätt att leda och fördela arbetet samt antaga och afskeda arbetare. Det blir antagligen anledning att göra det sedan. Likadant är det med frågan om förmännen, ett ämne, som är synnerligen svårt att lagstifta uti. Senast i höstas försökte arbetsgifvarna att genomföra bestämmelser i detta afseende i kollektivafval, men de lyckades icke då. Nu skulle lagen utan vidare införa bestämmelser i detta fall utan någon som helst definition på hvad detta uttryck betyder. Och ändå kan man säga, att lagen icke gifver arbetsgifvarna några nya rättigheter utöfver dem de redan ha.

Sedan gaf herr Pettersson uttryck åt den meningen, att den icke brukar vara belåten, från hvilken det tages en hel del förmåner. Jag delar fullkomligt den uppfattningen och det är därför jag in, stämt i reservationen, ty, så vidt jag kan begripa saken, skulle det föreliggande lagförslaget, om det blefve antaget, gifva arbetsgifvarna en del förmåner men taga några från arbetarna samt förhindra och försvåra deras organisationsarbete, sådant de hittills hafva bedrifvit detsamma. Jag anser det därför alldeles gifvet och på sin plats, att man är emot antagandet af ett sådant lagförslag.

Herr Pettersson sade ytterligare något, som jag icke kan underlåta att något beröra. Han framhöll, att vi blott talat om utredning, och förmenade, att vi skulle handlat ärligare, om vi sagt: vi vilja icke ha någon lagstiftning på detta område. Jag ber att få säga, till den kraft och verkan det hafva kan, att om jag varit principiell motståndare till lagstiftning på arbetsaftalens område, skulle jag icke ha mottagit uppdrag att vara ledamot af en kommitté, som skulle undersöka, om det var möjligt och lämpligt att ävägabrunga en lagstiftning i detta ämne. Hade jag haft den förutfattade meningen, att det vore onödigt att här lagstifta, skulle jag icke deltagit i kommitténs arbete. Hvad jag anser vara alldeles nödvändigt, och hvad som för mig såsom representant för arbetarna synes vara ett oeftergifligt villkor är att lagen blir sådan, att den tager hänsyn till båda parternas intresse, att den ger rättvisa åt dem båda, och det är det, som, såvidt jag kan bedöma saken, det föreliggande lagförslaget icke gör.

Utskottets ärade vice ordförande yttrade, att enligt hans förmenande utskottets förslag icke var sådant, att det kunde antagas, och att han därför hade reserverat sig i vissa delar; och ansåg han, att det var nödvändigt, att utskottets förslag icke komme att blifva Riksdagens beslut, om en lagstiftning på detta område skulle vara ändamålsenlig och rättvis. Han använde måhända icke de uttrycken, men hans mening var detta. Jag ber att få säga, att det förefaller mig, som om herr Schotte i det afseendet hade ganska rätt. Mig synes den af utskottet föreslagna lagen vara sådan, att den icke kan betecknas med ett sådant uttryck, som utskottets v. ordförande nämnde. Men vi hörde, hurusom den näst föregående talaren hyste förhoppning om en sammanjämkning. Sålunda, äfven om Andra kammaren skulle följa reservanterna från liberala

samlingspartiet och besluta i enlighet med hvad de hemställt, ha vi ingen anledning hoppas, att det blir Riksdagens beslut. Af det skälet och af hänsyn till de parter jag närmast vill företräda, nämligen arbetarna och deras intresse, anser jag mig böra och kunna vidhålla yrkandet om afslag å förevarande förslag och nu närmast å första paragrafen.

Lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Herr Anderson i Arvika: Herr talman, mina herrar! I en sak äro vi nog alla ense beträffande föreliggande fråga, nämligen att den är synnerligen viktig, därför att den på ett intimt sätt berör näringslivet, som utgör den egentliga grundvalen för vårt nationella lif. Men då det sedan gäller att afgöra, huru denna sak bör ordnas, liksom huruvida lagstiftning är behöflig på detta område, då äro meningarna delade. Den första fråga, som man gör sig beträffande denna sak bör gifvetvis vara: är en lagstiftning nödvändig? Och vidare: är den nyttig, så att den kan gagna näringslivet.

Då regeringen framkom med sitt förslag, är jag viss om, att den grundligt pröfvat den första frågan, om det är nödvändigt att göra någonting för att bättre trygga arbetsfreden än hittills, och vidare, om det är någon utsikt att kunna göra någonting på lagstiftningens väg. Att förhållandena i vårt land icke äro sådana de borde vara, känna vi alla. Ty det är allmänt bekant såväl här i landet som utomlands, att det icke är något land, där det varit så mycken oro på arbetsmarknaden som just i Sverige; och de förluster vårt land därigenom lidit äro ofantligt stora. I allmänhet torde man dock endast räkna med de direkta förlusterna, det vill säga förlorade arbetsdagar, förlorade inkomster för arbetarne och arbetsgifvarne, men frågan har en mycket djupare innebörd. Jag för min del anser, att de indirekta förluster landet lider äro betydligt större än de direkta. Oron på arbetsmarknaden gör, att industrien och näringarna i allmänhet icke kunna utveckla sig så, som de borde göra. Allting flyter så att säga, och hur kan man begära under sådana förhållanden, att näringarna skola tillföras kapital och arbetskraft, som äro nödvändiga förutsättningar för framåtskridandet? Det är ju gifvet, att ingen kapitalist gärna vill riskera penningar i ett företag, där man har föga utsikt till vinst, men där man så mycket säkrare kan vänta förlust och dessutom mycket tråkigheter. På samma sätt är det med den personliga kraften. Dessa omständigheter göra, att frågan måste ägnas den största uppmärksamhet, och jag är öfvertygad om, att, då regeringen sökt vidtaga åtgärder för att råda bot på missförhållandena, densamma beaktat denna sak.

Det är ett annat mycket viktigt skäl, som regeringen haft, då den framkommit med detta förslag, nämligen uppfattningen i landet, att något måste göras, för att man skall få till stånd bättre förhållanden. Då man fått detta klart för sig, är det gifvet, att det återstår det allra svåraste, nämligen att bestämma, hur lagstiftningen skall vara beskaffad för att verkligen kunna gagna.

Lag om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare
m. m.

(Forts.)

Det är nog kanske den svåraste lagstiftningsfråga Riksdagen åtminstone på länge haft att behandla, ty den rör sig på ett område, som är alldeles nytt för lagstiftaren. Man har visserligen åtskilligt material från öfverenskommelser mellan arbetare och arbetsgifvare samt för öfrigt sedvänjor och bruk att hålla sig till, men då man förut icke haft någon lagstiftning på detta område, så har man egentligen icke någon erfarenhet att bygga på. I det förslag, som nu är utarbetadt, har man försökt att så långt som möjligt rätta sig efter de förhållanden, som ha blifvit så att säga fastslagna vid öfverenskommelser mellan de olika parterna på näringslifvets område, och likaså efter sedvänjor och bruk, som där äro rådande. Men det är i alla fall gifvet, att lagstiftningsarbetet skall medföra betydliga svårigheter. Jag skall icke ingå på några detaljer, ehuru vi ju ha rätt att i denna debatt beröra förslaget i dess helhet. Dock vill jag något ingå på 8 paragraf i lagen om kollektivafval, hvilken anses som den viktigaste af dem alla. Rörande denna paragraf råda betydligt olika uppfattningar. På vissa håll vill man i densamma stadga förbud för alla strider, äfven sympatistrider, under aftalstiden, men förslaget är byggdt på den principen, att ett visst slags strider skulle vara berättigade och medgifna. För den, som icke är närmare inne i förhållandena, torde den uppfattningen göra sig gällande, att beträffande denna sak arbetarnes representanter stå på den ståndpunkten, att de vilja ha fred, att de vilja ha alla strider förbjudna, men att arbetsgifvarne återigen icke vilja ha fred på arbetsområdet utan vilja ha möjligheten öppen att vidtaga sådana åtgärder, som störa freden. Jag vågar dock försäkra, att ha arbetarna och deras ledare verkligen den lifliga åstundan, att det skall vara fred, så skola alldeles säkert arbetsgifvarne icke neka dem det. Detta är min bestämda uppfattning. Men det är en mångårig bitter erfarenhet, som lärt arbetsgifvarne, att man icke kan nå fred på den vägen, och erfarenheten från andra länder bekräftar detta till fullo. Jag vågar säga det, att arbetsgifvarne vilja ha rätt till sympatilockout för fredens skull. Det kan låta mycket egendomligt, men det är verkligen sant. Ty förhållandena ha utvecklats sig så, att man ifrån ständiga småstrider, som hållit industrien och näringslifvet i dess helhet i oro, kommit dithän, att striderna rört sig på större områden, och detta har haft till följd, när utvecklingen kommit tillräckligt långt, att striderna minskats till antalet, ja, på många ställen nästan upphört. I detta sammanhang vill jag peka på förhållandena i England och Danmark, som litet hvar torde känna. För flera år sedan var det en allvarlig strid i England, hvilken pågick omkring ett halft år. Efter denna kraftmätning har där varit relativt lugnt. I Danmark är det rätt många år sedan man hade en dylik konflikt. I denna lärde emellertid parterna känna hvarandras makt, och detta har haft till följd, att Danmark icke sedermera haft att utstå någon strid af nämnvärd omfattning, utan har äfven därstädes varit nästan lugnt på arbetsmarknaden. Visserligen har freden oupphörligt varit hotad,

men man har icke vågat framkalla någon stor strid: risken har varit för stor, och därför har man böjt sig å ömse sidor. Och vi kunna vara säkra på, att efter den allvarliga strid, som utkämpades i vårt land förra året, både arbetarna och arbetsgifvarna skola göra sitt bästa för att icke ytterligare framkalla en så förödande strid, som då förefanns här i landet. Jag har för min del den uppfattningen, att denna kraftmätning kommer att på ett mycket välgörande sätt inverka under en längre följd af år.

Det är en annan sida af saken, som jag ber att med några ord få beröra, nämligen hvad klokheten i det här fallet bjuder. Om man skulle gå med på absolut förbud, komme vi därigenom raka vägen till obligatorisk skiljedom. Skiljedom såsom sådan äro nog hvarken arbetsgifvare eller arbetare emot, ty den har praktiserats rätt mycket, men det skiljedomsförfarande, som hittills användts, har egentligen framkommit på frivillighetens väg genom öfverenskommelse mellan parterna. Obligatorisk skiljedom är något helt annat, och jag tror icke, att vi på långt när äro mogna härför. Men om vi icke välja denna utväg att genom obligatorisk skiljedom slita de tvister, som alltid uppkomma, så blir följden, att vi behöfva någon regulator för att ordna förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare. Hvad skall då ersätta detta? Herr Lindqvist har i sin motion rörande detta ämne anfört, att det kan finnas tillfällen, då spänningen blir så stark i arbetarkretsar, att icke någon lag skulle kunna hindra dem att vidtaga en sådan åtgärd som till exempel förra året. Hvad skulle då bli följden, om vi skulle i lag stadga, att ingen strid får förekomma, under det ett arbetsaftal är gällande? För att ett sådant stadgande skulle kunna bli verksamt, måste man förutsätta, att kulmen af spänning skulle nås, just då aftalet utgick. Men hvad borgar för, att så skall ske? Man vill i allmänhet ha långa aftal, och det är omöjligt att på förhand beräkna en sådan sak. Det kan inträffa omständigheter, som göra, att spänningen i arbetarkretsar når den gräns, där ett utbrott ovillkorligen måste komma. Är det då icke bättre, att detta får ske inom lagens ram än tvärt emot lagens föreskrifter? I förra fallet kan man säga, att man icke begått något lagbrott, i senare fallet däremot ha vi fullständig anarki på detta område. Jag undrar, hvilket värde våra aftalslagar skulle få, om, såsom jag antydde, de skulle helt och hållet sättas åsido och missnöjet taga det uttryck, jag talat om och som jag anser, att herr Lindqvist karakteriserat fullkomligt riktigt. Man bör icke endast stifta lagar, man bör också ha tämlig säkerhet för, att de komma att efterleivas, icke blott sannolikhet för, att så skall kunna ske, och i detta fall anser jag för min del, att icke tillräcklig säkerhet förefinnes. Därför håller jag det för klokast att icke täppa till detta hål, som är det enda naturliga afloppet för dylikt missnöje.

Jag har den uppfattningen, att det skulle vara till gagn för arbetsfriden, om det föreliggande förslaget blefve antaget. Det har också enligt min mening ett annat betydande värde däri, att

Lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

det skulle bli normerande för bildandet af en bättre rättsuppfattning rörande arbetsaftal. Vi veta, att i ganska vida kretsar i vårt land den uppfattningen råder, att ett aftal med en arbetsgifvare icke har något värde, man behöfver icke hålla det, ty det är ej ett lagligt aftal. Rättsuppfattningen är således betydligt slapp och behöfver stärkas. Hvad kan då vara naturligare, än att vi antaga en lag, som lämnar ett betydligt bidrag till ett bättre förhållande? Jag tror, att denna lag och arbetsdomstolens verksamhet skulle komma att utöfva ett mycket godt inflytande till skapande af en rättsuppfattning, som fastslår, att ingår man ett aftal, är man också skyldig att hålla det.

Jag är dock icke öfvertygad, att lagstiftningen, såsom många tro, skall kunna helt afhjälpa alla de strider, som råda på näringslivets område. Jag anser det alldeles klart, att denna fråga aldrig kan till fullo lösas ty det kommer alltid att finnas intressemotsatser mellan arbetsgifvare och arbetare, som kunna framkalla strid; jag tror att en förbättring kan och bör sökas äfven på andra vägar. Härmed menar jag att vi måste slutligen komma därhän, att de naturliga förutsättningarna för ett verkligt godt förhållande, sådant det bör vara, så småningom kan framarbetas, och detta förhållande består däruti, att arbetsgifvare och arbetare mötas i ömsesidigt förtroende och göra sitt bästa att upparbeta våra näringar, hvilket skulle medföra fördel för båda parterna samt den största behållningen för landet i sin helhet. För närvarande råder i vårt land ett förhållande, som är, om också kanske icke enastående, så dock fullkomligt olikt förhållandet i många andra länder. Här gör sig gällande ett ganska allmänt utbredt misstroende mot arbetsgifvarna, och särskildt i arbetarkretsar råder den uppfattningen, att arbetsgifvarna egentligen äro sådana människor, som ha tillräckligt rymligt samvete att grunda affärer och industrier af olika slag och sedan blott sätta sig ned och inhösta arbetarnas surt förvärfvade slantar. Är detta det verkliga förhållandet? Jag tror, att hvar och en, som opartiskt vill sätta sig in i vårt näringslivs förhållanden, skall komma till en helt annan uppfattning, ty om man frånräknar de industriella företag, hvilka gå med förlust eller åtminstone icke lämna någon vinst, så gifva de öfriga företagen så liten behållning, att man på detta område i allmänhet får snart sagdt den minsta möjliga valuta för sina insatta medel. Detta visar den offentliga statistiken. Men jag tror, att det finnes möjligheter att komma till ett bättre sakernas tillstånd. Vi äro icke här i Sverige så fattiga, som vi ofta påstå. Vi ha rika resurser, rika tillgångar i flera hänseenden, men felat är, att vi icke förstå, såsom många andra, att exploatera och draga nytta af dessa våra naturtillgångar. Här ligger ett fält öppet, där målsmännen på området, det vill säga arbetsgifvare och arbetare kunna mötas i samförstånd. Och härvidlag är det arbetsgifvarnas plikt att på allra bästa sätt visa förstående för arbetarnas intressen. Jag vill uttala, att enligt min uppfattning brister mycket på arbetsgifvarnas sida i detta fall, ty man kommer dock

slutligen, hur man resonerar i denna fråga, till den slutsatsen, att arbetarna i allmänhet drivas af den lifliga önskan att nå bättre ekonomiska förhållanden, så att de arbeta icke blott för arbetets skull, utan det blir för dem ett medel att nå ett visst mål, nämligen om möjligt ett eget hem och relativt oberoende. Om denna sak blefve så allmänt uppskattad och uppmärksamrad som den borde, vore därmed mycket vunnet. Men det är i detta fall som i så många andra, att det finnes fel å ömse sidor. Arbetarna å sin sida få ovillkorligen, därest vi skola kunna komma till bättre förhållanden, finna sig i att uppträda på ett annat sätt. När dessa naturliga förutsättningar för ett bättre förhållande bli till finnandes, kunna vi vänta lugn och samförstånd på arbetsmarknaden. Då jag anser att den lagstiftning, som vi nu gå att söka åstadkomma, icke i ringaste mån behöfver hämma en sådan utveckling, som jag här talat om, då den därjämte kan vara till betydlig hjälp för att skapa lugnare förhållanden och dessutom har det stora värdet med sig, att den kan bidra till en bättre rättsuppfattning, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den föredragna punkten i det nu föreliggande förslaget.

*Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)*

Herr *Olsson* i Älfdalsåsen instämde häruti.

Hans excellens herr statsministern *Lindman*: Herr talman. mina herrar! Under debatten i dag liksom vid flera föregående tillfällen har uttalats klander mot regeringen, därför att vi ha kommit fram med dessa lagar alltför hastigt, och framställts anmärkningar mot det tillvägagångsätt, som vi tillämpade, när vi upplöste aftalskommittén, såsom varande i synnerligt hög grad klandervärdt. Det torde nu tillåtas mig, när dessa frågor behandlas, att med några ord belysa anledningarna till att aftalskommittén blef upplöst, något som särskildt den förste ärade talaren i dag har klandrat. Man får söka försätta sig tillbaka i den situation, i hvilken vi då befunno oss. Det är ingalunda min mening att här upprulla en bild af de strider, som då ägde rum mellan arbetsgifvare och arbetare, utan jag vill endast erinra om, att sådana pågingo i mycket stor omfattning och med synnerlig våldsamhet, strider som naturligtvis voro till skada för hvardera af de deltagande parterna, till skada för landet och till skada för hela den stora allmänheten. Under trycket af dessa händelser kände regeringen starkt sitt ansvar och höll det för sin plikt att försöka åtminstone åstadkomma något för att i största möjliga mån kunna för framtiden förebygga utbrottet af dylika strider. Jag undrar, om icke inför denna väldiga kamp, som i förhållande till vårt lands folkmängd var den största, som någonsin förekommit, snart sagdt hvilken regering som helst hade känt saken på samma sätt och åtminstone ställt till sig den frågan: kan det göras någonting för att hindra utbrottet af en sådan strid igen? Kunna vi stå till svars med, att möjligen något dylikt inträffar än-

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare
m. m.
(Forts.)

nu en gång, utan att vi uppbjuda all vår förmåga för att söka förhindra det?

Jag ber vidare att få erinra om, att denna aftalskommitté då varit sammankallad och arbetat i nära två år. Jag vill på samma gång något reagera mot det klander, som från den förste talaren i dag framställdes angående bristen på opartiskhet i kommitténs sammansättning, ty näppeligen har väl någonsin förut i vårt land en kommitté blifvit tillsatt med så stort hänsynstagande till de olika parternas intressen. När han själf anförde, att den danska kommittén bestod af fyra representanter för arbetsgifvarna och fyra för arbetarna jämte en opartisk ordförande, så vill jag erinra, att förhållandet här var detsamma. Kommittén var sammansatt af fyra representanter för arbetsgifvarna och fyra för arbetarna jämte två jurister, som skulle vara opartiska bitsittare, den ene ordförande och den andre sekreterare.

Kommittén hade, som sagdt, hållit på med sitt arbete i nära två år, och det var Kungl. Maj:t väl bekant, att kommittén hade förslag till lagar på sitt bord, visserligen icke sådana förslag, om hvilka inom kommittén rådde fullständig enighet — visst icke, men dock förslag till lagar om kollektivafstal, om arbetsdomstol, om särskilda arbetsafstal och om legostadga, hvilka förslag voro behandlade i kommittén och där föredragna upprepade gånger samt uppsatta i paragrafform, alldeles såsom en färdig lag. Jag vill för ingen del härmed ha sagdt, att dessa förslag befunno sig i det skick, hvori kommittén skulle aflämnat dem, om den hade kommit att fortsätta med sina arbeten, ty då hade naturligtvis eller åtminstone med största sannolikhet följden blifvit den, att de kommit fram i möjligen annan form, samt åtföljda af, antager jag, icke så få reservationer. Man har ju anledning att tro detta, när man ser utskottets föreliggande betänkande och de reservationer, som åtfölja detsamma. Här ha ju också både arbetsgifvare- och arbetarerepresentanter suttit i utskottet.

Vi tillfrågade då kommittén, om det icke kunde vara för kommittén möjligt att aflämna något eller några af sina lagförslag i så god tid, att de kunde föreläggas den Riksdag, som skulle sammanträda år 1910, men kommittén förklarade detta omöjligt, och det finner jag för min del helt naturligt. Jag undrade icke och undrar heller icke på den saken, ty man får besinna, att i kommittén sutto de ledande männen för de båda stridande arméerna, och de voro gifvetvis fullt upptagna i den stora strid, de hade sig emellan. Då dessa lagförslag emellertid förefunnos, ansåg regeringen, att den hade någonting att bygga på. Det arbete, som kommittén nedlagt på dessa lagförslag, var efter vår uppfattning synnerligen förtjänstfullt, och vi hade ganska många utredningar gjorda af kommittén öfver hithörande frågor, hvilka vi kunde lägga till grund för lagförslag, och vid sådant förhållande kände vi vårt ansvar så starkt, att vi måste säga oss själfva: vi få försöka se till, om vi icke kunna på denna

grund bygga upp några lagförslag, som vi kunna framlägga för Riksdagen.

För mig ställer sig hela denna sak egentligen ganska enkel. Jag erkänner, att denna fråga är mycket betydelsefull, att det är en viktig fråga, som behandlas i dessa lagförslag. Men å andra sidan kan jag omöjligen få klart för mig, att icke från många håll frågan blifvit rätt mycket öfverdrifven, af skäl som jag om en liten stund skall be att få nämna. Den är viktig, och den behandlar ju ett ämne, som är synnerligen ömtåligt, och där man naturligtvis får gå fram med mycket stor varsamhet. Men om man tänker på, hur frågan uppkommit, så får man gå tillbaka till den tid, när industrialismen verkligen så att säga tog en större omfattning i vårt land. Industriarbetare i den mening, hvare de förekomma i de stora industriidkande länderna, hade ju icke funnits i något större antal, men med industrialismens framträdande fingo äfven vi sådana arbetare. Industriarbetarnas antal ökades och de blefvo en stor del af vår befolkning, och därmed uppkom äfven den s. k. arbetarfrågan. Organisation å ena sidan af arbetarna och däraf följande organisation å andra sidan af arbetsgifvarna uppstod, och vi veta ju af statistiken, att det har förekommit strider mellan arbetsgifvare och arbetare i vårt land under det sista 20-talet af år i en synnerligen stor omfattning, jag tror så stor, att vårt land nästan slår ett rekord i det fallet. Men under dessa strider mellan båda parterna ha naturligtvis äfven förekommit fredsslut och uppgörelser, aftal hafva träffats för längre eller kortare tid mellan de båda parterna, och i dessa ständigt återkommande fredsslut och aftal har man så småningom lyckats få fram en del principer, få fram en del bestämmelser, som kunna anses vara normerande, bestämmelser, om hvilka så småningom den ena parten och den andra parten ansett sig kunna enas, och om hvilka de med eller kanske mot sin vilja likväl kommit till det resultatet: ja, detta skola vi anse vara något som skall få gälla mellan de båda parterna.

Dessa normerande bestämmelser ha så småningom flyttats öfver från det ena aftalet till det andra; och man återfinner somliga af dem i ganska stor omfattning i aftal mellan arbetsgifvare och arbetare. När nu dessa normerande bestämmelser funnits i rätt stor omfattning, får jag erkänna, att genom den stora arbetsstriden förliden höst man riskerade ganska mycket, att det resultat, man sålunda på det sättet under ständigt kämpande och stridande kommit till, i icke liten grad skulle bli sönderrifvet, och det blef till stor del sönderrifvet; men så mycket viktigare var det att taga fasta på hvad som funnits, det resultat, hvartill man hade kommit, och att försöka att icke blott låta det vara en så att säga oskrifven lag mellan vederbörande parter, som de togo in den ene efter den andre i sina aftal, utan äfven förvalda det från en sådan oskrifven lag till verkliga lagbestämmelser. De lagar, som här blifvit uppgjorda, ha sålunda försökt taga fasta på just de bestämmelser, till hvilka man hade kommit, och

Lag om kollektivaf-tal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

sökt införa dem i lagstiftningen; och det är icke en lagstiftning, som är uppgjord i en studerkammare under obekantskap med det lefvande lifvet och de verkliga förhållandena, ty det är just dessa förhållanden, man i denna lagstiftning försökt att taga vara på och att taga fasta på. Min uppfattning är den, att det knappast någonsin varit så berättigadt att säga, att lagstiftningen skall anpassa sig efter förhållandena, som just i förevarande fall.

Jag nämnde nyss, att man trots frågans stora vikt likväl icke finge öfverdrifva den och skrufva upp den alltför högt; och skälet, hvarför jag fällde det uttrycket, var det, att jag likväl måste betrakta hela denna lagstiftning som ett tämligen obetydligt första steg framåt på lagstiftningens väg på förevarande område. Det skall ingen inbilla sig, att om dessa lagar bli antagna, man därmed på en gång kommer ifrån arbetstvisterna, slitningarna mellan arbetsgifvare och arbetare; och det skall heller ingen kunna inbilla mig, att man i denna stund skulle kunna taga fram en lagstiftning, som skulle äga förmåga att helt och hållet stryka ett streck öfver alla strider och tvister på detta område. Nej, man får nog taga saken mycket varsammare och försiktigare än så och taga det lilla steg, som man kan få taga, ett steg genom hvilket i alla fall man i lagstiftningen erkänner, att lagstiftning är berättigad på det förevarande området, taga hvad som kommit fram under ett par decenniers strider och flytta det in i lagstiftningen; men längre tror jag icke, att man hvarken kan eller vågar gå. Man får icke tro, att man på detta håll kan jag skulle vilja säga, lägga in stenar eller rifva ut stenar i de murar, som de olika parterna sökt resa omkring sig till skydd mot den andra parten, för så vida man icke är absolut säker på, att man därmed icke gör större skada än man gör nytta. Man får icke ställa så till, att den ena parten blir alltför mycket, om jag så får säga, stukad af lagförslaget. Industri måste ju finnas i vårt land, och den har ju sitt stora berättigande, vi måste se till, att den blir skyddad, på samma gång lagförslaget måste vara så afvägdt och så anpassadt efter förhållandena, att äfven industriarbetarnas, liksom andra arbetares, intressen icke på något sätt drabbas så tungt, att icke deras berättigade kraf bli tillgodosedda. Skapar man en lagstiftning, som ej tar hänsyn till detta, så kan fara uppkomma, att under en tid af stark spänning och stark oro lagstiftningen icke håller, och då tror jag, att man får säga, att den sista villan blifvit värre än den första. Men lagstiftningen skall följa med utvecklingen, den skall icke gå före den samma, utan försöka följa med den och taga fasta på, hur utvecklingen går, och anpassa sig därefter.

Det är nu icke min mening att här ingå på något sätt i någon redogörelse för eller någon behandling af detaljfrågorna och de särskilda lagarna. Vi ha fått höra många gånger, att den lagstiftning, regeringen kommit med, är en klasslagstiftning, att vi tagit hänsyn endast till arbetsgifvarnas intresse, men jag undrar, om; när det framkommer så starkt från visst håll, från det socialdemo-

kratiska, att regeringen i detta fall endast och allenast sett på arbetsgifvarnas intresse, gått deras ärenden, man ändå icke samtidigt vill erkänna, att nog ligger det en betydlig öfverdrift och icke så liten öfverdrift i det talet. Läser man lagarna, måste man erkänna, att det finnes många saker i dem, som äfven i hög grad skydda arbetarnas intressen. Vi ha sökt att göra lagarna så opartiska och rättvisa som möjligt, försökt att icke göra dem allt för mycket invecklade eller tillåta dem att gripa omkring på områden, där de ej äro behöfliga. Det har varit normgifvande för oss i vårt arbete; och efter min uppfattning anser jag mig kunna hafva ett ganska lugnt samvete för att de starka beskyllningarna från det yttersta vänsterhället icke äro befogade.

Man får ju genom detta fastslaget t. ex. en så viktig sak som hvad kollektivafstal är. Det var en talare, som på ett möte i Eskilstuna under förliden höst — jag beklagar lifligt, att han icke är närvarande och kan deltaga i denna debatt i kammaren i dag; jag syftar på herr Staaft — framhöll just betydelsen af detta, hur grumliga begreppen voro om kollektivafstalet, hurusom man på många håll knappast visste, hvad kollektivafstal var, och hur oriktiga begreppen voro om strejk- och lockouträtten. Jag läste hans anförande i den delen med intresse, och jag instämmer därvidlag med honom i alla delar. För mig står det som en viktig sak, att man just genom lag. får begreppet kollektivafstal fastslaget, så att folk vet, hvad som menas med kollektivafstal. Det är många i vårt land, som än i denna dag icke ha en aning om detta rätt besynnerliga begrepp: kollektivafstalet. Nu skulle det icke blott blifva utredt utan därjämte äfven lagfästadt. Dessutom får man fram många andra saker. man får rättsverkningarna af kollektivafstalet legaliserade; och om vi så gå till arbetsdomstolen, få vi väl erkänna, att den föreslagna arbetsdomstolen är kanske den del af förslaget, som vi kanske mest äro öfverens om, ty alla medgifva vi väl, att det är af betydelse att få en verklig domstol, som skulle med sakkunskap behandla frågor rörande kollektivafstal, i stället för att de nu behandlas än af den ena än af den andra domstolen. Man vinner härigenom icke blott sakkunskap hos domstolen utan äfven snabbhet i rättsskipningen, ty som det nu är skola frågorna afgöras af underdomstol, mellaninstans och slutligen högsta domstolen, en procedur, hvilken som bekant tager en ganska lång tid.

I lagen om det särskilda arbetsafstalet har man försökt se till, att man drager upp gränsen mellan de båda parterna, och att rättvisa skipas mellan dem; och det finnes många paragrafer i denna lag, som alldeles gifvet äro för arbetaren i vårt land af synnerligt stort intresse, om han kunde få dem som ett verkligt skydd för sin rätt gentemot arbetsgifvaren.

Jag skall emellertid icke upprepa dem här vid detta tillfälle, utan inskränka mig till att avsluta detta anförande med det, att när man går att lagstifta på detta område, skall man ha klart för sig, att man icke tar något stort steg, utan ett ganska litet steg, endast ett första. Man skall ha klart för sig, att man ingalunda

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

kan med dessa lagar förebygga alla strider mellan parterna, men man skall försöka förhindra dem i största möjliga omfattning. och det tror jag skall kunna ske genom föreliggande lagstiftning. Jag undrar, mina herrar, om icke ändå det vore klokt af den nu sittande Riksdagen att, efter de exempel, vi haft på arbetsstrider, och särskildt den största som ägt rum, nämligen under förliden höst, försöka se till, om vi ändå icke genom denna lagstiftning, denna börjar till lagstiftning, skulle kunna få fram någonting, som skulle kunna åtminstone i någon mån åstadkomma en bättre ordning i förevarande fall. Det skulle säkerligen, efter min uppfattning åtminstone, lända till nytta för vårt land och skulle bespara mycken strid och rädda många ekonomiska intressen både för den stora allmänheten och för de stridande parterna, arbetsgifvare och arbetare.

Herr Blomberg: Herr talman, mina herrar! Det var med en viss förvåning, som jag hörde herr statsministern uttala, om jag fattade honom rätt, att den nu föreliggande lagstiftningen skulle vara så enkel. Det är verkligen första gången, som jag hört det omdömet om densamma; utan hvilka meningar man än haft, och huru olika uppfattningen än varit i den föreliggande frågan, nog synes man hafva varit ganska ense om, att frågan är synnerligen svårlöst, och att den alls icke är enkel.

Det är emellertid i ett särskildt afseende, som jag skulle vilja peka på, hurusom frågans nuvarande läge gör, att den icke kan mötas af förtroende ifrån arbetarnas sida, liksom äfven innehällef uti de från Kungl. Maj:t och nu från utskottet framlagda förslagen icke heller är ägnadt att ge någon styrka åt den tanken, att arbetarna skulle kunna omfatta de här förslagen med något förtroende. Vi hafva tillåtit oss skrifva i vår motion, att utan en sådan förberedelse, som vi där hafva pekat på — på samma gång som vi kritiserat den brist på förberedelse som i själfva verket vidlåder de föreliggande förslagen — utan en verklig och bättre förberedelse än den som skett kommer lagstiftningen icke att blifva byggd på något förtroende för densamma, hvilket dock uigör den enda grundval, som i längden kan uppbära den.

Jag skall be att här få vidröra några moment från händelserna förra året, för att därmed illustrera det påstående, som jag här tillåtit mig att göra.

Storstrejken var slut; men, som vi veta, fortsattes kampen sedan på skilda områden. Man försökte då i slutet af september att medelst en förhandling få slut på den ännu pågående striden. Vid den förhandlingen framställde arbetsgifvarna ett kraf, som icke hade kommit fram vid stridens början, nämligen krafvet på en förhandlingsordning, som den kallades. Denna förhandlingsordning innehöll emellertid icke allenast regler för förhandling, utan den innehöll därjämte vissa principiella stadganden, som arbetsgifvarna kräde att arbetarnas hufvudorganisation skulle antaga. Dessa principiella stadganden afsågo dels den bekanta § 23. d.

v. s. frågan om arbetsgifvarens rätt att leda och fördela arbetet, och dels frågan om arbetsgifvarens rätt att fritt antaga och afskeda arbetare. Vidare kräfdes från arbetsgifvareföreningens sida att få fastslagen rätt för arbetsgifvaren att förbjuda förmän att tillhöra arbetarnas organisationer; och slutligen ville arbetsgifvarna hafva fastslagen rätten till sympatistrid, och allt detta generellt på en gång för alla de områden som omfattades af de båda hufvudorganisationerna.

Det lyckades icke för arbetsgifvarna att tvinga arbetarnas landsorganisation in på dessa bestämmelser. Trots de oerhörda svårigheter, som förelågo för arbetarna, förklarade dessa, att det var för dem omöjligt att gå med på det sätt, hvarpå arbetsgifvarna ville göra dessa bestämmelser gällande. Det kom sedan ännu en förhandling till, efter den som jag här har nämnt, nämligen en senare i början af november; men icke heller då lyckades man komma till enighet, därför att arbetsgifvarna förklarade, att en förutsättning för tvisternas lösning vore, att arbetarnas landsorganisation böjde sig och antog de ifrågavarande bestämmelserna. Därefter kom ju den uppseendeväckande upplösningen af aftalskommittéen, som här förut blifvit omnämnd, och det bebådades, att regeringen skulle lägga fram lagförslagen för denna Riksdag, utan att aftalskommittéen hade fått slutföra sina arbeten. Och det har skett, vi hafva fått dessa lagförslag; och hvad finna vi uti dem? Jo, bland annat just de principiella stadganden, som arbetsgifvareföreningen ville tvinga landsorganisationen att antaga förliden höst, men icke lyckades.

Ja, mina herrar, är det underligt, när man ser på dessa händelser, som jag här tillåtit mig erinra om, och ser på innehållet i de af Kungl. Maj:t framlagda förslagen, hvartill ju i hufvudsak nu också utskottet anslutit sig: är det underligt, om den tanken växer fram hos arbetarna, att hvad arbetsgifvareföreningen med hela sin makt, med hela sitt väldiga angrepp på arbetareorganisationen medelst den stora lockouten icke förmått åstadkomma, det skulle regeringen med dessa förslag genomtvinga åt arbetsgifvarna? Ja, inför dessa omständigheter, och inför dessa händelser är det, säger jag, icke underligt — och jag tror, att hvilken som helst verkligt opartisk skall ge mig rätt däruti — den tanken uppstår: detta är ej rättvist. detta är partiskt, detta är att ensidigt gynna arbetsgifvarintressena. Det visar händelsernas gång och det visar innehållet i lagbestämmelserna. På detta sätt skapas intet förtroende för lagstiftningen. Och man må säga hvad man säga vill, icke hade det varit af nöden att så brådska med denna lagstiftning, att icke aftalskommittéen hade kunnat få afsluta sitt arbete.

Herr Anderson i Arvika betonade här nyss, att efter hvad som skett i fjor, man hade all anledning att vänta, att det icke så snart skulle komma en sådan strid igen; och vi hafva i vår motion också gifvit en antydning om en uppfattning i samma riktning. Det finns ingen anledning till att denna så ytterst viktiga lag-

*Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)*

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

stiftningsfråga icke skulle få samma behandling, som tillkommer lagstiftningsfrågor i andra fall; man borde låtit den behandlas på ett normalt sätt, låtit kommittén slutföra sitt arbete, låtit myndigheterna, som däraf beröras, göra sina uttalanden, såsom vanligen sker, samt gifva arbetare- och arbetsgifvareorganisationerna tillfälle att säga sin mening innan förslagen framlades för Riksdagen. Jag är öfvertygad om, att det skulle saken hafva förtjänat på och ett bättre öfvervägande och bedömande af den kunnat ske, än hvad nu kan vara fallet.

Ja, jag har särskildt velat peka på, att det sätt, hvarpå regeringen behandlat denna sak, tillsammans med innehållet i lagbestämmelserna, är af den art, att arbetarna ej kunnat se med förtroende därpå, utan måst säga sig, att detta har regeringen velat genomföra åt arbetsgifvarna. Bestämmelsen t. ex. om rätt för arbetsgifvarna att fördela och leda arbetet gifves åt arbetsgifvarna rent och blankt utan några som helst regulativ mot missbruk från deras sida af denna rätt. Det är en synnerligen svår fråga, detta sistnämnda, att ge sig in på, skall man kanske invända. Ja väl: men just därför hade man bort låta den här saken beredas på ett annat och bättre sätt än nu har varit fallet.

Redan den omständigheten att man, som sagdt, icke kan för den förevarande lagstiftningen vinna det nödvändiga förtroendet hos arbetarna såsom grundval för densamma, torde utgöra ett starkt och vägande skäl, tycker jag, för att man icke skall ge sig på den. Jag vill för öfrigt, utöfver hvad jag här framhållit, fullständigt instämma i de synpunkter, som förut framhållits af herr Lindqvist.

Det vore åtskilligt att säga med anledning af hvad herr Anderson i Arvika nyss yttrade från den här platsen; men det är endast *en* sak, som jag skulle vilja i någon mån erinra om. Sedan han som sin uppfattning uttalat, att lagstiftningen icke kunde göra allt, yttrade han, att det bästa skyddet för arbetsfreden vore att arbetsgifvare och arbetare gå hvarandra till mötes och visa hvarandra förtroende. Ja, man kan ju instämma i en sådan önskan; men jag skall dock be att få säga herr Anderson i Arvika, att nog tror jag, att vederbörande arbetsgifvareorganisationer först få intaga en annan ställning gent emot arbetarna än hvad hitintills varit fallet och vi hitintills från dem fått röna. Sådana oarter från arbetsgifvareorganisationernas sida som verkstadsföreningens »statistiksystem», de svarta listorna med mera sådant böra afskaffas, äfvensom man från det hållet litet mera bör beakta hvad arbetarna hafva att framföra, än hvad särskildt på de senare par åren skett.

Ja, herr talman, hvad själfva saken beträffar, skall jag be att få instämma med herr Lindqvist och att få förena mig i det yrkande, som han framställt.

Herr Sandström: Herr talman, mina herrar! Herr statsmi-

nistern har nyss lämnat en förklaring af anledningen till att denna lagstiftning så brådstörtadt har arbetats färdig för att föreläggas Riksdagen och till det första steget därvidlag, nämligen arbetsaftalskommitténs upplösning.

Herr statsministern nämnde, att detta berodde på att i den situation, som förra året rådde, regeringen hade en så stark känsla af ansvar, att den ovillkorligen ansåg, att något måste göras för att förebygga att något dylikt kunde återupprepas. Då kom regeringen att tänka på den sittande arbetsaftalskommittén och frågade den, huru långt den kommit i sitt arbete. Det befanns då, att den hade åtskilliga lagförslag visserligen icke fullständigt utarbetade, men dock i ett ganska avanceradt skick. Regeringen tog del af dessa och fann, att de kunde läggas till grund för en lagstiftning. När så arbetsaftalskommittén förklarade, att den icke kunde hinna att få sitt arbete färdigt till innevarande års riksdag, så upplöstes den, och regeringen tog saken i sin egen hand. Jag vill säga att detta regeringens motiv, som ju bottnar i dess ansvarskänsla, är värdt allt erkännande, men jag vill också säga, att det nog är ägnadt att inge någon förvåning, att regeringen kunnat tänka sig, att denna åtgärd: arbetsaftalskommitténs upplösning och dessa lagars bearbetning för att föreläggas innevarande års Riksdag, skulle vara *i någon mån* ägnad att förebygga uppreparandet af sådana konflikter, som under förra året ägde rum. Att regeringen vid första ögonblicket kunde tänka sig, att något dylikt skulle kunna åstadkommas med en lagstiftning, och tänkte att här vore fara i dröjsmål, det kan man väl förstå, men när regeringen fick se, huru dessa lagar togo sig ut i arbetsaftalskommitténs utarbetning, är det fast obegripligt, huru den kunde allt fortfarande framhärda uti sin tro att med sådana medel kunna förebygga ett upprepande af hvad förlidet år ägde rum. Nu tycks herr statsministern ha kommit till en helt annan uppfattning i detta afseende. Han förklarar nu och det med synnerligen mycket fog, att dessa lagar icke innebära något verksamt medel till förebyggande af tvister på arbetsmarknaden, utan de äro, såsom han säger »ett första grundläggande steg». Detta är alldeles riktigt men när då regeringen hade att afgöra, på hvad sätt detta första grundläggande steg skulle tagas, så är det att märka, att den hade två olika, båda mycket viktiga synpunkter att taga i betraktande. Den ena var, att man skulle handla med erforderlig snabbhet, och den andra, att man skulle handla först efter möjligast grundliga utredning. Regeringen satte snabbheten i första rummet och grundligheten i andra rummet. Jag säger om detta förslag, att jag kan förstå regeringens motiv och tankegång, åtminstone i någon mån, men jag måste beklaga detta beslut, ty det var synnerligen oklokt och det har haft beklagliga följder. Vi ha, inom det utskott, som fått sig uppdraget att behandla dessa lagar, dagligen och stundligen haft anledning att klaga öfver, att de framlagts för Riksdagen i ett sådant skick och efter så pass knapphändiga förbe-

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare
m. m.
(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifoare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

redelser. Vi hade behöft hela arbetsaftalskommitténs motivering för att där se de olika meningar, som brutit sig mot hvarandra. Vi hade behöft yttranden från myndigheter och sakkunniga för att få fasta hållpunkter för vårt eget bedömande af dessa frågor, då ju de allra flesta af utskottets ledamöter icke hafva personlig erfarenhet och fackkunskap på detta område. Bristen på allt detta har försvärat arbetet och gjort, att vi stått och fortfarande stå tveksamma inför de olika frågorna. Det hade utan tvifvel varit oändligt mycket bättre, om kommittén fått fortsätta sitt arbete, så att förslaget, när det kom — låt vara att detta kunde dröja ännu ett eller annat år — hade framkommit i ett sådant skick, att det med större trygghet kunnat läggas till grund för lagstiftningen på detta område. Nu är emellertid olyckan skedd, och Riksdagen har efter mitt förmenande endast att se till, om den möjligen af det föreliggande förslaget kan få fram ett positivt resultat så godt detta låter sig göra med den bristfälliga ledning både för utskottets och kammarens ömdöme, som de föreliggande handlingarna erbjuda. Men därvidlag skulle jag särskildt vilja stryka under hvad herr statsministern framhöll, nämligen det, att dessa lagförslag ju ha sin stora vikt som ett första grundläggande steg, men att de icke hafva någon omedelbar och stor vikt för arbetsfreden under den närmaste tiden. Detta statsministerns yttrande är fullkomligt riktigt och innebär en vederläggning af den opinion, som gjort sig gällande i vida kretsar i vårt land, och som kommit att göra sig skyldig till en mycket stor öfverskattning af dessa lagförslags värde för arbetsfreden. Har man emellertid klart för sig, att detta värde är jämförelsevis ringa, men att lagen har en stor betydelse som ett uppslag till och en grundval för en blifvande lagstiftning, så bör man låta detta vara afgörande för den ståndpunkt man intar i frågan. Hufvudsaken är, att denna grund lägges riktigt så att man kan vara fullkomligt säker på, att det första steg, som tagas, blir ett steg i rätt riktning. Är man emellertid säker på att detta är förslagets innebörd, då får man också klart för sig, att om det inte lyckas att vid denna riksdag komma till ett positivt resultat, på grund af de vidt skilda meningar, som säkerligen komma att göra sig gällande i de olika kamrarna och på grund af svårigheterna att sammanjämka desamma, om detta icke lyckas, då är i själva verket ingen olycka skedd, då kommer denna grund för lagstiftningen icke att läggas i år utan något senare, men den kommer säkerligen att läggas säkrare.

Herr Söderberg i Stockholm: Herr talman! Jag skall taga mig friheten att ännu en gång — jag har gjort det vid åtskilliga tillfällen förut — få fästa kammarens uppmärksamhet på den bakgrund, mot hvilken hela denna fråga liksom alla frågor, som beröra arbetarnas ställning här i landet, måste ses. Ty i och med det att det säges från regeringsbanken och från en del kammarledamöter, att intet land i Europa kan uppvisa en motsvarighet till Sverige ifråga om strejkernas omfattning, så ligger ju därutinnan en före-

bräelse och en anklagelse mot de svenska arbetarna, att de mer än andra länders arbetare skulle varit siridslystna. Men man gör ett ofantligt stort felslut, om man icke ställer förhållandena i Sverige som bakgrund mot arbetarnas uppträdande under hela den tid, som de nödgats att genom sina organisationer och sina lönerörelser, med ett ord, genom den nu utöfvade fackföreningspolitiken, söka göra sin röst hörd och sin rätt gällande. Tappar man bort detta och endast vill framställa de svenska arbetarna, som om de under alla förhållanden skulle vara en oresonlig part, så begår man enligt min uppfattning en stor orättvisa. Och skall man draga de slutsatserna af detta, att det enda hjälpmedel, som finnes här emot, är antagandet af de föreliggande lagförslagen, så gör man — jag kan inte komma ifrån det — orättvisan ännu större. Ty arbetarna i andra länder ha ju äfven de fört sin fackföreningspolitik, och lönestriderna både i Tyskland, England, Amerika och flera andra länder ha för visso icke varit af lättaste slaget. Det är ju samma intresse motsatser öfver allt, och ha de nu kanske blifvit något mera skärpta i Sverige än i andra länder, så har det väl haft sin naturliga förklaringsgrund därutinnan, att arbetarna genom sina organisationer måste hårdare än dessa länders arbetare kämpa sig fram för att få något mera betaldt för sitt arbete. Det hela bottnar sålunda i arbetarnas existensfråga.

Vidare har motståndet från de svenska arbetsgifvarna på grund af vissa förhållanden, som jag icke i detta sammanhang vill utförligt gifva mig in på, måhända varit större än annorstädes, och därigenom har sålunda stridernas antal blifvit jämförelsevis stort. Men dessutom ha försöken att få arbetarna tillbaka från sina förut tillkämpade löneställningar utvidgats och utvecklats hastigare här i landet än i andra länder. Ty skulle arbetsgifvarnas taktik och politik att, gynnade af depressionstider, med all makt söka pressa arbetarna tillbaka från deras förut innehafta lönevillkor tillika med deras försök att hindra arbetarna från att genom sina organisationer ernå välbehöfliga löneförbättringar, skulle detta under senare tider ha varit lika starkt framträdande i t. ex. Tyskland eller England eller Amerika, som det varit här i Sverige, så kunna vi vara lifligt öfvertygade om, att äfven i dessa länder med sina gamla arbetarorganisationer ett kraftigt motstånd kommit till synes från arbetarna. Att så måhända icke blifvit förhållandet, kan ha och har enligt min åsikt alldeles gifvet sin förklaringsgrund däri, att man i dessa länder haft att göra med en resonligare politik från arbetsgifvarnas sida gent emot arbetarnas organisationer och sträfvanden. Det är här som jag tror att Andra kammaren, när den går att bedöma dessa förhållanden, skulle begå ett mycket stort misstag, om nämligen kammaren icke toge vederbörlig hänsyn till de obarmhärtiga förhållandena här i landet, hvilka bokstafligen drifvit arbetarna till att genom sina fackföreningar försöka hålla sina existensvillkor uppe.

I den motivering som åtföljer den kungl. propositionen, har

*Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)*

Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgijvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

herr justitieministern, och på samma gång hela regeringen, uttalat sina stora farhågor för, huru oron ute på arbetsmarknaden vuxit och hur den ständigt är i tilltagande. Samma bekymmer och samma omtanke om att få stabila förhållanden på den svenska arbetsmarknaden genomanda snart sagdt all offentlig diskussion. Vi hörde nyss af herr statsministern, att han sade sig vara lifligt besjälad af den tanken — och han sade, att den har varit grundläggande för den nu sittande regeringen, när den fann nödigt att forcera arbetsaftalslagstiftningen — att det just var för att förebygga sådana händelser som de, som passerade i fjol, som dessa lagar skulle hastigt komma till stånd. Nu vill jag säga, att det är väl inte riktigt att bygga en lagstiftning, som skall äga bestånd för långa tider framåt och som skall äga sin tillämpning på normala förhållanden, att bygga den på en grund, där man uteslutande tager hänsyn till de abnorma förhållanden, som vid ett visst gifvet tillfälle ha inträffat. Det är väl icke det, som skall fälla utslaget för lagstiftaren i hans åtgöranden för lösandet af den honom förelagda uppgiften. Icke skall man väl stifta lagar, afsedda för normala förhållanden, med en sådan alldeles exceptionell tilldragelse för ögonen, en tilldragelse, som väl enligt rimliga slutledningar icke torde komma tillbaka, åtminstone icke så snart. Det är väl de normala förhållandena, som skola inordnas under de lagar, som stiftas, och gör man då de abnorma förhållandena till utgångspunkt, så begår man ett stort, ett dubbelt misstag.

I motiveringen till den kungl. propositionen framhäfves det med mycken styrka, att, om och när en sådan åtgärd, sympatilockcuten, masslockouten, som Kungl. Maj:t framlägger i sitt förslag, och som äfven utskottsmajoriteten upptagit, en åtgärd af det slag, som gaf signalen till fjolårets strider, tillgripes, så skall den, när den kommer till stånd, naturligtvis uppväcka förbittring i arbetarnas sinnen och en förbittring, om hvilken man icke vet hvilka vägar den kan komma att taga. Då ställer sig för mig den frågan: hvad ligger det då för mening i det resonemang, som föres från regeringen och nu af herr statsministern, när han säger, att man funnit förhållandena vara af den natur, att man måste forcera en lagstiftning om dessa frågor, när man på samma gång vill gifva legaliserad helgd åt arbetsfredens förnämsta fridstörare, masslockouten? Man fann omtanken om stabila ordnade förhållanden inför den närmaste framtiden påkalla en lagstiftning så skyndsamt, att man icke kunde dröja med att framlägga detta lagförslag. Man säger, att en iscensatt masslockout drifver arbetarna till förbittring, — fastän jag vill ha sagdt, att i detta fall, fjolårets stora strider, hade ju arbetarna en själfbehärskningsförmåga, så att deras förbittring icke gaf sig uttryck i några för samhället skadliga åtgärder, ty man vill väl icke utgå ifrån, att det var en skadlig och samhällsfarlig åtgärd, att arbetarna *läto bli* att arbeta en viss tid. Men, när man nu har den uppfattningen, hvad ligger det då för mening i, att i den kungl. propositionen föra fram en sådan bestämmelse som, därest den blir lag, skall sätta arbetsgifvarna i

tillfälle att med lagen bakom sig företaga en masslockout när de önska? När arbetsgifvarna gjort det förut, har allmänna opinionen kunnat reagera däremot, och i den utsträckning, som den varit tillfinnandes, har den kunnat säga: men detta är ju en oriktig åtgärd; den är icke ägnad att befrämja ett godt förhållande mellan arbetsgifvarna och arbetarna och den är framför allt icke ägnad att bevara industriens kontinuerliga gång. Allt detta har kunnat opinionsvis framföras, och det kan vara fråga om, huru stark opinionen skulle ha kunnat växa sig, för att arbetsgifvarna icke skulle våga sig på att göra en sådan masslockout en gång till. Men en väsentlig skillnad uppstår, mina herrar, om en sådan bestämmelse som den nu ifrågavarande blir införd i svensk lag. Då skola landets arbetsgifvarorganisationer kunna vid alla tillfällen svänga detta vapen och säga: den allmänna opinionen bryr vi oss icke om, den har icke den ringaste betydelse härvidlag, vi ha lagens sanktion härtill. Det vapen som kan skapas fram i och med att befolkningen i stor utsträckning reagerar emot sådana åtgärder, försvagas därigenom, att en dylik bestämmelse finnes införd i den svenska lagstiftningen. Men det är väl icke detta, som bör åstadkommas? Afser man att åstadkomma fredliga förhållanden och framför allt att, såsom talaren från Arvika så varmhjärtadt sade, här skall blifva frid och försoning, då tycker jag, att vägen ligger så klar och öppen, att den tankegång och den tankeriktning, som äro en ingående del i de mångskiftande aftalsförslag vi här se, äro tillräckliga för att säga, att den väg, som dessa förslag visa hän på, bör man *icke* gå.

Hans excellens herr statsministern sade vidare, att detta endast är en ringa början. Ja, är detta början, denna kollektiva aftalslag, som uppfyller arbetsgifvarnas fordringar och önsknin- gar i största utsträckning, och denna lag om vissa arbetsaftal, personliga aftal, som i hög grad uppfyller den fordran, som alltid ställts från arbetsgifvarhåll, så att det blir arbetsgifvarne, som ha husbondeväldet, och att det är de, som ha makten i sin hand — ty det blir resultatet af lagarnas *tillämpning* — är detta, som sagdt, början, ja, då må jag säga: hurudan skall da fortsättningen blifva?

Jag för min del har blifvit tillräckligt afskräckt från att gå med på de nu föreliggande lagförslagen endast af den lilla början, som herr statsministern så starkt rekommenderade. Jag tror, att om vi skola slå in på den bogen och anse dylik lagstiftning, framförallt lagstiftning om kollektivafताल, vara nödvändig, måste man gå till väga på ett helt annat sätt. Det kan icke nekas till, att då det nu från regeringsbanken säges, att hela detta förslag är lagdt så opartiskt och så vidsynt som möjligt, då måste det vara en alldeles ofrivillig tankekombination eller tankebrygga mellan Svenska Arbetsgifvareföreningen och de önskemål och kraf, som den vid alla tillfällen fört fram, samt regeringen, på hvars initiativ dessa lagar med sådan förfärande hast framdrifvits och förelagts Riksdagen.

Lag om kollektivafताल mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

Till den ärade talaren på värmlandsbänken vill jag äfven säga ett par ord till med anledning af hans yttrande, att denna fråga berör hela vårt näringslif. Ja, herr Anderson det gör den visserligen, men den berör äfven våra *arbetare*, och äfven om vårt näringslif är af stor betydelse — och visst är det så, det vill ingen af oss förneka, ty det känna vi väl till — så är det väl ändock så, att kroppsarbetarna och lönearbetarna gifva detta näringslif lika stora möjligheter till att kunna utvidga och utveckla sig som ledningen och administrationen af detta näringslif. Om man vänder sig till arbetarna i dessa dagar och säger dem både från regeringsbänken och från Riksdagens Första och Andra kammare, att med dessa lagars antagande vill man endast åsyfta, att förhållandet skall blifva bättre för arbetarna, såväl som individer som klass, så tro icke arbetarna, och det på grundade anledningar, detta. Jag vågar påstå, att man skall få söka ganska vidsträckt och ganska länge, innan man finner en klartänt och klarsynt lönearbetare i Sveriges land, som i detta ögonblick går in på, att dessa lagar äro tillkomna för att främja såväl deras personliga ställning som deras organisationers ställning ute på arbetsmarknaden, deras enskilda och offentliga ställning såsom aftalsslutande parter och såsom organisationer.

Hvad beträffar arbetsdomstolen som ett värdefullt attribut till denna lag om kollektivafताल, vill jag för det första säga, utan att dock på minsta sätt vilja underkänna betydelsen af ett sådant institut tillkomst, att det är ju icke tvister om bestående aftal, som leda till de stora striderna och till hela den lönepolitik, som arbetarna drifvits till att föra här i landet, utan strid uppstår väl förnämligast i de fall, då arbetarna varit lösa och fria från aftal och när det gäller att ingå nya villkor, att bestämma under hvilka villkor man såsom medlem af sin organisation skall ställa sin arbetskraft till arbetsgifvarnas förfogande en tid framåt — det är *där* som sakens kärna ligger. När man från regeringsbänken icke kan peka på något enda attribut af den betydelse, att man kan säga, att där träffar man sakens kärna, ja, då blir arbetsdomstolen i alla fall ett sekundärt attribut till lagen om kollektivafताल. Det gäller här icke så mycket tolkningar och uttydningar af de bestående aftalen, det är icke där som skon egentligen klämmer, utan det hänger på, om det kan blifva möjligt, när löneförhållandena skola ordnas, att utan strid, utan kamppolitik komma därhän, att bägge parternas intressen skola kunna vederbörligen tillgodoses.

Jag vill vidare säga till herr Anderson, att det är oriktigt att påstå, att den genomgående meningen ute ibland arbetarna är den, att kollektiva aftal äro aftal, som icke ha något lagligt värde och som därför icke behöfva hållas. Detta var ju herr Andersons ord — jag skref nämligen upp dem. Det är ett stort felslut, mina herrar, att tro, att arbetarnas tanke skulle vara att icke behöfva hålla kollektivafताल. Det har redan förut framhållits den meningen, som jag vet är alldeles riktig, att det är en genomgående tanke hos alla arbetareorganisationer, att när kollektivafताल

finnes, skall man icke strida vare sig om egna angelägenheter eller om någonting annat. Men hvad är det, som pressat och drifvit fram arbetarna till att betrakta detta institut med andra ögon än de, hvarmed de egentligen skulle se detsamma och som ej rätt stämma öfverens med dettas ursprungliga afsikt? Man må icke förvåna sig öfver, om rättsbegreppen hos arbetarna måhända grumlats något och om detta begrepp om kollektivafталens hållande i helgd för dem framstår på annat sätt, när från motpartens sida bestämmelser drifvas igenom emot arbetarnas egen uppfattning, när vid underhandlingar den meningen drifves igenom, att trots gällande kollektivafтал skall strid kunna tillgripas, när det är strid på annat håll. Denna ståndpunkt har med all kraft häfdats af arbetsgifvarnas organisationer, fastän de med sina många förutsättningar borde ha en bättre uppfattning om hvad avslutande af kollektivafтал borde innebära. Där ha vi förvisso en af de stora anledningarna till att allt möjligtvis icke varit som det bort vara och att man under fjolårets exceptionella förhållanden icke så strikt höll kollektivafталen på en del punkter. Kollektivafталen hade absolut hållits bättre, därest icke från arbetsgifvarnas sida denna brytande och sönderrivande princip framförts. Jag vill således gent emot den talaren, som här ville göra gällande, att den uppfattningen vore generell hos arbetarna, att kollektivafтал icke behöfva hållas, häfda, att sådant tal är oriktigt.

Herr talman! Af dessa nu anförda skäl och af alla de skäl, som här förut äro framförda, och förnämligast af det skäl, att jag anser, att skall man kunna komma till lugnare och bättre förhållanden emellan arbetsgifvare och arbetare, så att icke så stora strider behöfva förekomma, då behöfves det att gripa tag i lagstiftningsarbetet på ett helt annat sätt och låta det gå en helt annan riktning, än hvad fallet är med lagar i denna stil — på grund af dessa skäl ber jag, herr talman, att få ansluta mig till de yrkanden, som äro framställda om afslag å det föreliggande förslaget.

Herr Lindqvist: Herr talman! Jag skall icke onödigtvis förlänga den diskussion, som nu pågår, då jag ju redan förut haft tillfälle att ganska utförligt framhålla den uppfattning, jag har om de föreliggande lagförslagen, men hans excellens herr statsministerns yttrande föranleder mig att gifva några upplysningar, då ju en mycket stor del af hans anförande var riktadt direkt till mig.

Han framhöll, att regeringen här gått just den väg, som jag velat att man skulle använda sig utaf, nämligen den, som man gick i Danmark, då omnämnda lagförslag där upprättades. Han sade, att i den arbetsaftalskommitté, som på sin tid tillsattes här i landet, sutto fyra arbetare och fyra arbetsgifvare och att regeringen således hade här handlat på samma sätt, som man gjort i Danmark. Ja, formellt sett, är det nog riktigt, hvad hans excellens herr statsministern sade, men i verkligheten ställde det sig nog annorlunda här hos oss än nere i Danmark. Där togos arbetsgifvarnas och arbetarnas representanter från de enhetligt organiserade parterna

Lag om kollektivafтал mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

led, men så var icke förhållandet här hos oss. Jag skall icke inlåta mig på någon debatt — jag tror, att det vore olämpligt — i fråga om detaljerna rörande innebörden af arbetsaftalskommitténs sammansättning, men så mycket vill jag säga, att den formella ståndpunkt, som herr statsministern här ställde sig på, har icke särdeles stor betydelse när man kommer in på själfva realitetsvärdet af densamma.

Herr statsministern framhöll här skälen till att arbetsaftalskommittén upplöstes. Han sade, att regeringen ägde vetskap om, att denna kommitté redan då kommit så långt, att på dess bord lågo färdiga preliminärt antagna förslag till lagar i förevarande fall, och då ansåg sig regeringen kunna begära att få dessa förslag för att fullfölja dem, då regeringen för sin del förmenade, att händelserna från år 1909 voro af den art, att tidpunkten var lämplig för att genomföra dessa lagar.

Jag vill därtill be att få erinra om, att för det första voro dessa förslag endast preliminärt antagna. Det finnes ingen, som kan säga, i hvilken punkt i det nu föreliggande förslaget ändring skall kunna äga rum, då ett definitivt beslut icke fattats. Därtill kommer, och det är gifvetsvis det allra viktigaste i det hela, att beträffande den punkt, diskussionen nu rör sig om här i kammaren, icke någon preliminär enighet var uppnådd i kommittén, nämligen om bestämmelser rörande rätt till strejk och lockout under aftals-tiden. Jag vågar naturligtvis icke säga, då ett sådant beslut icke förelåg, huru det slutligen skulle blifvit, men jag tror, att man kan hysa ganska stora förhoppningar, att arbetsaftalskommittén slutligen stannat vid att förbjuda strejk och lockout under aftals-tiden. Härtill kommer vidare, att regeringen saknat hvarje motiv till föreliggande lagförslag, på samma gång den saknat uppgift om de särskilda meningar, som inom kommittén förefunnits, och därför ägde man icke det material, som tillräckligt klart kunde belysa hela frågan. Emellertid sade herr statsministern, att efter striden 1909 risk uppstod för de normerande bestämmelser, som dittills blifvit genomförda och som skulle fastställas i kollektivaftalet, och regeringen ansåg då, att den måste träda skyddande till för bibehållande af dessa bestämmelser. Herr statsministern angaf icke, hvilka dessa normerande bestämmelser voro, men om man granskar Kungl. Maj:ts förslag, torde det stå ganska klart, att herr statsministern med detta sitt yttrande understrukit riktigheten af mitt påstående förut i dag, att regeringen velat skydda arbetsgifvareintresset genom att bibehålla de normerande bestämmelserna rörande rätten till lockout, som regeringen själf inrymt i sitt lagförslag. Jag vet icke, om det finnes andra normerande bestämmelser, som herr statsministern åsyftat. I så fall är det väl sådana som rätten för arbetsgifvaren att »leda och fördela arbetet» och i aftalet föreskrifva, att »förmännen icke få tillhöra fackföreningar». Ja, vi se, om vi taga fram alla normerande bestämmelser, att de äro af beskaffenhet att stödja och skydda arbetsgifvareintresset. Jag undrar ändå, huruvida 1909 års händelser varit af den art, att rege-

ringen för att skydda dessa bestämmelser varit tvungen att vidtaga de utomordentliga åtgärder, som ligga i en upplösning af aftalskommittén.

Jag ber att i detta sammanhang få säga några ord till herr Pettersson i Bjälbo, enär han sade, att jag i mitt förra anförande uttalat mig nedsättande om de jurister, som varit medlemmar af arbetsaftalskommittén. Jag kan icke förstå, huru herr Pettersson kan tillåta sig en sådan fri öfversättning af mitt uttalande. Herr Pettersson vet lika väl som jag, att jag sätter ett stort värde på de jurister, som varit medlemmar af denna kommitté, och jag anser det därför vara ogrannliga af herr Pettersson att här inför kammaren antyda, att jag skulle afsett något sådant, som han angaf. Hvad jag sagt är, att det i kommittén var fyra arbetsgivare, som hade en bestämd mening, gående i viss riktning, och att dessa i mångt och mycket stöddes af det juridiska elementet inom kommittén och att därigenom majoriteten inom kommittén blef så mycket starkare.

Jag skall icke längre uppehålla debatten, utan ber endast att i en sak på det allra lifligaste få förena mig med herr statsministern. Han sade, att det bör stå klart för alla, att det här gäller att taga icke allenast ett stort steg, utan äfven ett riktigt steg. Ja, herr statsminister, det är också min bestämda öfvertygelse, att hvarje ledamot af denna kammare, innan han går till votering, bör säga till sig själf: är detta steg blott ett stort steg eller är det också samtidigt ett riktigt steg? Jag har den uppfattningen, att det icke är ett riktigt, utan endast ett stort steg, och därför ber jag, herr talman, att få vidhålla det yrkande jag förut gjort.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena framställde herr talmannen propositioner först på godkännande af förevarande paragraf och vidare på att kammaren måtte besluta att ej godkänna densamma; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1 § i andra särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgivare och arbetare, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit icke godkänna nämnda §.

Voteringen utvisade 168 ja mot 41 nej, hvadan paragrafen af kammaren godkänts.

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

2—5 §§.

Godkändes.

Enligt utskottets med Kungl. Maj:ts öfverensstämmande förslag skulle 6 § lyda sålunda:

6 §.

Kollektivafताल vare ej bindande utöfver fem år från det aftalet slöts. Är i aftalet sagda tid öfverskriden, och vill endera parten frånträda aftalet, när den tid är ute, uppsäga detsamma tre månader förut. Ej må dock, där i aftalet är bestämdt, att detsamma skall upphöra å viss dag, uppsägning ske till annan kalenderdag, ändå att aftalet sålunda varder gällande utöfver fem år.

Är ej tiden för aftalets giltighet bestämd, skall aftalet anses ingånget för ett år.

Uppsäges ej aftal inom därför bestämd tid eller, då viss uppsägningstid ej är stadgad, tre månader före giltighetstidens slut, skall aftalet anses förlängdt för ett år.

Beträffande denna paragraf hade reservation afgifvits af herr *Åkerman*, som, med instämmande af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, yrkat, att, i anslutning till väckt motion, maximitiden för kollektivafतालs giltighet måtte bestämmas till tre år och att fördenskull i 6 § af utskottets förslag tidsbestämmelserna »fem år» måtte utbytas mot »tre år».

Sedan paragrafen föredragits, lämnades på begäran ordet till

Herr *Åkerman*, som anförde: Herr talman! mina herrar! Jag skall be att med några ord få yrka bifall till den reservation, som jag jämte ett par andra ledamöter af utskottet afgifvit vid denna paragraf. Jag har, såsom herrarne finna af betänkandet, jämte dessa två andra utskottsledamöter föreslagit, att maximitiden för kollektivafतालs giltighet skulle bestämmas till tre år och att alltså bestämmelserna i denna paragraf måtte ändras i detta syfte. Grunden för detta mitt yrkande har jag i korthet angifvit i reservationen och jag nöjer mig därför med att hänvisa till den. Jag anser nämligen, att ett i lag fastställt maximum lätt verkar eggande på endera parten att vid aftalens uppgörande söka uppnå maximitiden. Det är visserligen sant, att i vissa yrken kan föreligga åtminstone för ena parten behof af en längre maximitid, men jag undrar ändå, om det kan vara skäl att för dessa undantag generellt stadga så lång aftalstid. Man får vidare besinna, att det ju nu är fråga om att legalisera kollektivafताल och stadga förbud, vidsträcktare eller mindre vidsträckt, för alla strider under aftalstiden. Jag föreställer mig därför, att försiktigheten bjuder att ordna det så, att icke spänningen på grund af ändrade ekonomiska förhållanden

under aftalstiden blir så stark, att frestelse till aftalsbrott kan uppstå. Jag anser mig böra upplysa om, att jag vid ett annat tillfälle för några år sedan i ett offentligt uttalande föreslagit just den tid regeringens förslag innehåller. Jag vill nämna, att jag gjorde det med tvekan och att de förhållanden, som sedan dess inträdt, manat mig att uppställa denna mera försiktiga tidsbegrän- ning. Den allmänna prissänkning, som de sista åren rådt och all- jämt tyckes fortgå, synes mig mana till försiktighet, ty det är all- tid farligt för människor att känna sig bundna af aftal, ingångna under andra förutsättningar än dem, som sedan blifvit rådande. En väg att gå hade varit den, att, där i vissa undantagsfall längre tid kan behövas, stadga undantagsbestämmelser. Nu lär det icke vara så många procent af arbetarna, som äro bundna för längre tid än tre år. Jag vill minnas att det endast är 14 procent af hela an- talet arbetare. Det blir i sista hand, kan man säga, i viss mån en smakfråga, huru man skall bestämma denna maximitid; och jag medgifver gärna, att det kan finnas skäl äfven å deras sida, som yrka på en längre tid än tre år. För min del anser jag försiktighe- ten bjuda att något inskränka tiden, och jag tillåter mig därför att värdsamt yrka bifall till min reservation.

*Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.*

(Forts.)

Vidare yttrade

Herr Schotte: Herr talman! Såsom kammaren torde finna, har denna fråga en icke alltför stor betydelse och innebörd. Det gäller här, huruvida lagen såsom en tvångsbestämmelse skall införa stadgande, att kollektivaftal icke skola vara bindande öfver 5 år, såsom Kungl. Maj:ts föreslagit, eller 3 år, såsom herr Åkerman på- yrkat. Som han själf yttrade, är det närmast »en smaksak», och det blir parterna själfva, som i det fallet få försöka ordna sina förhål- landen under förhanden varande omständigheter på sätt dem lämp- ligast synes. Utskottet har emellertid ansett, att man icke borde förhindra, att kollektivaftal kunna komma till stånd äfven för så lång tid som 5 år. Ty det är gifvet, att det för vissa industrier och enskilda kommunikationsanstalter kan vara af betydelse, att aftal kunna uppgöras på fem år. Och då det funnits och finnes, låt vara ganska få, kollektivaftal, som slutits på 5 år, så har jag icke ansett tillräcklig anledning förefinnas att härutinnan afvika från Kungl. Maj:ts proposition. I följd häraf yrkar jag, herr tal- man, bifall till utskottets med Kungl. Maj:ts öfverensstämmande förslag.

Herr Lindqvist: Jag vill för min del framhålla, att den- na fråga ingalunda, som herr Schotte säger, är af så ringa betydelse för dem saken angår. Det är nog icke likgiltigt, huruvida parterna låta binda sig af aftal på lång tid, hvarigenom de så att säga kom- ma att sitta fast, äfven om förhållandena växla och förändra sig aldrig så mycket. Jag tror, att det kan inträffa fall, då svårigheter uppstå i det hänseendet såväl för arbetsgifvare som arbetare, och

Lag om kollektivaf-
talt mellan arbets-
givare och arbetare
m. m.

(Forts.)

därför bör man enligt mitt förmenande betänka fördelarna af att lagen begränsar den tid, under hvilken kollektivaf-talet skall vara gällande, till så pass rimlig som i reservationen föreslagits, hvarigenom, såsom jag på förhand är öfvertygad om, inga svårigheter komma att uppstå för parterna.

Under sådana omständigheter och i öfverensstämmelse med de skäl herr Åkerman anført, ber jag att för min del få yrka bifall till den af honom föreslagna ändringen.

Herr V e n n e r s t e n: Jag hyser den uppfattningen, att 5 år äro en väl afvägd maximitid i föreliggande fall. Jag har mig be-
kant, att inom åtskilliga industrier det visat sig nyttigt och nödvändigt, att man kan komma öfverens om en så lång giltighetstid, som 5 år, och i motsats till den ärade talaren här på bänken, har jag den uppfattningen, att denna bestämmelse ingalunda är af så eg-
gande beskaffenhet, att den skulle drifva aftalen upp mot denna maximitid. där icke verkligt behof föreligger.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr P e r s s o n i Malmö: Herr talman! Jag ber blott att få nämna en omständighet, som här förut icke blifvit påpekad, nämligen den, att enligt utskottets förslag skall det bli så, att aftal kunna gälla viss tid utöfver 5 år. I allmänhet lär det komma att betyda, att maximitiden för kollektivaf-tals giltighet i det närmaste blir 6 år. Det är nämligen så, att här stadgas »ej må dock, där i aftalet är bestämdt, att detsamma skall upphöra å viss dag, uppsägning ske till annan kalenderdag, ändå att aftalet sålunda varder gällande utöfver fem år». Om aftalet alltså utlöper exem-
pelvis den 1 januari, och ett nytt kollektivaf-tal icke är träffadt denna dag, utan träffas den 10 januari, kan således giltigheten utsträckas till så nära 6 år som på tio dagar när. Det blir en längre aftalsperiod, än vi, så vidt jag känner, någon gång förut haft. Så-
ledes blir det i realiteten i flera fall nära sex års giltighetstid för kollektivaf-tal och det är en tidrymd, som enligt min uppfattning är alldeles för lång. Jag anser därför, att lagen icke bör medgifva, att parterna skola äga rätt att träffa aftal för så lång tid. I de industrier, där så kan vara lämpligt, förefaller det mig vara möj-
ligt att prolongera aftalen i likhet med hvad som nu är fallet, då ingen anledning föreligger för uppsägning.

Då det följaktligen icke skulle behöfva leda till något som helst ofördelaktigt resultat för någondera parten, om tiden begrän-
sades i enlighet med den af herrar Åkerman, Lindqvist och mig af-
gifna reservationen — något som enligt min uppfattning komme att innebära en högsta aftalstid af nära 4 år — så ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr P e t t e r s s o n i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Den lämpligaste tiden för kollektivaf-tal är olika inom olika yrken. In-

om vissa industrigrenar kan det vara lämpligt att i detta hänseende hafva en ganska lång tid, inom andra kan det däremot vara lämpligt, att denna tid är kortare. Men det är klart, att lagen i detta fall ändå bör sätta en maximigräns, öfver hvilken ett kollektivafstal icke lämpligen bör vara gällande. Det kan nämligen inträffa sådana konjunkturen, att den ena parten kan tvingas in under en allt för lång tidrymd, och det är, kan man säga, först och främst ur samhällets och i andra hand likaledes ur arbetarnas intresse berättigadt, att denna maximitid uttryckligen angifves. Ty i allmänhet är det så, att det är arbetarna, som härvidlag vilja ha den kortare tiden, och arbetsgifvarna, som vilja ha den längre. Men å andra sidan måste man komma ihåg, att här gäller det att stipulera en maximigräns, som sålunda går ut på att inskränka parternas fria bestämmanderätt, och då bör man icke fastställa gränsen så, att man sätter den trängre, än som är absolut nödvändigt.

Nu skall man komma ihåg, att inom våra industrier finnas för närvarande stora aftal afslutade på 5 år. Så är t. ex. det stora verkstadsaftalet, som omfattar mellan 30- och 40,000 arbetare, gällande på 5 år; aftal vid de enskilda järnvägarna gälla också 5 år. Under sådana förhållanden kan det väl icke vara lämpligt att nu lagstifta och förbjuda sådana långa kollektivafstal. Det är väl ändock i näringslifvets intresse, att vi få långa kollektivafstal, då ju sådana komma att medföra lugna och ordnade förhållanden.

Det är nog riktigt, att, såsom herr Persson i Malmö sade, det vid särskilda förhållanden möjligen kan hända, att kollektivafstal kunna bli på detta sätt förlängda till nära 6 år. Vi ha fastslagit den s. k. laga fardagsprincipen just för ordningens skull. Vi anse nämligen, att kollektivafstal skola slutas på viss årsdag, så att de aldrig kunna sägas upp till annan dag, utan sluta på samma årsdag. Detta medför åtminstone reda och ordning, och det torde icke af någon kunna bestridas, att det medför fördelar för alla parterna.

Emellertid, då det nu finnes kollektivafstal i ganska stor utsträckning i förhållande till det ofantligt stora antalet arbetare, hvilka äro gällande 5 år, och då det vore att allt för mycket inskränka den enskildes själfbestämmanderätt, om man fastställde en kortare aftalstid, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Johansson i Stockholm: Den siste ärade talaren framhöll, att en del aftal hafva ingåtts på så lång tid som fem år. Detta är i och för sig riktigt, men om man närmare ser efter vid hvilken tidpunkt dessa aftal ingåtts, så skall man finna, att detta nästan undantagslöst inträffat under den nedgångsperiod, som vi nu haft rätt länge här i landet. Från arbetarhåll har det emellertid ej varit med någon glädje, som en så lång tidsperiod medgifvits, utan man har fått dessa aftal bestämda vanligen mot den uppfattning, som arbetarna haft beträffande denna långa tid. När sålunda ställningen är den, att man kan peka på förhållanden, som arbetarna pressats in i på grund af det nödläge, som för dem förefunnits, så

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

förefaller det mig egendomligt, att man vill argumentera med denna tillfälliga ställning, för fastställande af ett lagförslag om att kollektivafstal skulle gälla så lång tid som här föreslagits. Den tillfälliga öfvervikt, man på arbetsgifvarehåll vunnit öfver arbetarna under denna depressionsperiod, bör ej på sådant sätt kunna utnyttjas.

Jag hemställer liksom den näst föregående talaren om bifall till herr Åkermans reservation.

Herr vice talmannen, som nu öfvertog ledningen af kammarens förhandlingar, gaf härpå ordet åt

Herr Persson i Malmö, som yttrade: Herr talman! Jag ber med anledning af herr Petterssons i Bjälbo yttrande att få tacka honom, för att han så öppenhjärtigt konstaterat, att denna bestämmelse skulle vara till fördel för arbetsgifvarna. Förut har det ju icke framhållits eller medgifvits, att så varit förhållandet. Nu sade han, att arbetarna vilja i allmänhet hafva en kortare aftalstid, då det helt säkert för dem är fördelaktigare, medan förhållandet på arbetsgifvaresidan är det motsatta. Vilja vi hjälpa den svagare parten, så böra vi enligt min uppfattning bestämma aftalstiden till tre år eller, som det då efter vunnen erfarenhet i allmänhet blir, nära fyra år. Denna tid synes mig vara tillräcklig giltighetstid, då det gäller kollektiva aftal. Jag skall icke närmare gå in på hvilken betydelse en sådan bestämmelse skulle hafva för den ena eller andra parten, men jag vill understryka, att ifrågavarande bestämmelse skulle i någon mån åtminstone motverka den sträfvan för lång aftalstid, som hittills i de flesta fall gjort sig gällande från arbetsgifvarnas sida.

Vidare anförde:

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman! Herr Persson i Malmö har nog missuppfattat mitt yttrande; min mening var icke sådan. Då det gäller att tolka denna paragraf, måste man jämföra den med de förhållanden, som nu äro rådande. Nu finnes intet hinder för arbetsgifvare att tvinga in arbetare i huru långvariga kollektivafstal som helst; sålunda har paragrafen tillkommit uteslutande för att skydda arbetarna. Att den samtidigt kan vara till fördel för fabrikanter, som vilja hafva jämna och lugna förhållanden i sin industri, kan jag medgifva, men jag tror, att hvarje arbetarerepresentant i denna kammare måste erkänna, att denna paragraf uteslutande tillkommit för att skydda arbetaren för att icke arbetsgifvaren skall tvinga honom in i huru långvariga kollektivafstal som helst.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr vice talmannen propositioner dels på godkännande af förevarande paragraf, dels på godkännande af samma paragraf med den ändring, som

föreslagits af herr Åkerman i den af honom afgifna reservationen; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda propositionen. Då votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren godkänner 6 § i andra särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § med den ändring, som i afgifven reservation föreslagits af herr Åkerman.

Omröstningen utföll med 151 ja mot 59 nej; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag.

7 §.

Utskottet hade i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit, att paragrafen skulle erhålla följande lydelse:

Varder, då å ena sidan flera deltagit i kollektivafstal, hos en af dem aftalet uppsagdt, och vill af sådan anledning någon af de öfriga uppsäga aftalet, äge tid därtill inom tre veckor efter den dag, då enligt aftalet eller bestämmelse i 6 § uppsägning eljest skolat senast verkställas; uppsäger en af dem själf aftalet, och vill förty någon af de öfriga frånträda aftalet, eller den, hos hvilken uppsägning skett, frånträda aftalet i hvad rörer dem, som ej uppsagt, eller någon af dem, vare lag samma.

Uti afgifven reservation hade herr *Sandström* med instämmande af herrar *Schotte*, *Lindqvist*, *Åkerman* och *Persson* i Malmö yrkat, att paragrafen måtte ur lagen utgå.

Herr talmannen, som emellertid återkommit, gaf efter paragrafens föredragning, ordet åt

Herr *Sandström*, som anförde: Herr talman! Denna paragraf innehåller en bestämmelse, att i de fall, då å endera sidan i ett kollektivafstal flera deltagit i kollektivafstalet och aftalet af någon af dessa uppsagts, de öfriga må äga rätt till supplerande uppsägning inom tre veckor efter den dag, då uppsägning skolat senast verkställas. Denna bestämmelse tillhör icke någon af fundamentalbestämmelserna, men har nog ändå sin betydelse.

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

Om man ser saken principiellt och teoretiskt, så är det naturligtvis en riktig tanke, som ligger bakom denna bestämmelse. Det är gifvet, att det kan vara förhållandet, att då flera parter ingå kollektivafstal, just denna omständighet, att det är en flerhet af parter, som äro med om öfverenskommelsen, gifver aftalet en del af dess värde, och den omständigheten, att en af parterna genom att omedelbart före uppsägningstidens utlöpande begagna sig af sin uppsägningsrätt skiljer sig från aftalet, kan då för dem, som stå kvar, minska aftalets värde; det ligger då också nära till hands att i ett sådant fall få en supplerande uppsägningstid för dylikt fall genomförd. Ja, så ställer det sig, om man ser saken teoretiskt. Ser man den praktiskt, så visar det sig, att i de fall, då det funnits flera kontrahenter i kollektivaftalet, ha de icke brytt sig om att införa en sådan supplerande uppsägningstid. Kommerskollegii redogörelser för kollektivafталen innehålla icke, så vidt jag kunnat finna, ett enda exempel på kollektivafstal, där man aktat nödigt att införa sådana supplerande bestämmelser.

Denna parternas uraktlåtenhet att införa sådana supplerande aftalsbestämmelser har veterligen icke vållat någon som helst olägenhet. Under sådana omständigheter förefaller det mig riktigtast att fortfarande som hittills öfverlåta åt parterna själfva att, när de så anse nödigt, införa sådana supplerande bestämmelser i sammanhang med de allmänna uppsägningsbestämmelserna. Det är nämligen så, att dylika bestämmelser såsom en allmänt supplerande regel icke äro utan sina faror för arbetsfreden; de kunna verka försvårande och utvidgande på en redan uppkommen tvist. Jag skall be att få anföra ett exempel. Skånska cementaktiebolaget har med arbetarna i Limhamn ingått ett kollektivafstal. Här äro på ena sidan fem fackföreningar och ett fackförbund. Låt oss antaga, att vid aftalstidens utgång en af fackföreningarna säger upp aftalet på grund af att den vill erhålla något öres förhöjning i aflöningen per timme eller dylikt. I detta aftal finnas icke sådana supplerande bestämmelser, utan däri stadgas blott, att, om icke aftalet uppsäges sist 3 månader före aftalstidens utgång, så förnyas aftalet automatiskt. Om då denna § 7 icke tillämpas, blir följden af en sådan uppsägning från en enda fackförenings sida, att det uppstår en lönetvist mellan bolaget och denna förening — men endast mellan dem — och om den icke utjämnas och bilägges i godo, blir följden arbetsnedläggelse, hvarvid de öfriga fackföreningarna äro oförhindrade att sympatistrejka enligt den lydelse af § 8, som utskottet föreslagit. Men tvisten kommer endast att gälla *den* fackföreningen; och när nu tvisten utjämnats, och man kommit öfverens, är saken klar; för de öfriga är kollektivaftalet fortfarande bindande. Men om denna bestämmelse komme att införas, skulle det gestalta sig på det sätt, att, sedan det visat sig, att ingen uppgörelse kommit till stånd mellan parterna, de andra fackföreningarna, som måste hjälpa den första, icke blott etablera strejk utan äfven uppsäga aftalen inom tre veckor. Man kan vara förvissad om, att de, när de måste gå i strid för att hjälpa de andra fackföreningarna, också vilja hafva

valuta och komma att kräva några örens förhöjning i timlönen äfven för egen del, och det blir då en tvist öfver hela linjen i stället för att tvisten endast behöft gälla en fackförening. Sådana kunna förhållandena vara, och det är därför icke tillrädligt att föra in sådana bestämmelser såsom allmän regel i lagen, när det icke är behöfligt.

Ett annat skäl har för mig varit än mera afgörande, och det är följande. Förhållandet är, att man föreslagit, att denna bestämmelse skulle få retroaktiv verkan, och man kan icke säga mycket om, att bestämmelserna uti lagen om kollektivafstal skola få retroaktiv verkan, i den mån sådant verkligen kan vara tänkbart. Om man nämligen, såsom jag, står på den ståndpunkten, att lagen icke bör eller kan gifvas längre giltighetstid än fem år, skulle följden, om icke bestämmelserna få retroaktiv verkan, bli, att man icke får någon erfarenhet om lagens verkningar å nu gällande kollektivafstal, och detta skulle reducera värdet af den erfarenhet, man väntat sig under lagens giltighetstid. Men hvad blefve följden af att gifva denna paragraf retroaktiv verkan? Jo, det komme att verka på redan gällande aftal, så att uppsägningstiden modifierades. Det kan hafva varit förhandlingar om en supplerande uppsägningstid, men parterna hafva låtit frågan härom förfalla. För sådan händelse skulle nu denna § gripa in och komplettera aftalet med en bestämmelse, som parterna enat sig om att icke bry sig om. Detta är ganska motbjudande, och det blir ännu mera motbjudande, om man betänker, att den af parterna, som har största intresset af, att dylika bestämmelser komma till stånd, är arbetsgifvaren. Den lagstiftande myndighet, som sätter in dessa bestämmelser i kollektivaftalet, är Riksdagens båda kamrar, och arbetsgifvarna hafva majoritet i båda dessa kamrar. I Första kammaren är det industriens arbetsgifvare, som hafva majoritet och i Andra kammaren är det jordbrukets arbetsgifvare, som hafva majoritet. Det förefaller mig, som det icke skulle gå an, att man beslutar bestämmelser, som innebära att i redan gällande kollektivafstal skulle införas en extra uppsägningstid hufvudsakligen i arbetsgifvarnas intresse. Det har talats så mycket om aftalets helgd. Men en sådan rubbning skulle utan tvifvel ligga i en retroaktiv lagstiftning under sådana förhållanden, som här äro i fråga.

På grund af hvad jag här anför, skall jag, herr talman, anhålla att få yrka bifall till den af mig och åtskilliga andra ledamöter af utskottet afgifna reservationen, som innebär, att den nu omhandlade paragrafen skall ur lagen utgå.

Vidare yttrade:

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet Petersson: Herr talman, mina herrar! Denna paragraf innehåller, såsom den senaste talaren anförde, bestämmelser, som afse att reglera förhållandena vid uppsägning, då flera kontrahenter å ena eller å båda sidor ingått ett kollektivafstal. Ett sådant kollektiv-

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

aftal kan ju komma och kommer också ganska ofta till stånd just därför, att det föreligger särskilda förhållanden, som göra en gemensam reglering önskvärd. Det finnes industrier, som sysselsätta arbetare ur olika föreningar — målare, snickare, metallarbetare o. s. v. Denna industri behöfver veta, under hvilka villkor den skall lefva under den tid, för hvilken kollektivafstalet gäller. Arbetsgifvaren behöfver veta det för att därefter kunna beräkna sina försäljningar, leveranser o. s. v. Brister en af de faktorer, med hvilka han gjort upp sina beräkningar, försättes alltihop i gungning. Det är denna sida af saken, som måste anses grundläggande för bestämmelserna i detta afseende. Aftalet är att betrakta — det har också den föregående talaren erkänt — som en enhet, och det kan vara af ganska stor betydelse, att det också blir respekteradt som en enhet. Jag har nu tagit ett exempel från arbetsgifvaresidan, men jag kan taga lika exempel också från arbetarnes sida. Man kan tänka sig, att flera fackföreningar på en ort ingått gemensamt aftal med därvarande arbetsgifvare. De aftalades mening är då, att, om aftalet uppsäges på en punkt, det skall finnas rätt för de andra att äfven lösgöra sig från detsamma. Det är icke sagdt, att aftalet ovillkorligen skall upphöra på de andra punkterna, men om det varit afsedt att utgöra en enhet, bör detta icke genom lagstiftningen äfventyras. Det kan bli en ganska stor orättvisa, om en af de i aftalet intresserade parterna säger upp sista dagen och alla de andra det oaktadt bli bundna af aftalet för ett år framåt, hvilket är den vanliga tiden för ett aftals förlängning. Detta kan icke vara naturligt eller rimligt. Det af parterna i allmänhet afsedda bör, så vidt jag kan förstå, ha sitt uttryck i lagen och det bör lämnas åt parterna att i aftalet säga ifrån, att aftalet icke är att betrakta som en enhet. Att en sådan bestämmelse som den af reservanterna föreslagna skulle innebära något särskildt fördelaktigt för arbetarna, har jag verkligen litet svårt att förstå, ty det förefaller mig, som om på dessa punkter intressena skulle vara på ömse sidor ganska jämnt vägende. Jag kan lämna den upplysningen, att, enligt kommerskollegii arbetsstatistiska redogörelser, för närvarande finnas aftal, som träffa 396 arbetsgifvare med något öfver 43,000 arbetare, i hvilka flera organisationer å arbetarnas sida äro parter.

Ett viktigt skäl för reservanternas ståndpunkt tyckes, enligt hvad herr Sandström yttrade, vara, att denna bestämmelse skulle få retroaktiv verkan. Men detta lärer väl knappast vara oundgängligt. Det naturligaste hade varit, tycker jag, att, om man haft betänkligheter däremot, man då skrifvit i den paragraf, som handlar om lagens giltighetstid, att denna paragraf icke skulle hafva retroaktiv verkan. Det skäl, som herr Sandström anförde för att man borde ge bestämmelsen retroaktiv verkan, nämligen att man därigenom kunde få ett experiment på detta område, som visade hur bestämmelsen komme att verka, anser jag verkligen icke vara något skäl för ett så allvarsamt ingrepp i bestående aftal, som herr Sandström tycktes anse den bestämmelsen innebära. Är ett sådant

ingrepp så allvarsamt som herr Sandström velat göra det till, bör uppenbarligen denna bestämmelse undantagas från dem, på hvilka den nya kollektivaftalslagen göres tillämplig.

Af de skäl, som jag nu i korthet antydt, tror jag, att det vore lyckligt, om kammaren ville bibehålla utskottets förslag, sådant det föreligger.

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgivare och arbetare m. m.
(Forts.)

Herr Sandström: Herr talman! När herr justitieministern påpekade, hurusom det är grundadt på en naturlig och riktig princip, att man betraktar aftalet som en helhet, och att det kan förekomma förhållanden, då det är af synnerlig vikt för en part i aftalet — när det finnes flera medkontrahenter på endera sidan — att få aftalet upphäfdt, då det blifvit uppsagdt af endera parten, så vill jag därom blott anmärka, att detta är en ståndpunkt, på hvilken också jag står. Jag anser sålunda, att detta är riktigt, men däremot kan jag icke medgifva riktigheten af herr justitieministerns uppfattning, att, därest paragrafen utginge ur lagen, man skulle omöjliggöra uppställandet af dylika bestämmelser, ty det står i parternas fria skön att sins emellan träffa aftal härom, om de anse dem nödiga.

Skälet, hvarför herr justitieministern ansåg, att denna paragraf borde finnas i lagen, var, att efter herr justitieministerns mening en sådan supplerande uppsägningsrätt vore det regelmässiga och naturliga, hvarför denna regel borde tagas in i lagen. Det borde därför, enligt herr justitieministerns mening, öfverlämnas åt parterna att göra särskildt förbehåll, om de på grund af säregna förhållanden i något fall icke ansåge sig behöfva en supplerande uppsägningsrätt. Jag undrar, om man kan säga, att behovet af en dylik uppsägningsrätt är det regelmässiga och naturliga, när den enda erfarenhet man har på detta område ger vid handen, att de många kollektivaftal, som vi ha — enligt herr justitieministerns uppgift är antalet arbetare, som beröras af dylika kollektivaftal 90,000 — så godt som undantagslöst icke innehålla något sådant förbehåll. Det visar sig således, att *saknaden* af sådana supplerande bestämmelser hittills har varit det regelmässiga och ansetts vara det naturliga. Då kan jag icke finna något skäl till, att man i lagen skall intaga en motsatt ståndpunkt, utan att man bör låta detta förhållande, hvaraf veterligen inga olägenheter uppkommit, fortfara.

Vidare anmärkte herr justitieministern, att han icke kunde dela den uppfattning jag uttalade, att en dylik bestämmelse i regeln torde ligga i arbetsgifvarnes intresse. Jag skall icke inlåta mig på att visa, att det i sådana fall, då det är flera medkontrahenter på endera sidan, vanligen är förhållandet, att arbetsgifvaren står på ena sidan och vissa yrkesgrupper af arbetare stå på den andra, och att det därför är tydligt, att arbetsgifvaren i regel har det största intresset af en dylik supplerande uppsägningstid, men jag vill påpeka det förhållandet, att det inom utskottet alldeles bestämdt visade sig, att arbetarna icke önskade att få denna princip

Lag om kol-
lektivaftal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

införd i lagen, medan arbetsgifvarna ganska lifligt yrkade det. Jag har däraf trott mig vara berättigad att draga den slutsatsen, att arbetsgifvarna ha större intresse af bestämmelsen än arbetarna.

I utskottets förslag är det ju ifrågasatt, att man skulle göra bestämmelsen retroaktiv, och i det skick den föreligger här inför kammaren, förefaller det mig, som om de skäl, hvilka jag anförde mot bestämmelsen på grund af dess förhållande till nu gällande aftal, kvarstode i sin fulla styrka.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall endast tillåta mig att göra ett par små anmärkningar, då jag till fullo instämmer i hvad herr Sandström förut yttrat.

Herr justitieministern yttrade här, att denna bestämmelse i vårt förslag icke undantagits från den retroaktiva tillämpningen. Detta har naturligtvis skett på den grund, att vi yrka, att paragrafen skulle utgå. I motiven till slutbestämmelsen anføres af reservanterna, att dessa 7 och 9 §§, om de blifva antagna, böra undantagas från den retroaktiva tillämpning, hvarom jag yttrat mig under berörda förutsättning. Detta ha reservanterna till fullo insett.

Justitieministern yttrade äfven, att det var nödvändigt för industrien att veta, under hvilka villkor den skulle lefva, enär den därigenom skulle kunna ordna sina försäljningar och leveranser på ett bättre sätt och därigenom beräkna sina förhållanden, så att icke allt kommer »i gungning». Det skulle vara mig kärt, om herr justitieministern ville ansluta sig till denna motivering, då vi komma till § 8, enär denna hans mening synes mig passa att åberopa där; och finge jag herr justitieministerns löfte, att han med denna för § 8 passande motivering skulle gå med på samma § skulle jag gärna släppa § 7. Då jag emellertid tyvärr förmodar, att den anförda herr justitieministerns motivering icke står till buds, när vi komma till § 8, skall jag be att få yrka bifall till herr Sandströms reservation i nu förevarande §.

Herr Lindqvist: Jag skall för min del be att till alla delar få instämma såväl i det yrkande, som af herr Sandström gjorts, som i de skäl, hvilka han andragit till stöd för detta yrkande. Det skulle ju vara en hel del att tillägga i fråga om detta stadgande till hvad han anförde, men jag ber att helt generellt få angifva, att enligt min öfvertygelse ett stadgande i lagen af denna innebörd skulle kunna medföra förhållanden, som skulle göra att vi finge bevitna, att lagen bidroge till att vi finge flera stridsanledningar, än vi hittills hafva haft. Emellertid fäste jag mig vid herr justitieministerns yttrande, då han framhöll, att utskottet hade bort se till, att denna bestämmelse icke gjordes retroaktiv och tillämplig på förutvarande aftal. Det föreföll mig litet egendomligt, och det synes mig, som om man skulle få tolka detta justitieministerns yttrande så, att vi här redan hafva ett bevis för, att justitieministern icke har stått så att säga på riktigt fast och säker grund, då han framlagt förslag till stadgande i dessa lagar, ty hade så varit förhållandet, synes

det mig, att han här i dag åtminstone skulle ha andragit vägende skäl för bibehållandet af detta stadgande och icke uttryckt sig så, att utskottet, om det funnit olämpligt, att bestämmelsen gjordes retroaktiv, borde hafva sett till, att så icke skedde.

Herr talman, jag skall icke uppehålla tiden med att andraga några vidare sakskaäl, utan ber att få instämma i herr Sandströms yrkande.

*Lag om kollektivaf-
tial mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)*

Herr V e n n e r s t e n: Den första ärade talaren anförde, att enligt hans mening principiella och teoretiska skäl talade för den lagparagraf, som här är i fråga. Han ansåg emellertid, att praktiska betänkligheter gjorde sig gällande, i det man af hittills varande aftal icke kunnat draga den slutsatsen, att denna paragraf vore nödvändig. Jag har emellertid den uppfattningen, att det, då man nu går att lagstifta på området, vore skäl att medtaga bestämmelser, som afse att så vidt möjligt är ävägbringa enhet i aftalet. Detta skäl är för mig mycket vägende, och jag tror, att bestämmelsen i fråga i hög grad kommer att verka för arbetsfred, hvarför jag för min del känner mig oförhindrad och manad att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr B l o m b e r g: Jag skall be att i största korthet få påpeka en konsekvens af det nu föreslagna stadgandet i § 7, som kommer till synes i § 12, och som enligt mitt förmenande, utom de olägenheter det i och för sig medför, äfven kan komma att medföra en riktig orättvisa. Enligt § 12 skall i öfverensstämmelse och konsekvens med § 7 ett aftal kunna uppsägas exempelvis på arbetarensida, när det rör flera fackföreningar, som slutit aftal med en arbetsgifvare. Om t. ex. en af dessa fackföreningar bryter aftalet, kan man tänka sig det förhållandet, att de öfriga kontrahenterna på denna sida, ehuru de icke äro skyldiga till att aftalsbrottet skett, likväl riskera att få sina aftal uppsagda af denna orsak, och däri ligger enligt mitt förmenande en orättvisa, som blir konsekvensen af § 7.

Jag ber att få förena mig med herr Sandström i det yrkande han framställt.

Efter härmed slutad öfverläggning framställde herr talman propositioner först på godkännande af paragrafen och vidare på att kammaren måtte besluta att densamma skulle utgå ur lagförslaget; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 7 § i andra särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om kollektivaf-tial mellan arbetsgifvare och arbetare, röstar

Ja;

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgivare och arbetare
m. m.

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit, att nämnda § skall utgå ur lagförslaget.

Voteringen utvisade 105 ja, men 108 nej, vid hvilken utgång kammaren således beslutat, att paragrafen skulle ur lagförslaget utgå.

För 8 § var af Kungl. Maj:t föreslagen denna lydelse:

8 §.

Under den tid kollektivaftal är gällande, må ej, ändå att anorlunda i aftalet bestämts, af arbetsgivare eller arbetare, som äro af aftalet bundna, arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd vidtagas

i syfte att åstadkomma ändring i aftalet eller på grund af tvist om tolkning eller tillämpning af aftalet eller för genomförande af bestämmelse i kollektivaftal dem emellan, afsedt att efter den tid gälla,

eller i anledning af annan tvist mellan samma arbetsgivare och arbetare, innan förhandling om tvisten ägt rum under opartisk ledning i enlighet med bestämmelse, som därom kan vara i aftalet träffad, eller, där sådan bestämmelse saknas, anmälan om tvisten gjorts hos vederbörande förlikningsman för medling i arbetstvister, samt inför honom förhandlats eller vederparten vägrat eller underlåtit att på kallelse af förlikningsmannen å tid och plats, som af denna utsatts, ingå i förhandling;

ej heller må, ehvad aftalet innehåller, sådan åtgärd under aftalstiden vidtagas för att bispringa annan i fall, då för honom gäller förbud mot att själf vidtaga åtgärden.

Vid arbetsinställelse, som ej strider mot hvad ofvan stadgats, vare dock arbetsgivare och arbetare pliktige att iakttaga uppsägningstid, som för deras arbetsaftal är öfverenskommen eller enligt lag gällande: arbetsaftal, som är ingånget för bestämd tid, må ej genom arbetsinställelse rubbas.

Är i anledning af tvist mellan arbetsgivare och arbetare, de där ej äro af kollektivaftal hindrade att vidtaga åtgärd, som förut är nämnd, sådan åtgärd å endera sidan vidtagen, och hafva, i syfte att bispringa någon af dem, arbetsgivare eller arbetare, för hvilka kollektivaftal är gällande, vidtagit åtgärd af sagda beskaffenhet, må den, utan hinder af hvad ofvan stadgats, upprätthållas jämväl i ändamål att, för tid efter utgången af det för dem gällande aftalet, i nytt aftal mellan samma parter genomföra bestämmelse, hvarom i den ursprungliga tvisten är fråga.

Utskottet föreslog följande affattning af paragrafen:

8 §.

Under den tid kollektivaftal är gällande må ej, ändå att anorlunda i aftalet bestämts, af arbetsgifvare eller arbetare, som äro af aftalet bundna, arbetsinställelse (strejk eller lockout), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd vidtagas, med undantag för det här nedan i denna § angifna fall.

Har i anledning af tvist mellan arbetsgifvare och arbetare, de där icke hafva kollektivaftal sinsemellan, åtgärd, som i första stycket sägs, blifvit å endera sidan vidtagen, vare, sedan försök till medling i tvisten genom statens förlikningsman ägt rum, andra arbetsgifvare eller arbetare, ändå att de äro bundna af kollektivaf-tal, oförhindrade att genom åtgärd af sagda beskaffenhet bispringa de tvistande; dock må arbetsaftal, som är ingånget för bestämd tid, icke genom sådan åtgärd rubbas, och gälle i afseende å annat arbetsaftal, att arbetsgifvare eller arbetare är pliktig att gifva motsidan tillkänna afsikt att vidtaga den åtgärd, hvarom fråga är, så lång tid förut, som enligt öfverenskommelse eller lag är stadgad för arbetsaftalets uppsägande.

Herrar *Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Lindqvist, Sandström, Åkerman, Wijk* och *Persson* i Malmö hade uti en vid paragrafen fogad reservation yrkat, att Riksdagen i anledning af motioner af herrar *Jönsson* i Refvinge och *Jansson* i Edsbäcken måtte antaga följande lydelse af 8 § i förevarande lagförslag:

8 §.

Under den tid kollektivaftal är gällande, må ej, ändå att anorlunda i aftalet bestämts, af arbetsgifvare eller arbetare, som äro af aftalet bundna, arbetsinställelse (strejk eller lockout), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd vidtagas.

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Herr *Jönsson* i Refvinge yttrade: Herr talman, mina herrar! Det har ju förut framhållits här i dag, att det är de beklagliga händelserna under förra sommaren, som påskyndat detta lagförslags framläggande, och den stora allmänhet, som stått utanför arbetsstriderna, har därför ej kunnat känna annat än en viss besvikenhet vid att finna, att § 8 legaliserar sympatistriderna d. v. s. just det slags strider, som äro de mest lavinartade, som allra kännbarast beröra samhället i sin helhet betraktadt. Detta förefaller mig närmast vara en lucka i förslaget, en stor och vid port lämnad öppen, genom hvilken de parter, för hvilka man vill lagstifta, efter behag kunna marschera ut och in. De kunna när som helst suspendera gällande aftal med en sympatistrid. Jag anser, att vi böra stänga till äfven denna port, att vi böra fastslå i lagen liksom i folkmedvetandet, att ett aftal icke är annat än ett aftal, som bör hållas den tid, det afser att gälla. Arbetarnas representanter äro nu äfven villiga att släppa sympatistrejken, och därmed för

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

alltid afskrifva storstrejken, men på arbetsgifvarsidan synes man, såsom herr Schotte framhåller i den utmärkta reservation han afgifvit mot betänkanDET, hysa en rent af dogmatisk tro på storlockouten såsom kampmedel. Jag tror äfven, att lockoutsvärdet är synnerligen skarpt, ehuru dess användande närmast kan anses som en konjunkturfråga. Det är emellertid faktiskt, att i enlighet med all krigföringsregel att först angripa den svagaste punkten hos motståndaren det i regel är de svagaste förbunden, mot hvilka lockouten i första hand tillgripes, och detta kan lätt hos dessa lockoutade arbetare — och faktiskt är, att så äfven är förhållandet — framkalla ett hat och en revanchelust, som de sedan, då konjunkturerna blifva bättre, komma att försöka realisera.

Det finnes emellertid ett område på den stora arbetsmarknaden, där lockouten faktiskt är alldeles oandvändbar, nämligen jordbruket. Då man nu i lagen fastslår rätten till storlockout eller storstrejk, och arbetarna ligga under i kampen, kan man lätt tänka sig, att arbetarna, liksom förhållandet är i Europa i fråga om storpolitiken, då länderna se jämnvikten rubbad, då söka afsluta allianser, och det är klart, hvar arbetarna i så fall skola söka sina allierade, nämligen hos jordbruksarbetarna. Dessa äro för närvarande icke organiserade i större utsträckning, men hvem kan gå i borgen för, att detta tillstånd kommer att räcka länge? Och har man en gång lyckats organisera dem — och det är alls icke omöjligt, att det skall kunna lyckas — så har vågskålen tyngts ned till arbetarnas förmån, ty det är tydligt, att enligt den regel, som gäller för all krigföring, landtarbetarna först skulle kommenderas ut i strid, för att man på det sättet skulle träffa motståndarna hårdast. Under sådana förhållanden komme emellertid jordbruket att få betala krigskostnaderna för industrien, och det torde väl ej vara rättvist. Man kan ju göra den invändningen i fråga om aftalen å landsbygden, att dessa grunda sig på tjänstehjonsstadgan, men hvem kan svara för, att detta förhållande räcker länge? Ty det är ju klart, att i den mån landtarbetarna bli organiserade, så ingå de alls icke på aftal efter tjänstehjonsstadgan. Arbetsgifvarna på landsbygden lida nu af den svagheten, att icke såsom inom industrien kunna föreskrifva villkoren vid antagandet af sina arbetare, därför att det faktiskt råder brist på goda arbetare å landsbygden.

Det förnämsta skälet mot sympatistridernas afskrifvande skulle ju vara faran att arbetarna genom de småstrejker, som man förutsäger skulle komma att sättas i scen, skulle matta ut arbetsgifvarna, därest man nu förbjöde dessa att göra storlockout. Jag tror, att denna fara är öfverdrifven, om man fattar beslut i enlighet med herr Schottes reservation, i hvilken påyrkas, att den nu föreslagna lagen skulle få en giltighetstid af allenast 5 år. Det skulle nämligen vara ytterligt dumt af arbetarna, om de under denna tid, då de visste, att lagen efter 5 år skulle underkastas revision, vände den allmänna opinionen emot sig genom att etablera okynnesstrejker här och hvar i landet. Jag tror icke, att de egentligen skulle vilja binda ris åt sin egen rygg på det där sättet. Jag anser tvärtom, att man

skulle främja arbetsfreden genom att nu taga steget fullt ut och definitivt afskrifva sympatistriderna, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Schotte med flera afgifna reservationen.

*Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)*

Vidare anförde:

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet Peters-
son: Herr talman, mina herrar! Det här är en af de mest
omdebatterade och mest omtvistade punkterna i hela arbetsaftalslag-
stiftningen, och jag skall därför be att nu få taga upp denna fråga i
dess helhet. Jag kan icke lofva att bli så kort; det är så med dessa
frågor, att ju mer man studerar dem och kommer in i dem, desto
mer har man att säga om dem.

Utskottet har i denna paragraf gjort två ändringar i Kungl.
Maj:ts förslag.

Utskottet har icke velat tillåta användande af maktmedel i fråga
om sådana bestämmelser, som falla utom de bestående kollektivaf-
taltens ram; Kungl. Maj:t hade däremot föreslagit, att de skulle
kunna få komma till användning. Det kungl. förslaget är härut-
innan naturligtvis teoretiskt riktigt. Det finnes ingen anledning
att betrakta en sådan tvist på annat sätt än hvilken annan tvist som
helst mellan parter, som icke sig emellan ha något kollektivaf-
talt. Emellertid har denna fråga, på de skäl, utskottet anfört, icke, så-
vidt jag förstår, någon synnerlig praktisk betydelse, och då det så-
ledes torde vara en blott teoretisk oegentlighet, som ligger häri,
kan jag icke se någon betänklighet att härutinnan följa utskottet,
och jag har därför ingenting att häremot erinra.

Den andra af utskottet föreslagna ändringen består däru-
ti, att utskottet stryker sista punkten i Kungl. Maj:ts förslag, den punkt,
som afsåg att öppna möjlighet, att, då en konflikt redan är i gång,
man under den konflikten skulle kunna upptaga till lösning jämväl
en principfråga, som gällde de stridande öfver hela linjen. Ja, den
bestämmelsen är tillkommen äfven den i arbetsfredens intresse, och
jag tror verkligen, att jag i statsrådsprotokollet gifvit ganska goda
skäl därför. Men, som situationen nu är, så har jag icke någon an-
ledning att hoppas, att den skall kunna genomföras, och därför vill
jag icke upptaga kammarens tid med att diskutera den saken. Det
återstår därefter den rena sympatistrejken och den rena sympati-
lockouten, som det här är fråga om.

I den delen har utskottet följt Kungl. Maj:ts förslag, men en
stark minoritet inom detsamma ifrån denna kammare har uttalat sig
för en annan uppfattning och påyrkat ett absolut förbud mot hvarje
arbetsinställelse under aftalstiden. Då jag nu går in på denna fråga,
ber jag att först få göra en begränsning, den nämligen, att det här
aldrig kan bli fråga om rättstvister; för dem är arbetsdomstolen
tillkommen, de höra dit, och således är det här endast fråga om
intressetvister.

Lag om kollektivaf-
tal mellan arbets-
gifvare och arbetare
m. m.
(Forts.)

I fråga om dessa intressetvister kan man för tillgripande af de maktmedel, som heta sympatistrejck och sympatilockout, uppställa vissa förutsättningar och villkor; sådana finnas ock i förslaget, såsom att *dels* skall primärtvisten vara lojalt börjad, *dels* skall den ha varit underkastad föregående behandling inför förlikningsman. Mot detta har jag ingenting att säga, utan jag tager principen alldeles ren: bör sympatistrejck och sympatilockout i arbetsfredens intresse vara tillåtna, eller böra de förbjudas? Så står problemet för mig, och herrarna se af den kungl. propositionen, till hvilket slut jag kommit, och jag skall nu be att få ange motiven för detta.

Då börjar jag med att tala om industrien och skall sedan nämna några ord särskildt om jordbruket.

Strejken — arbetarnas maktmedel — är alldeles speciellt ägnad för guerillakriget. Så använd, och med sådana organisationer, som nu finnas på arbetarsidan, är den oemotståndlig. Det möter ingen svårighet för en arbetarorganisation på en 100,000 eller 50,000 man att hålla ett mindre antal, ett eller annat tusental, i strid huru länge den vill, år igenom, om så skulle krävas. Samtidigt förklaras naturligtvis den arbetsgifvare, mot hvilken en sådan åtgärd vidtages, blockerad på arbetskraft, och det är klart, att, i den mån som organisationen är stark, blir blockaden kraftigare. En arbetsgifvare, som råkar ut för dessa kombinerade åtgärder, och som skall utkämpa striden ensam, han är förlorad. Han kan få penningunderstöd af den organisation han tillhör, men det hjälper honom icke. Hans affär ligger nere, han kan icke fullgöra sina åtagna förbindelser, sina leveranser och sina kontrakt; och det dröjer icke länge, innan hans kunder gå till andra, och ha de en gång gått, komma de icke så lätt igen. Inom kort tid är han alldeles ute ifrån marknaden och får lägga ner sin rörelse, om han icke ger efter, men det gör han, han ger efter. En arbetsgifvare ensam i konflikt mot samlade fackorganisationer ger alltid efter, så länge han kan, och så länge han tror sig möjligtvis kunna hålla uppe sin drift genom att lägga löneförhöjningen på sin vara eller ta igen den på annat sätt; då han icke längre kan det, får han stoppa.

Om nu striden mellan arbetsgifvare och arbetare, som tyvärr ju icke kan undvikas, skall utkämpas efter dessa linjer, är taktiken och därmed också utgången gifven. Vi ha, mina herrar, omkring 2,000 kollektivafstal här i Sverige, och de utlöpa successivt på olika tider och år. Det ligger i arbetarorganisationernas fria skön, att, när ledningen finner tiden lämplig, etablera en konflikt till den omfattning den själf finner opportun. Så länge den konflikten pågår, hålles arbetsfreden uppe på alla andra områden. Men så snart den är slut, är man oförhindrad att börja samma strid mot en annan arbetsgifvare; och att det icke kommer att underlåtas, det torde man kunna så mycket säkrare påräkna, som utgången af denna strid, såsom jag förut här sagt, är på förhand gifven. Det är efter min tro — jag ber om ursäkt, att jag säger det — insikten om detta, som utgör den innersta och reella anledningen till det kraf, som reses så skarpt ifrån arbetarorganisationernas representan-

ter på att få totalförbudet genomfördt i lagen. Det är medvetandet om, att de på detta sätt skulle kunna med sina maktmedel behärska situationen, som gör, att de äro så ifriga att få detta förbud, och det är en lycklig omständighet, att detta argument icke behöfver framföras i den offentliga diskussionen, utan att man där kan hänvisa på omsorgen om arbetsro och arbetsfred. Men hvad dessa saker, arbetsro och arbetsfred, beträffar, tror jag verkligen icke, att de skulle mycket vinna på en sådan åtgärd, en sådan bestämmelse, som den af reservanterna nu föreslagna. Förhållandet blir enahanda, som det varit förut. Jag vill nämna, att enligt kommerskollegii arbetsstatistik under åren 1903—1907 igångsattes 912 arbetsinställelser från arbetarnas sida.

Det är nu insikten om de förhållanden, jag här tillåtit mig att beröra — insikten om guerillakrigets ödeläggande inverkan på industrien — som drifvit fram arbetsgifvarna och deras sammanlutningar, och som framkallat det maktmedel, som är deras, nämligen lockouten, den utvidgade lockouten, sympatilockouten. Det är nämligen så, att en lockout i regel är verkningslös, om den icke omfattar ett större antal arbetare, och detta är naturligtvis beroende därpå, att den icke kan verka. Förrän så stor del af organisationernas medlemmar blir föremål för arbetsinställelsen, att den återstående delen icke med den alltjämt inflytande arbetsförtjänsten kan underhålla de i strid varande. Således ligger i lockoutens natur att vilja träffa organisationerna och deras medlemmars förmåga att uppehålla striden på de linjer, där den pågår. Lockouten är ett maktmedel, som väcker motvilja och förbittring i vida kretsar. Det har visat sig att däri indragna arbetare, som för tillfället icke ha något otaladt med sina arbetsgifvare, ha svårt att förstå, hvarför de skola försättas ur arbete, därför att man strider på annat håll. Det är ju att beklaga, att sådant skall ske, men i verkligheten är det icke annat än *en* sida utaf den solidaritet, som så lifligt predikas inom arbetarkretsar, då det gäller att drifva dem samman uti en konflikt, som etablerats ifrån deras egen sida. Det är således icke rätt att säga, att lockouten träffar »oskylda», som man ju så ofta hör, ty, så snart en arbetare tillhör den organisation, med hvilken en konflikt råder, och han understöder dessa i konflikt varande arbetare, har han tagit direkt del i den striden.

Lockoutens beskaffenhet att vara ett mycket otympligt maktmedel gör, att den ytterst sällan kan användas, och en gång använd, kan den sedermera icke återupprepas på ganska lång tid. Med alla dessa afvigssidor är emellertid lockouten det enda något så när effektiva maktmedel, som står arbetsgifvarna till buds, för att möta guerillastridens förödande inverkan. Det sker därigenom, att när striden olyckligtvis icke kan undvikas, den omsättes i en enda stor och omfattande kraftmätning, som medför många förluster och många olyckor, och hvars beklagliga verkningar så lifligt skildrats i ett anförande af en af reservanterna; men det har dock visat sig, att den på jämförelsevis kort tid går öfver och att den verkar lugn och fred på arbetsmarknaden under någon längre tid framåt. Ur

Lag om kollektivafstäl mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

Lag om kol-
lektivafstal
mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.
(Forts.)

nationalekonomisk synpunkt, om man vågar anlägga en sådan synpunkt, är en sådan omfattande konflikt mindre farlig än en fortgående följd af småstrider.

Hvad jag nu sagt leder mig till den slutsatsen, att ett införande i lagstiftningen af det ifrågavarande totalförbudet skulle innebära ett obehörigt gynnande af arbetarna på arbetsgifvarnas bekostnad. och detta skulle icke öfverensstämma med den opartiskhet, som lagstiftningen i ett så grannliga ämne som detta måste vara byggd på.

Men, säger man — det tager jag för gifvet — då prisgifver man i stället arbetarna, och då kommer man in på den uppfattning, som jag hört uttalas. att lockouten skulle i arbetsgifvarnas händer vara ett maktmedel af den kraftiga beskaffenhet, att de därmed vore i tillfälle att genomdrifva snart sagdt hvilka fordringar som helst. Den uppfattningen har ju gifvit sig uttryck, om jag icke mistager mig, i herr Schottes motivering till den reservation, som han framlagt.

Men enligt min uppfattning är det icke så. Lockouten är nämligen ett ytterst dåligt vapen för arbetsgifvarna själfva; den har för deras företag samma förödande verkan som strejken, och den kan icke gifvas längre varaktighet eller användas oftare, utan att det industriella lifvet kommer ur gängorna. Det är ett tveeggadt svärd, som lätt vänder sig mot den, som drar det, och det har därför natur af att icke kunna användas till annat än nödvärn i synnerligen trängande fall.

Men så har det framförts en annan synpunkt i denna del. och det är. att detta maktmedel icke har för arbetsgifvarna den betydelse och det värde, som arbetsgifvarna själfva vilja tillägga det.

Herr Schotte säger i sin reservation, att han tror, att arbetsgifvarnas skäligena maktställning ändock kan hållas fullt uppe. På hvad sätt detta skulle ske. har icke den ärade reservanten angifvit, och uttalandet står sålunda som ett omdöme, som icke kan diskuteras. Jag kan endast säga, att om jag hade haft den uppfattningen, skulle jag också gått med på Refvingelinjen.

Det är ganska upplysande att se. huru de norska kommitterade ställa sig till frågan om sympatilockout och sympatistrejck. Som herrarna veta, förelåg i januari i år ett norskt kommittébetänkande. som mycket utförligt behandlar dessa frågor. Det finnes inom denna kommitté en minoritet af två personer, som förordar ett förbud, hvilket sammanfaller med Refvingelinjen och går ett stycke längre. Nu medger minoriteten. som har att försvara detta sitt förslag, att det är nog riktigt, att ett sådant förbud försätter arbetsgifvarna i den underlägsna, svaga ställning, som jag förut tillåtit mig antyda. Men. säga de. sedt från samhällets synpunkt, kan det sägas, att samhället har intresse af. att arbetsklassens villkor äro i ständigt och jämnt framåtskridande: om således ett förbud mot sympatistrejck och sympatilockout skulle ställa arbetarne i allmänhet i en evnnsammare ställning, så är förbudet därför icke förkastligt, utan det måste dessutom kunna uppvisas. att förbudet

skulle medföra så stark öfvervikt på arbetarnas sida, att dessa skulle kunna tänkas vilja genomföra sådana förändringar i löneförhållandena, som en stor del af arbetsgifvarna icke skulle kunna tåla. Och så angifva de sin mening, hvarför något sådant icke skulle vara att befara. De säga, att så långt drifva icke arbetarna saken, det skulle strida mot deras eget intresse, att industrien går under; det ligger gifvetvis i deras intresse, att något sådant icke inträffar; och arbetarna vilja icke hafva mera än en skälig och rimlig andel af utbyttet, ingenting mera. Teoretiskt laget är naturligtvis detta resonemang alldeles riktigt. Men huruvida känslan för det ekonomiskt möjliga gör sig gällande på sådant sätt, att den här verkligen kan träda reglerande emellan, torde vara ganska tvifvelaktigt. Det antagliga är väl, att den icke kommer till sin rätt, förrän det är för sent, d. v. s. då affären kommit till den punkt, att den måste läggas ned.

Pluraliteten inom den norska kommittén och däribland den norske socialdemokraten Lian har bestämdt uttalat sig mot ett sådant totalförbud, som här blifvit ifrågasatt. Jag skall återkomma till detta något senare.

Men om nu trots de betänkligheter, jag framfört, i allt fall reservanterna skulle få en lagstiftning, som de önska, d. v. s. totalförbudet, så frågar man sig: hvad händer då, hvilka konsekvenser för det med sig? Ja, den närmaste följden skulle väl blifva den, att arbetsgifvarna och deras föreningar skulle vägra att ingå på kollektivaftal. Om det är så, att dessa anse, att kollektivaftal brjugar dem i så ofördelaktig ställning, som jag förut tillåtit mig skissera — och jag tror, att de i allmänhet ha den uppfattningen — så ligger det naturligtvis nära till hands, att de göra allt för att slippa kollektivaftal och sålunda slippa att komma under denna tvångsträja. Om nu trots detta motstånd kollektivaftal skulle komma till stånd, vågar jag icke bedöma, men så mycket ligger i alla fall nära till hands att antaga, att omfattande strider äro att motse endast för att komma fram till denna punkt: nu skola vi sluta kollektivaftal. Är detta sant, så skulle den närmaste och direkta följden af det förbud, som ifrågasättes, blifva den, att lagstiftningen motverkade just det mål, till hvilket vi vilja komma.

Men jag vill gå vidare. Jag antager, att trots dessa betänkligheter kollektivaftal komma till stånd, och att utvecklingen kommer att fortgå med denna lag till grundval. Hvad sker då, hvad kommer därefter? Att börja med forteår naturligtvis lönerörelsen som hittills, intill dess den komme till en punkt, som industrien icke längre kan tåla. Huru snart man kommer till den punkten, beror icke på oss och våra resurser, utan det beror af arbetsförhållandena och marknadsprisen i utlandet. Men har man nått den punkten, då kommer naturligtvis efter vanliga ekonomiska regler kapitalet att vandra ut, och industrien börjar att tvina. Sådant kan naturligtvis staten icke se med jämnmod, utan följden blir, att hvilken regering som helst måste gripa in och söka styra till rätta. Och huru sker det? Jo, naturligtvis så att rege-

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivaf-
talt mellan ar-
betsgifvare
och arbetare
m. m.

(Forts.)

ringsmakten själf undersöker dessa förhållanden och ser efter, hvad industrien kan betala, hvad den kan tåla, och sedan träffar sina anordningar därefter. Och därmed hafva vi således den obligatoriska skiljedomen — dit leder, såvidt jag kan förstå, denna Refvingelinje konsekvent förr eller senare.

Nu skola herrarna icke säga, att detta är konstruktioner af mig. Jag är icke ensam om den meningen och vill som stöd för densamma åberopa just den norska kommittémajoritetens uppfattning och de skäl, hvarför den afböjt den norska Refvingelinjen. Det synes vara förut berörda konsekvenser, som bestämt de norska kommitterades ståndpunkt, när de så bestämdt motsatt sig detta förslag. Det heter härom i en sats: »Det förefaller tvifvelaktigt om icke, när allt kommer kring, en anordning med obligatorisk skiljedom vore att föredraga framför den bestämmelsen.» Det egendomliga är, att i Norge, som förut nämnts, den socialdemokratiske representanten, herr Lian, också intager samma afvisande ståndpunkt mot detta förbud. Af hans mycket försiktigt och varsamt affattade uttalande tror jag, att man kan draga den slutsatsen, att det varit just de af mig påpekade konsekvenserna, som varit bestämmande för hans ståndpunkt i frågan. Nu vill jag genast och för att förekomma en replik i denna sak nämna, att jag mycket väl känner till den korrespondens, som stått att läsa i Socialdemokraten för några dagar sedan, däri åt herr Lians uttalande gifves en inskränkande tolkning, som bättre kan förenas med de svenska socialdemokraternas ställning till frågan. Jag skulle — men tiden tillåter det icke — kunna framhålla, hvari denna skillnad består, men det tjänade ju ingenting till. Jag vill endast konstatera, att hans uttalande till den norska kommitténs betänkande är fullt klart och afser Refvingelinjen, d. v. s. totalförbudet i dess helhet.

Slutligen anser jag mig böra anmärka, att i Danmark har denna fråga ännu icke varit upptagen.

Nu skulle jag öfvergå till att, såsom jag förut antydde, något beröra jordbruksnäringens ställning i denna fråga. Den har ju varit föremål för yttranden i reservationerna. Och omsorgen om dess bästa skulle tillgodoses.

Då vill jag först säga, att för det mindre jordbruket passar icke hela detta kollektivafvalsinstitut rätt bra: och detsamma gäller nog jordbruket i allmänhet, för så vidt icke undantag kan eller bör göras för några större jordbrukspossitioner, exempelvis nere i Skåne. Emellertid kan naturligtvis icke jordbruket uteslutas från möjligheten eller rättigheten att begagna denna aftalsform, i fall jordbruket själf skulle finna med sin fördel förenligt att göra det. Särskildt kan man ju då säga, att jordbruket använder en del säsongarbetare vid skördetid o. s. v.; och för sådana kunde kanske kollektivafval med däraf härflytande konsekvenser lämpa sig. Med afseende å de förut omtalade maktmedlen, strejk och lockout, äro naturligtvis förhållandena inom jordbruket olika förhållandena inom industrien. Strejk tager här och måste taga, om den skall göra afsedd verkan, ganska motbjudande och ödeläggande former. Det

blir tal om skördestrejk och mjölkningsstrejk. Lockout, kan man säga, är faktiskt utesluten. Ty landtbruket kan icke stoppa sin näring för någon tid och sedan taga upp den igen. Sådant är möjligt, om än med stor förlust, för industrien. Men i fråga om jordbruket måste allt ske på sin tid och i sin ordning, om icke hela årets gröda och skörd skola gå förlorade. Jag förstär därför mycket väl, att jordbrukets representanter hafva sympati för hvarje stadgande, som afser att inskränka möjligheten till arbetsinställelse. Men denna jordbrukets ogynnsamma ställning i lönestriderna beror på näringens egen beskaffenhet. Och den ogynnsamma ställningen delar jordbruket med många industrier, där oafbruten drift är af behovet påkallad, såsom exempelvis elektricitetsverk, järnvägarna, vattenverk, vattenledningar o. s. v.

Men härvid måste beaktas, att det nu ifrågasatta totalförbudet, så vidt jag förstär, icke kan för landtbruket hafva det värde, som landtbruket tycks sätta på en dylik bestämmelse; och det är därför, att landtbruket måste hafva det så ställt, att arbetet där kan under alla förhållanden nödortfigt uppehållas äfven, då ett kollektivafval går ut, och då således, äfven enligt Refvingelinjen, arbetsinställelse dock skulle kunna äga rum. Detta leder återigen därtill, att jordbrukarna måste i sina aftal betinga sig en sådan bestämd aftalstid eller sådan uppsägningstid, att jordbruket icke blir strandsatt, då aftalet utgår. Endast på detta sätt kan jordbruket värja sig för den fara, som alltid hotar, nämligen arbetsinställelse när ett aftal upphör. Och just i denna del lämnar det föreliggande förslaget jordbruket allt det stöd, som öfver hufvud taget en lag kan lämna, därigenom att här fastslås såsom regel, att ingen arbetsinställelse, af hvad slag det vara må, får förekomma vare sig under den bestämda aftalstiden eller innan aftalets uppsägningstid gått till ända. Det gäller alltså för jordbruket att i sina aftal — de må nu kallas kollektivafval eller arbetsaftal eller tjänsteaftal — få in en tillräcklig och för jordbruket lämplig giltighets- och uppsägningstid. Om arbetsgifvarna äro för svaga att i detta fall tillgodose sina nödvändiga intressen, så kan ingen lag hjälpa dem. Ty det kan naturligtvis aldrig ifrågasättas, att icke en arbetare skall hafva rätt att säga upp sitt arbete och gå, när uppsägningstiden är ute.

Skulle så vara, att jordbrukets representanter icke kunna få i aftalsväg denna nödiga tid, uppsägningstid eller giltighetstid, då ser jag ingen annan möjlighet för jordbruket än att sträfva efter den obligatoriska skiljedomen. Huruvida nu jordbruket skulle trivas bättre under en sådan än under de nuvarande förhållandena, det vill jag icke yttra mig om.

Så vidt jag således kan se, borde de föreliggande förslagen från jordbrukets synpunkt kunna mottagas med välvilja. Och någon anledning för jordbruket att motsätta sig dem har jag mycket svårt att finna.

Ja, det är verkligen en fråga till, som jag skulle vilja taga upp i detta sammanhang; och efter kammaren har varit så vänlig

Lag om kollektivafval mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m. att tålmodigt höra på mig så länge, skall jag be om ännu några minuters uppmärksamhet.

(Forts.) Det gäller den bestämmelse i 8 §, som stadgar, att arbetsinställelse icke får vidtagas, så att därigenom arbetsaftal, som är ingånget för bestämd tid, rubbas, eller i fråga om arbetsaftal, som är ställt på uppsägning, innan uppsägningstiden gått till ända — således just den bestämmelse, som jag hänvisat till såsom för jordbruket synnerligen värdefull.

Det har från olika håll från arbetsgifvaresida såväl som från arbetarsida rests opposition mot den bestämmelsen. Den är dock utaf grundläggande betydelse för hela arbetsaftalslagstiftningen, och jag är öfvertygad om, att ju mer man söker att tränga till botten på detta område, desto klarare skall man blifva öfvertygad om, att bestämmelsen är riktig. Den instämmer att börja med om arbetsaftalets natur och hvad parterna mena. Ett arbetsaftal på viss tid eller med viss uppsägningstid måste naturligen innebära, att under den tiden skall arbetsgifvaren vara tryggad för att få sitt arbete utfördt och arbetaren för att hafva sitt arbete och sin aflöning. Jag har ingenstädes sett uttalad den satsen, att en arbetsgifvare eller arbetare skulle äga att bryta ett arbetsaftal, när det konvenerar honom, och detta blir icke mera befogadt och icke mera öfverensstämmande med aftalets natur, därför att det sker för eller af många på en gång och med syfte att framkalla ändring i arbetsvillkoren.

På denna sak inverkar icke, om det finnes kollektivafstal mellan kontrahenterna eller icke. Ty ett kollektivafstal har ingen annan betydelse än att reglera arbetsvillkoren, *därest* arbete sker. Men om ett arbete skall ske och på hvilken tid detta arbete skall ske, beror på de enskilda personerna och den uppsägningstid, som dem emellan är stadgad.

Till en stor del beror nog det motstånd, som yppats mot detta stadgande, på ett visst missförstånd om innebörden af detsamma. Man har t. ex. från arbetarsidan velat göra gällande, att det skulle innebära, att hvarje enskild arbetare skulle gå och säga upp sig hos sin arbetsgifvare, innan arbetarna kunde få samfällt vidtaga en arbetsinställelse, och därigenom skulle det förhindras, att en sådan inställelse skedde samtidigt. Det är ju icke riktigt. Det är särskildt i lagen utsagdt, att en förening äger att verkställa ett sådant tillkännagifvande med bindande kraft för alla föreningens medlemmar. Och man har också förmenat, att ett sådant tillkännagifvande ovillkorligen skulle innefatta, att arbetsaftalet definitivt skulle upphöra. Nej, det gör det icke, och det har icke heller varit meningen. I motiveringen till den kungliga propositionen är det ganska tydligt framhållet, att frågan, huruvida ett arbetsaftal skall anses definitivt upphöra vid en arbetsinställelse, är en fråga, som måste bedömas efter det speciella fallet, och som icke kan afgöras efter några allmängiltiga regler. Utskottet har tagit ståndpunkt i denna paragraf och har sagt ifrån, att arbetsinställelse alltid är att anse endast såsom en suspension af aftalet. Om man nu, då det är fråga

om arbetsinställelse, medgifver den lättnaden, att den alltid skall hafva karaktären af blott en suspension af arbetsaftalet, är det sannerligen icke obilligt, liksom det öfverensstämmer med arbetsaftalets natur, att man då också kräfvär, att den stadgade uppsägningstiden iakttages, d. v. s. att varsel, som det heter på norska språket, sker så lång tid förut som stadgas såsom uppägningstid.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Att parterna själfva haft en känsla af det riktiga i ett sådant resonemang, anser jag framgå däraf, att i vissa kollektivafstal har det ansetts nödigt stadga, att vid arbetsinställelse gäller icke villkor om uppsägningstid. Man har ansett sig behöfva i aftalet uttryckligen uttala detta.

Man har sagt, att detta stadgande skulle för arbetsgifvaren — det är en annan anmärkning — vara ett synnerligen godt medel att splittra arbetarna och komma deras solidaritet till lifs. Man anser nämligen, att en arbetsgifvare kan på det sättet antaga arbetare med olika uppsägningstid och alltid hafva en viss grupp, som står färdig att utföra hans nödvändigaste arbete. Teoretiskt kan det ju resoneras så, men praktiskt är det naturligtvis omöjligt. Såsom våra kollektivafstal och därmed sammanhängande uppgörelser nu afslutas, är det klart, att dithän sträcker sig icke en arbetsgifvares makt.

Om jag nu återgår till frågan i dess helhet, så vill jag slutligen säga, att ur rent praktisk-politisk synpunkt tycker jag, att det vore klokt att stanna vid hvad utskottet föreslagit. Den kraftigaste garantien för arbetsfreden ligger otvifvelaktigt däri, att å båda sidor linnas starka organisationer — icke blott på den *ena* sidan. Endast medvetandet om, att en konflikt, om den drifves å outrance, kan utveckla sig till och sluta i en omfattande kraftmätning, är naturligtvis den kraftigaste maning, som öfver hufvud kan gifvas till moderation och besinning å båda sidor. Under trycket af en sådan möjlighet spännes aldrig bågen så högt, som annars möjligen skulle kunna ske.

Med kraftig organisation å bägge sidor kommer för öfrigt utvecklingen — och man vill ju icke lägga band på den — att af sig själf gå just i en sådan riktning, att det skapas allt större garanti för arbetsfreden, hvilket sker därigenom, att våra många kollektivafstal, jag har nämnt talet 2,000, komma att så småningom samlas i riksafstal. I den mån dessa aftal få samma utlöpningsstid kommer hvarje sådant aftal att omfatta så stora grupper af både arbetsgifvare och arbetare, att något *behof* af sympatistrejck och sympatilockout därefter icke föreligger. Det blir ändå tillräckligt många personer indragna i den konflikten.

Men det återstår, såsom herrarna veta, ett mycket långt steg, innan dessa riksafstal blifva verklighet, och om man nu inför denna bestämmelse om totalförbud, skulle den antagligen verka till att ännu längre undanskjuta upprättandet af sådana aftal.

Ur de synpunkter, som jag nu tillåtit mig att framlägga, har det synt mig vara ett missgrepp att i denna paragraf intaga en så-

dan bestämmelse, som innefattas uti de ifrågavarande reservanternas förslag.

Som tiden nu var långt framskriden och flere talare anmält sig för yttrandes afgifvande, uppsköts den vidare behandlingen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,47 e. m.

In fidem
Per Cronvall.